

τεύχος 14ο
Σεπτέμβρης 1986
τιμή £1.00

ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ

- Σεμινάριο για τον Κυπριακό Κινηματογράφο
- Η ποίηση σαν ερωμένη.
- Αντικυνηγιστικό
- Νικαράγουα: Εμένα με λένε Μίτσιελ
- Πανεπιστήμιο και πολιτική ζωή στη Κύπρο.
- Αναφορά στον Πίντερ.

Εργαστήρι Χαλκογραφίας και Προυντζογραφίας

Τρικούπη - 33 - Τελέφωνο 461348

Οι για να χουμιστούμε μπορεί τζαι νάχουμε τη μεγαλύτερη συλλογή χαλκογραφημάτων τζαι προυντζογραφημάτων του παζαρκού. Τζαι σχεδόν ούλλα

καμνουμεν τα εμείς. Μπορέτε θέμα να μας δήτε να δουλεύουμε. Άμαν έσιετε ώρα ελάτε να πιούμε καφέ τζαι να κουβερτιάσουμε.

ΓΙΑ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ...

Ζητείται παλιό σπίτι στη παλιά Λευκωσία για να χρησιμοποιηθεί σαν πολιτιστικός σύλλογος εκτοπισμένων. Τηλεφωνήστε στο 02-455731 (Χριστάκης Γιαννακός)

Προς Πώληση...

Πολύ συμπαθητικές μοτόρες

- 1) ΝΕ SUZUKI TS100 100cc 4500 μίλια. Τιμή £330
 - 2) RN SUZUKI 185cc 800 μίλια. Τιμή £650
- Πληροφορίες:
Όρες δουλειάς: Τηλ. 431538
Απόγευμα: Τηλ. 433819

ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΕΟΝΤΙΑΔΗΣ

Λάδρας 52-54 Τηλ 450762

- Ταπέλλες και τέντες κάθε είδους
- Μεταξοτυπία σπέσιαλ
- Το γοργόν και χάριν έχει κι όποιος βιάζεται σκοντάφτει

Ταβέρνα Αξιοθέα

Οδός Αξιοθέας 9 Τηλ 430787 Αγίος Κασσιανός

- Περάστε τη δραβιά σας στο κλασσικό παραδοσιακό δρομακό με τα γεράνια

Μαζί με τ' όμορφο και δροσερό υπαρχει και η αντίστοιχη κουζίνα ποιότητας

- Επίσης Σουβλάκια σιεφταλιά τζαι αγουέι με δέκα (10) σελίνια τη πίττα

Αγγειοπλαστέιο - Αγγειοπωλείο

Γ Κοντού στη Λαϊκή γειτονιά, τηλ 456977

- Όλα τα προϊόντα μας κατασκευάζονται από μας
- Μια αντιπροσωπική συλλογή της κυπριακής αγγειοπλαστικής η οποία ενσωματώνει πνεύμα έρευνας και ανανέωσης με σεβασμό της παράδοσης

ΚΑΦΕΝΕΙΟΝ - ΤΕΙΟΠΟΤΕΙΟΝ

Η Πράσινη Γραμμή

Αυτοκρατειρας Θεοδώρας 8 Αγίος Κασσιανός

Λευκωσία «εντός των τειχών» - Τηλ. 435049

Διαχείριση:
Σύμης Σουκιούρογλου
Μαίρη Παπά.

ΤΑΠΕΛΛΟΓΡΑΦΕΙΟ «NEON LAMPS»

Χριστοδούλος Βιλανός Τρικούπη 44 τηλ 475297

Κάμνω σας ταπέλλες καμνω σας τζ' ευκολίες φτάνει να με πικιώνετε με δίχως δυσκολίες

ΜΑΕΙΡΚΟ ΠΩΡΓΟΣ ΛΑΚΗΣ

Πειραιώς 10 τηλ 476420

Απέναντι που το παρκί του παλιού δημαρχείου

Μαιερκό για όσους βαστούν τζαι για όσους έβαστούν

Ότι φαι πεθυμά ο καθένας

ΜΑΧΑΛΕΠΙ

Καλό τζαι φρέσκο μαχαλεπί καθημερινά στο έμπα του Κολοκάσι. Έσιει τζαι πεπεριβάζι στον οσσιόν.

ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ ΣΑΒΒΑ

Σόλωνος 65 - Τηλ. 463444

• Μπορέτε να γευθείτε τη μεγαλύτερη ποικιλία φαγητών.

• Ολόφρεσκα κρέατα και χαλλουμοτές της ώρας.

• Το εστιατόριο ανοίγει στις 7 το πρωί και μένει ανοικτό μέχρι τις 10 μ.μ.

• Το εστιατόριο κλείνει μόνο τις Κυριακές.

ΣΚΑΡΠΑΡΗΣ ΜΑΣΤΡΟ ΣΠΥΡΟΣ

Ισαάκιου Κορνηνού 7 τηλ 451803

• Κάμνω παπούτσια παντός είδους κανονικά τζαι ορθοπεδικά

• Κάμνω ΠΟΙΝΕΣ τσαγαρισιές, ΠΟΙΝΕΣ για τζίνιν ΠΟΙΝΕΣ με κεντηματα για λουσα τζ' ότι χρωμα θέλετε ΠΟΙΝΕΣ χαμηλές.

ΚΑΦΕΝΕΣ ΜΟΥΣΚΗ

στο έμπα του Κολοκάσι

• Για καλό Λευκωσιότικο καφέ στου Μουσκή

• Για ραχάτι στη πρωινή διακάδα στου Μουσκή

• Για ένα κονιάκι με κάτι τις στου Μουσκή

• Για ιστορίες της παλιάς Λευκωσίας στου Μουσκή με τον Μουσκή

Tel. 474070.

ΛΑΙΚΗ ΓΙΤΟΝΙΑ

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΚΑΡΚΩΤΗΣ

Στοά Θεοδουλίδη (δίπλα στο παλιό δημαρχείο) τηλ 465329-465085

• Το πρώτο γραφείο μεταφορών της Λευκωσίας με την ανάλογη πείρα, γρήγορη εξυπηρέτηση τζαι χαμηλές τιμές.

ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ ΜΑΤΘΑΙΟΣ

δίπλα από τη Φανερωμένη και τη Τζαμούδα

• Ανοίγουμε στις 4.00 το πρωί και κλείνουμε στις 17.00 μ.μ.

• Σερβίρουμε όλων των ειδών σουσπές και προγεύματα από το πρωί και όλα τα είδη κυπριακών φαγητών στη διάρκεια της ημέρας.

• Τραπεζάκια έξω στην πλατεία ούλλα.

ΚΑΦΕ-ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ Η ΠΙΑΤΣΑ

(νότια της πράσινης γραμμής στη πλατεία της Λαϊκής γειτονιάς, Σερβίρουμε

• Όλα τα είδη σάρας φανητά του φούρνου, σαλάτες, φρούτα διαφόρων ειδών, και όλα τα ποτά
Τιμές πραγματικής λαϊκής γειτονιάς

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Μ + Γ Περικλέους Πειραιώς - 19 τηλ 475996-7

Μεταφέρω, κουβαλώ ότι θέλετε που μιτσίν ως μιάλο. Άψε σβήσε

Φκιερων τζαι βοθρους

ΛΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ

Έλα στο κατάστημα «Λαϊκής τέχνης» στην Αριστοκυπρου 17 της λαϊκής γειτονιάς. Θ' ανακαλύψεις ένα σωρό όμορφα χειροτεχνήματα. Άλλα παραδοσιακά κυπριακά καμνωμενα από Φιπείρα χέρια κι' άλλα φτιαγμένα από μας με κέφι και γούστα

«Φτωχή Φωλιά»

Η «Φτωχή Φωλιά» δίπλα από την Περβόλα του Μαύρου και την παλιά ηλεκτρική στην οδό Μάνης αρ. 5 λειτουργεί σαν καφενείο και εστιατόριο από το πρωί μέχρι το βράδυ. Σερβίρουν τα φαγητά στα κάρβουνα, όπως καλαμάρια, σουπιές, και άλλα ψαρικά, περιστέρια, σουβλάκια και σιεφταλιά.

Το 11ο φεστιβάλ Λευκωσίας αρχίζει στις 5 του Σεπτεμβρίου και διαρκεί μέχρι τις 15. Μέχρι τη στιγμή που γύρουνται τούτες οι γραμμές, δηλαδή τις 17 Αυγούστου δεν έχουμε ακόμα ολοκληρωμένο πρόγραμμα του φεστιβάλ. Έχουμε όμως πληροφόρησει για τις περιβόητες εκδηλώσεις και έχουμε μια γενική εικόνα του τι πρόκειται να δούμε.

Πριν όμως πάμε ε' αυτά, το γεγονός και μόνο της καθυστέρησης, δείχνει την έλλειψη προγραμματισμού στη διοργάνωση του φεστιβάλ. Γνωρίζοντας ότι η αρμόδια πολιτιστική επιτροπή εργάστηκε πολύ λιγώ λόγω των εκδηλώσεων για τη Κολωνία πρώτα και ύστερα των δημοτικών εκλογών και πιο ύστερα των καλοκαιρινών διακοπών, δεν κινδυνεύουμε καθόλου να πείσουμε έξω υπολογίζοντας ότι ο χρόνος προετοιμασίας του φεστιβάλ είναι γύρω στους δύο μήνες. Έχουμε τη γνώμη ότι ένα καλό φεστιβάλ προγραμματίζεται όλο το χρόνο, από μια επιτροπή ειδική γι' αυτό το σκοπό. Δεν επανερκόματσε στο γεγονός ότι το φεστιβάλ Λευκωσίας έχει μια διαφορετική ποιότητα από τα άλλα φεστιβάλ, όμως

πολλά απέχει από το να είναι σε θέση να προβφέρει δάντες προς επανάληψη. Ανάμεσα λοιπόν στο τι έγινε κατορθωτό να μαζευτεί άρον-άρον υπάρχουν μερικά πράγματα που πιθανόν να είναι αξιολογήσιμα όπως μια εκδήλωση συνδυασμού ποιητικού λόγου, κίνησης και εικόνας, μια βραδυά μοντέρνου χορού, ένα τριήμερο αγιέρωμα στην Ελληνική κινηματογραφική κωμωδία του 53-65 και μερικές εικαστικές εκφράσεις. Υπάρχουν ανάμεσα ε' αυτά μια θεατρική παράσταση από το διάβο Κακουράτου - Παπαδημητρίου και το μεγάλο βουζέ Νταλάρας. Όλα αυτά δείχνουν απλά ότι δεν υπάρχει ένα συνεπές βρεφτικό πάνω στο ρόλο του συγκεκριμένου φεστιβάλ, ότι δεν υπάρχει μια καθορισμένη προσωπικότητα του φεστιβάλ.

Τέλος αυτό το φεστιβάλ θα διεξαχθεί κάτω από τη βελά του νέου εθνικιστικού κιτς της εμψυχίας με τα κόκκινα λαμπάκια και το κισογέγαρο που κρημνίζεται από την επίσκεψη του Οζάλ και πέρα ανάμεσα στους μινιερέδες της Αγίας Σοφίας. Το φεστιβάλ, λέμε, μιάς διαλυμένης και (μη)κατεχόμενης πόλης πρέπει να εμψυχεύεται από αυτό το γεγονός. Το λέμε αυτό με απελπισία, γιατί αν γίνει δεκτό το αποτέλεσμα θα είναι δοσμένο της πολιτικής βρεφής που παρήγαγε το πραξικόπημα και η κατοχή.

Δεν μπορούμε παρά να το πούμε δίχως έτσι είναι, το λέμε όμως με πίκρα γιατί αν η εισήγηση εισακουσθεί δοσμένου του επιπέδου της πολιτικής βρεφής που παρήγαγε το πραξικόπημα και η εισβολή, το αποτέλεσμα θα είναι μάλλον το κρέμασμα μιάς εμψυχίας με λαμπάκια μηλέ.

ήταν μια φορά ένα
αμφιθέατρο...

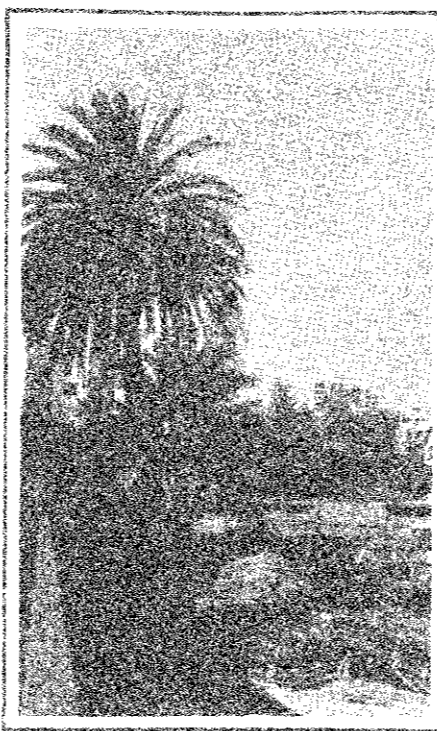
Από πού ήλθαν οι νέες
φοινικές της τάφρου;

Ο πιο αξιόλογος υπαίθριος χώρος της Λευκωσίας που κάλυπτε ως ένα βαθμό, κάποιες πολιτιστικές ανάγκες των καλοκαιρινών μηνών ήταν το αμφιθέατρο της Σχολής Τυφλών. Λέω ήταν και πιά δεν είναι!

Πράγματι παρακολουθώντας το περασμένο Ιούλη τον Οιδίποδα να ανακαλύπτει τις αμαρτίες του, ανακάλυψα μια τουλάχιστον από τις αμαρτίες του νέου ρυθμιστικού σχεδίου της μείζονος Λευκωσίας.

Ως γνωστό το σχέδιο αυτό φιλοδοξεί να ρυθμίσει και το κυκλοφοριακό πρόβλημα της Λευκωσίας. Μεταξύ άλλων προνοεί τη κατασκευή μερικών περιφερειακών ημικυκλικών λεωφόρων, ομόκεντρων, με κέντρο τη Παλιά Λευκωσία. Μια από αυτές θα περνά ανάμεσα από την Αγγλική Σχολή και τη Σχολή Τυφλών. Ένα κομμάτι της έχει ήδη κατασκευασθεί και χρησιμοποιείται από λίγους μόνο αυτοκινητιστές. Ήταν όμως αρκετοί για να εμποδίζουν πολλά από τα λόγια του οδυρόμενου Κευκαρίδη να φτάνουν ως τους θεατές. Αυτό σημαίνει ότι όταν η λεωφόρος αποπερατωθεί το αμφιθέατρο θάναί άχρηστο.

Βλέποντας κανείς τις φρεσκοφυτευμένες τεράστιες φοινικίδες στη τάφρο χαίρεται και επικροτεί. Είναι όχι μόνο όμορφες αλλά και δε χρειάστηκε να τις περιμένουμε να μεγαλώσουν. Η ιστορία τους ωστόσο δείχνει τη στενή τεχνοκρατική αντίληψη του τμήματος που παραχωρεί τις άδειες οικοδομής. Οι φοινικίδες αυτές είναι οι επιζώσες από μία μικρή όαση φοινικιών (μια δωδεκάδα δένδρα) που ξεριζώθηκαν από τη γωνία Αλασίας - Μιχαλακοπούλλου λίγο πιο πέρα από το κατάστημα ειδών υγιεινής διατροφής. Ο λόγος φυσικά του ξεριζώματος είναι η οικοδόμηση μιας καινούργιας πολυκατοικίας, πράγμα όμως που θα μπορούσε να γίνει χωρίς να καταστραφούν τα δένδρα με κάποια προσαρμογή των σχεδίων οικοδομής, (με ή χωρίς μείωση των κερδών του επενδύοντα). Πλην όμως οι κανονισμοί δεν προνοούν κάτι τέτοιο. Είναι λάθος μεγάλο τα λίγα δένδρα που απόμειναν στη Λευκωσία να μη θεωρούνται διατηρητέα, όπως επίσης λανθασμένη είναι και η αρχιτεκτονική που αντί να προσαρμοστεί στο περιβάλλον, προσαρμόζει όπως τον Προκρούστη το περιβάλλον στον εαυτό της.

Τι γυρεύει το κερύνεια II στη ν. υορκη;

Με το άγαλμα της Ελευθερίας της Ν. Υόρκης έχω ιδιαίτερους λογαριασμούς. Αυτό μαζί με το «τοίχο του αίσχους» του Βερολίνου ήταν τα αγαπημένα θέματα ενός από τους δασκάλους μου στο δημοτικό, (νυν εκδιωχθέντος λόγω χουντικής δράσης). Λοιπόν ο σεβαστός μου δάσκαλος πάλευε ενάντια στη «στεγνή γνώση» του σύγχρονου (τότε) εκπαιδευτικού συστήματος και μαχόταν με παρρησία να μεταδώσει τη πραγματική μύηση και φυσικά το ελληνικό χριστιανικό ήθος. Μετά την πρεϊνή προσέυχη και το σταυροκόπημα ο σεμνός δάσκαλος μας ομιλούσε για ένα θέμα γενικού ενδιαφέροντος ενώ ένα δάκρυ έλαμπε στην άκρη του ματιού του. Αν η επανάσταση της 21ης Απριλίου του 1967 γινόταν το 1963 θάμουν σίγουρα και γω θιασώτης της κι' ίσως μάλιστα και συνεργός με όσες δυνάμεις μου επέτρεπαν τα δώδεκα μου χρόνια. Λέϊτ μοτίβ αυτών των διαπαιδαγωγικών διαλέξεων

ήτανε τότε όπως σας είπα και το άγαλμα της Ελευθερίας. (Το άλλο ήτανε ο «τοίχος του αίσχους».) (Τώρα αυτά είναι ντεμοντέ, καθότι αποφεύγονται τα συγκεκριμένα παραδείγματα και χρησιμοποιούνται αλλά τινά νεφελωδέστερα.)

Λοιπόν αυτά όλα μούρθαν στο νου πρόσφατα με αφορμή τους μεγαλειώδεις γιορτασμούς για τα εκατόχρονα του περί ου ο λόγος αγάλματος. Στους περιλαμβανόμενους αυτούς εορτασμούς συμμετείχε ως γνωστόν το περηφανές πόνημα των νεοελλήνων το πλοίο Κερύνεια II για το οποίο μάθαμε τόσα πολλά στο ειδικό αφιέρωμα που έγινε πέρσι στη Πύλη Αμμοχώστου. Το καμήνο το πλοίο πήγε κι' αυτό πεσκέσι στις ανάγκες της νέας εθνικής πολιτικής του Ελληνικού κράτους μαζί φυσικά με μια σειρά άλλα συνάδελφα του σταλμένα από τους σκλάβους όλου του κόσμου στη μητρόπολη των μητροπόλεων. Στη τιμητική νησοπο-

πή των εκατόχρονων του αγάλματος της Ελευθερίας συμμετείχε επίσης (έτσι για να μην υπάρχουν παρεξηγήσεις για το νόημα της ελευθερίας) και το χιλιανό πλοίο «Εσμεράλντα».

Το «Εσμεράλντα» χρησίμευσε σαν χώρος βασανιστηρίων εκατόν επιφανών αγωνιστών. Όποιο βασανιστήριο μπορεί να χωρέσει ο νους του ανθρώπου εφαρμόστηκε στη πλωτή αυτή κόλαση σκορπίζοντας θάνατο και αναπηρία. Το «Εσμεράλντα» αναμοχλεύει στη μνήμη του Χιλιανού λαού την αρχή του συνεχιζόμενου πόνου. Η παρουσία του Κερύνεια II στην ίδια συντροφιά με το «Εσμεράλντα» του προσδίδει μια χρεία, οποσδήποτε άσχητη με αυτή του αρχαιολογικού επιτεύγματος, ή έστω του πλοίου συμβόλου της Κυπριακής λευτερίας. Το Κερύνεια II κουβάλαγε οίνον και έλαιον. Το Κερύνεια II τι κουβάλασε στη Ν. Υόρκη;

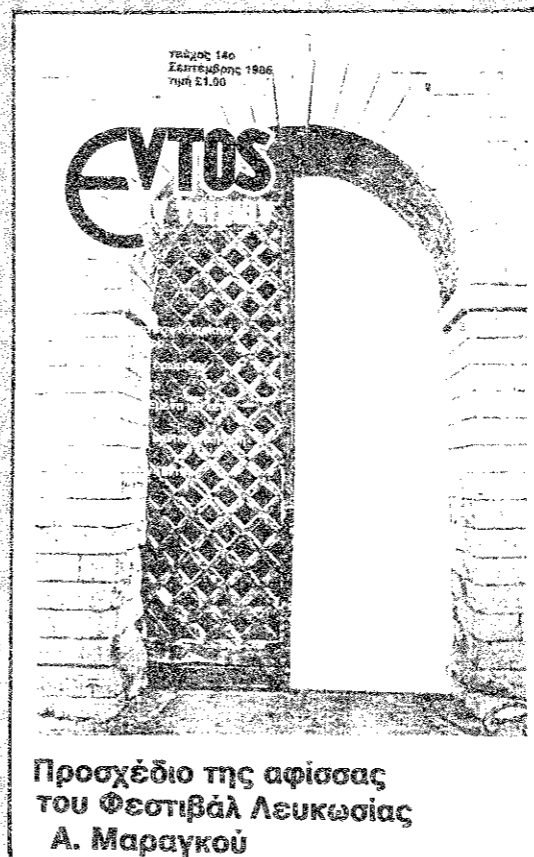

τεύχος 14ο
Σεπτέμβρης 1986
τιμή £1.00

Το μηνιαίο περιοδικό της Παλιάς Λευκωσίας.
Διεύθυνση: Μίνως 6B Παλιά Λευκωσία
Τηλ. 431278

- Διευθύνεται από συντακτική επιτροπή
- Υπεύθυνος για το νόμο: Κωνστίνος Αχινιώτης
- Επιμέλεια: Σούλα Χριστοδούλου

Για τα υπογραμμένα κείμενα ευθύνονται οι Συγγραφείς τους.

Προσχέδιο της αφίσσας
του Φεστιβάλ Λευκωσίας
Α. Μαραγκού

περιεχομενα

- Στο πόδι 2
- Το πανεπιστήμιο και η πολιτική ζωή στη Κύπρο 4—7
- Ολοι κάποτε υπήρξαμε αληθινοί καλλιτέχνες - Ρέα Μηλιδώνη 8
- Η ποίηση σαν ερωμένη Νέαρχος Γεωργιάδης 9—11
- Αφιέρωμα στον Κυπριακό Κινηματογράφο 12—24
- Αναφορά στο σεμινάριο για το κινηματογράφο
- Ιστορική ανασκόπηση του Κυπριακού Κινηματογράφου Σούλλας Κλεάνθους — Χ' Κυριακού
- Κυπριακός Κινηματογράφος Προβλήματα και προοπτικές
- Κοινοπολιτειακοί αγώνες και μπούκοτάζ Ορέστης Ρωσιόδης 25
- Νικαράγουα: Εμένα με λένε Μίτσιελ 26—29 Κ. Κυριακίδη
- Αντικυνηγετικό — Κ. Αχινιώτης 31
- Θεατροσκόπιο: Αναφορά στον Χάρολντ Πίντερ Β. Κυριαζής 32—35
- Επιθυμία του Μειρέτη - Διήγημα Ν. Γεωργιάδης 36—38
- Μινι-ματα 39
- Σκίτσα: Φρόσω

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ και η πολιτική ζωή στην Κύπρο

Επειδή η μελλοντολογία (το να μιλάς για ένα πανεπιστήμιο που δεν υπάρχει τώρα, αλλά που πιθανό να πραγματοποιηθεί στο μέλλον, σε μια μορφή που δεν ξέρουμε τώρα, και για τις σχέσεις και επιπτώσεις που θα έχει στην πολιτική ζωή — που δεν ξέρουμε ακριβώς πώς θα είναι μέχρι εκείνo το στάδιο —) είναι δύσκολη και συνήθως καταλήγει σε στερείς υποθέσεις —ελπίδες, προτίμηση να αρχίσω την διάλεξη μου με το πως το αίτημα, η ιδέα του πανεπιστημίου έχει ήδη επηρεάσει ή επηρεασθεί από την πολιτική ζωή στην Κύπρο. Αυτό θα οδηγήσει σε μερικές διαπιστώσεις για την κοινωνία και την πολιτική στην Κύπρο. Και τέλος θα προτείνω κάποιους συσχετισμούς πανεπιστημίου — πολιτικής ζωής που θα βασίζονται σε μερικές θεωρητικές παρατηρήσεις για το ρόλο του πανεπιστημίου στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες.

**Νίκος Περισπιάνης
Λέκτορας ΑΤΙ
και Intercollege**

Μια πρώτη σημαντική παρατήρηση αφορά γενικά την εκπαίδευση στην Κύπρο. Το γεγονός δηλαδή ότι η εκπαίδευση για χρόνια τώρα, είναι σημαντική υπόθεση για όλους τους κυπρίους. Διάφοροι μελετητές μίλησαν για ένα «εκπαιδευτικό θαύμα» στην Κύπρο μια και

1. «ο αναλφαβητισμός σαν κατάσταση και σαν πρόβλημα έχει εκλείψει».
2. «η μετάβαση από την πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι περίπου καθολική» και
3. «η μετάβαση από το δευτεροβάθμιο στο πανεπιστημιακό επίπεδο είναι εξαιρετικά υψηλή» — κατ' ακρίβεια «ένα από τα ψηλότερα ποσοστά πρόσβασης παγκόσμια» (1 στους 4 νέους πανεπιστημιακής ηλικίας σπουδάζει σε πανεπιστήμιο).

Τα αίτια του φαινομένου αυτού μπορούν να εντοπιστούν σε ιδιομορφίες της εξέλιξης της κυπριακής κοινωνίας. Ένα από τα κύρια αίτια ήταν και το ότι η Κύπρος από παραδοσιακή —γεωργική αγροτική χώρα πέρασε γρήγορα στο στάδιο της «κοινωνίας των υπηρεσιών» (χωρίς να αναπτυχθεί το ενδιάμεσο στάδιο της βιομηχανίας).

Η εκπαίδευση χρησιμοποιήθηκε από τα χαμηλότερα στρώματα σαν ένας μηχανισμός εξασφάλισης των προσόντων εκείνων που θα βοηθούσαν στην κοινωνική άνοδο στα «μεσαία» στρώματα, των υπηρεσιών (δημόσια διοίκηση, ελεύθερα επαγγέλματα, εμπορικές υπηρεσίες).

Η εκπαίδευση ήταν το ίδιο σημαντική και για τα ανώτερα στρώματα και ειδικότερα την άρχουσα τάξη — με τη διαφορά ότι η εκπαίδευση των παιδιών από αυτή την τάξη ήταν πάντα ένα σκαλί ψηλότερη από τους υπόλοιπους, έτσι που να εξασφαλίζει τις ηγετικές κοινωνικές θέσεις. Όταν τα χαμηλότερα στρώματα πήγαιναν μέχρι δημοτικό — αυτοί πήγαιναν μέχρι γυμνάσιο. Όταν οι πρώτοι προχωρούσαν στο γυμνάσιο οι δεύτεροι προχωρούσαν στο πανεπιστήμιο — ελληνικό συνήθως. Πιο αργά, στην περίοδο της ανεξαρτησίας, όταν η Ελληνική πανεπιστημιακή εκπαίδευση γίνεται προσιτή στις μάζες τότε οι μεσαίες και ανώτερες τάξεις στρέφονται όλο και περισσότερο προς τη δυτική εκπαίδευση. Η μη-δυτική εκπαίδευση αρχίζει να θεωρείται «δευτέρως» ή «κατωτέρως» τάξεως.

Ας έρθουμε τώρα στην υπόθεση του αιτήματος για πανεπιστήμιο στην Κύπρο. Σκέψεις γι' αυτό είχαν γίνει από την εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Γίνεται όμως σημαντικό λαϊκό αίτημα τη δεκαετία 1974-84. Γιατί; Από τη μια έχουμε μερικούς εξωγενείς παράγοντες — όπως η γνωστή αύξηση του κόστους ζωής και διδασκτρων σε ορισμένες Δυτικές χώρες, όπως η Αγγλία. Από την άλλη έχουμε την Τουρκική εισβολή και την προσφυγοποίηση του 1/3 του πληθυσμού που χάνει κάθε οικονομικό στήριγμα. Παρατηρείται μια πτώση του βιοτικού επιπέδου και γενικά η μεσαία τάξη δέχεται ένα σοβαρό πλήγμα. Σαν επακόλουθο η πρόσβαση στα πανεπιστήμια του

εξωτερικού γίνεται τρομερά δύσκολη αν όχι ακατόρθωτη για τα μεσαία ή χαμηλότερα στρώματα. Είδαμε όμως πως η ανώτερη εκπαίδευση έχει ταυτιστεί με την ελπίδα κοινωνικής και επαγγελματικής ανόδου. Με τις νέες αυτές εξελίξεις τα στρώματα αυτά έβλεπαν έντρομα τις ελπίδες τους για κοινωνική άνοδο να εξαχνίζονται. Γι' αυτούς η μόνη σανίδα σωτηρίας που απέμενε ήταν η ίδρυση κυπριακού πανεπιστημίου. Το αίτημα αυτό, κάτω από τις συνθήκες και προσδοκίες που περιγράψαμε, γίνεται αίτημα λαϊκό, με δυναμική λαϊκή διεκδίκηση.

Ταυτόχρονα, την περίοδο αυτή, υπάρχει αναβρασμός γύρω από την παιδεία γενικά. Αμφισβητείται ο ρόλος της παιδείας, και των εκπαιδευτικών μια που θεωρούνται να έχουν μέρος της ευθύνης για την προ-πραξικοπηματική περίοδο — την ενθάρρυνση του άκρατου εθνικισμού στα σχολεία, την εξυπηρέτηση των στόχων της χούντας από πολλούς εκπαιδευτικούς.

Πολλά είναι εκείνα που επιτυγχάνονται στην περίοδο αυτή. Η δωρεάν γυμνασιακή παιδεία επεκτείνεται, προωθείται μια εκδημοκρατικοποίηση στη λήψη αποφάσεων (από Ελλάδα — υπουργείο — διεύθυνση — εκπαιδευτικούς λειτουργούς σε πιο άμεση λήψη αποφάσεων προς την αντίθετη κατεύθυνση). Οι οργανώσεις των εκπαιδευτικών πολιτικοποιούνται. Δημιουργούνται μαθητικά συμβούλια. Επανεξετάζονται οι θεωρητικές εκπαιδευτικές επιλογές και γίνεται αναθεώρηση της οργανωτικής δομής

της εκπαίδευσης με διαχωρισμό του γυμνασίου από το λύκειο, την εισαγωγή του θεσμού των λυκείων επιλογής, ενθάρρυνση συγγραφής βιβλίων για μείωση εξωτερικών επιδράσεων κ.ά.

Όμως ταυτόχρονα πολλά είναι εκείνα που χάθηκαν ή εγκαταλείφθηκαν ή οπισθοδρομήσαν. Και κυρίως, για τους σκοπούς μας, ατόνιστο το αίτημα για κυπριακό πανεπιστήμιο. Οι λόγοι είναι πολλοί όπως σταδιακή άνοδος επιπέδου ζωής, ευκαιρίες πρόσβασης στο εξωτερικό ξαναδημιουργούνται κ.ά. Αλλά θα σταθώ σε μερικούς που είναι χαρακτηριστικοί της πολιτικής ζωής στην Κύπρο.

Ένας βασικός λόγος ήταν, πιστεύω, ότι η δυναμικότητα του λαϊκού αιτήματος ξοδεύτηκε σε μια σούπερ-επαναστατική ρητορική — το ότι χάθηκε η ουσία στη διαμάχη για ουσία θέματα, ο Νίκος Μουζέλης — Έλληνας κοινωνιολόγος, το ονομάζει «φορμαλισμό». Προτείνει δε ότι το φαινόμενο αυτό, της φορμαλιστικής σκέψης και λόγου, χαρακτηρίζει την πολιτική ζωή στον ελληνικό χώρο.

«Οι διαμάχες αυτές, λέει, είτε είναι μεταφυσικές συζητήσεις για έννοιες όπως ελευθερία, δημοκρατία, σοσιαλι-

παιδευτικών που είχαν άμεση ή έμμεση ανάμειξη με το πραξικόπημα. Πολλές φορές αυτό κατάληξε σε προσωπικές εκδικήσεις και αντεκδικήσεις. Παράλληλα έδωσε την ευκαιρία στις ανηδραστικές δυνάμεις να κατηγορήσουν κάθε προσπάθεια «εκδημοκρατικοποίησης» γενικά... Γενικά χώρισε τον κόσμο σε οπαδούς της «εκδημοκρατικοποίησης» και εχθρούς της (ή Σοφιανικούς και αντισοφιανικούς). Η εκδημοκρατικοποίηση και οι φορείς της ταυτίστηκαν με το πανεπιστήμιο και έτσι πολλοί εχθροί της εκδημοκρατικοποίησης έγιναν πολέμιοι και της ιδέας του πανεπιστημίου.

Το γεγονός ότι η δυναμικότητα ενός λαϊκού αιτήματος ξοδεύτηκε σε μια σούπερ-επαναστατική ρητορική — το ότι χάθηκε η ουσία στη διαμάχη για ουσία θέματα, ο Νίκος Μουζέλης — Έλληνας κοινωνιολόγος, το ονομάζει «φορμαλισμό». Προτείνει δε ότι το φαινόμενο αυτό, της φορμαλιστικής σκέψης και λόγου, χαρακτηρίζει την πολιτική ζωή στον ελληνικό χώρο.

«Οι διαμάχες αυτές, λέει, είτε είναι μεταφυσικές συζητήσεις για έννοιες όπως ελευθερία, δημοκρατία, σοσιαλι-

σμός, κλπ. — έννοιες που χρησιμοποιούνται με τρόπο εντελώς θεωρητικό και που δεν έχουν καμιά σχέση με την εμπειρία του μέσου πολίτη, είτε παίρνουν την αντίθετη ακριβώς μορφή: (δηλ.) έντονα φραστικές διαμάχες σε ένα καθαρά προσωπικό επίπεδο... Είναι φανερό ότι και τα δύο επίπεδα, το προσωπικό και το φορμαλιστικό συσχετίζονται μια που συνήθως, πίσω από τις διάφορες ψηλές θεωρίες και αρχές κρύβονται ατομικά ενδιαφέροντα και συμφέροντα — κάτι που δεν εκπλήττει αν πάρει κανείς υπόψη την «πελαταιακή» ψηφοθεωρική κατεύθυνση των περισσότερων Ελλήνων πολιτικών και κομμάτων».

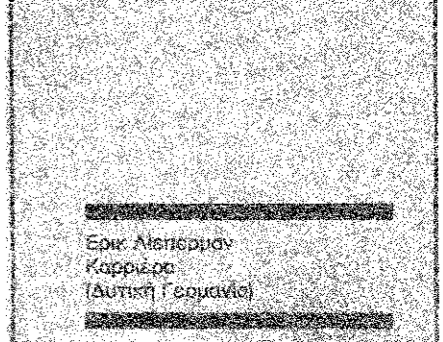
Με άλλα λόγια και στην περίπτωση του πανεπιστημίου ο «φορμαλισμός» (το αν θα πρέπει να αντικατασταθούν συγκεκριμένα άτομα — αποχουντοποίηση) αντικατέστησε την ουσία (το λαϊκό αίτημα, που ξεπερνούσε άτομα, του πανεπιστημίου).

Ένας τρίτος λόγος που εμπόδισε το αίτημα για πανεπιστήμιο ήταν το πρόβλημα της θέσης ή σχέσης που θα είχαν οι Τ/Κ σε ένα κυπριακό πανεπιστήμιο, και ποιές θα ήταν οι επιπτώσεις από αυτό πάνω στο κυπριακό πρόβλημα.

Δεύτερο ήταν το πρόβλημα της «διπολικότητας» των εκπαιδευτικών τάσεων. Δηλαδή η διαμάχη για το τι «κατευθύνσεις» θα έπαιρνε το πανεπιστήμιο. Από τη μια η τά η για «εκμοντερνοποίηση — δυτικοποίηση» (που ήταν ταυτισμένη με την αστική τάξη) και από την άλλη η τάση για διατήρηση των παραδοσιακών θρησκευτικών ιδεωδών (εκκλησία και παραδοσιακοί φορείς).

Ποιές θάταν πραγματικά οι επιπτώσεις του κυπριακού πανεπιστημίου; Μια αισιόδοξη άποψη είναι εκείνη του έλληνα κοινωνιολόγου Κωνσταντίνου Τσουκαλά που προτείνει ότι:

... «Το (Κυπριακό) πανεπιστήμιο... μπορεί να παίξει ένα βασικό ρόλο στη δημιουργία μιας κυπριακής... πολιτικής και πολιτιστικής συνείδησης η οποία θα ξεπερνά τις αντιθέσεις ανάμεσα στους Ε/Κ και Τ/Κ στο μέτρο που μέσα ακριβώς απ' το πανεπιστήμιο και μέσα από τους ανταγωνισμούς και τις μάχες που θα δοθούν μέσ' το πανεπιστήμιο θα φανεί νομίζω γρήγορα ότι εκείνο που χωρίζει Έλληνες και Τούρκους της Κύπρου είναι πολύ λιγότερο σημαντικό, ή μπορεί να εμφανιστεί σαν πολύ λιγότερο σημαντικό από άλλου τύπου κοινωνικές αντιθέσεις στις οποίες ακριβώς το πανεπιστήμιο θα δώσει την ευκαιρία να αναδυθούν, να αποκρυσταλλωθούν και να αποτελέσουν αντικείμενο συστημα-

Jules Stauber

Patt. 1973
A draw
Etching
14.4 x 18

τικής πολιτικής, ιδεολογικής αλλά και επιστημονικής επεξεργασίας».

Το σχόλιο αυτό του Τσουκαλά αγγίζει και στα 3 προαναφερθέντα σημεία, προτείνοντας ότι:

1. Το πανεπιστήμιο θα συντείνει σε μια πιο ουσιαστική — παρά φορμαλιστική — αντίκριση και διαμόρφωση των πολιτικών πραγμάτων.
2. Το Πανεπιστήμιο θα βοηθήσει στη δημιουργία κυπριακής συνείδησης (υποτονίζοντας την εξάρτηση από την Δύση και την Ελλάδα).
3. Η κυπριακή συνείδηση θα ξεπερνά το πρόβλημα των διαφορετικών εθνοτήτων, και τις διάφορες κοινωνικές αντιθέσεις.

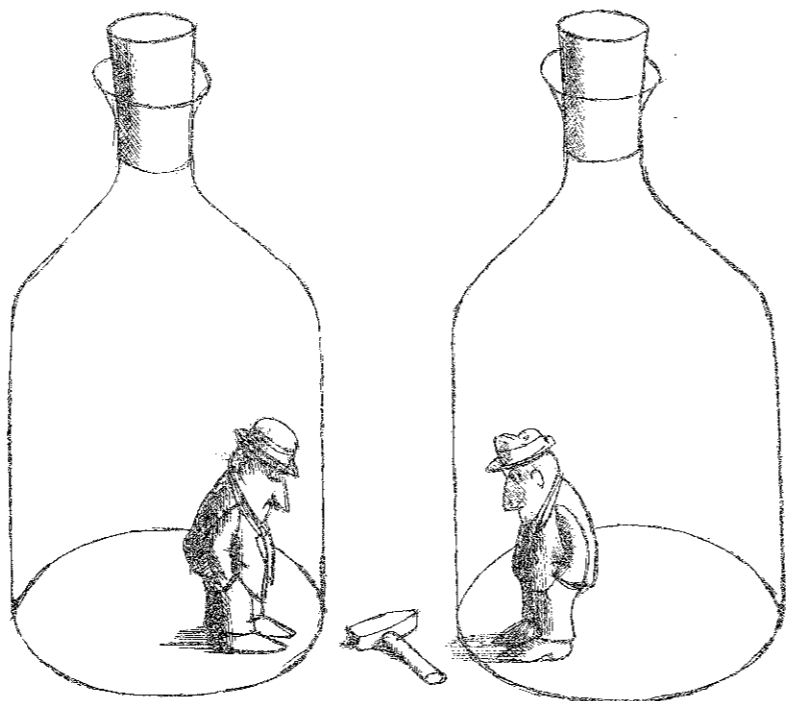
Πρέπει να σημειώσουμε ότι οι ήδη υπάρχουσες κοινωνικές αντιθέσεις δυσχεραίνουν την πορεία προς τη δημιουργία και την επιτυχία ενός κρατικού πανεπιστημίου. Στο νέο-αποικιακό κυπριακό χώρο η άρχουσα-προνομιούχα τάξη κατέχει ήδη τις τεχνικές, τη γλώσσα, νοοτροπία και αξίες της δυτικής εκπαίδευσης. Έχει έτσι κάθε συμφέρον στη διατήρηση ενός έντονα δυτικού προσανατολισμού που θα τη βοηθούσε να διατηρήσει τις ηγετικές θέσεις στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα και, ακόμα, να κληροδοτήσει τις θέσεις αυτές στους απόγονούς της με την κατάλληλη μόρφωση στη Δύση...

Μπαίνει λοιπόν το ερώτημα: για τα παιδιά από χαμηλότερες τάξεις που επιζητούν μεν την κοινωνική άνοδο αλλά δεν μπορούν να την αναζητήσουν με πανεπιστημιακή εκπαίδευση στη Δύση, μήπως θάπρεπε το κυπριακό πανεπιστήμιο να επρόσφερε μια τέτοια εκπαίδευση (δηλαδή με δυτικούς προσανατολισμούς) στην Κύπρο;

Όσο όμως πιο ξένο, δυτικό προσανατολισμό έχει το πανεπιστήμιο τόσο πιο λίγες οι πιθανότητες προσαρμογής του στις ντόπιες συνθήκες και ανάγκες. Τόσο πιο δύσκολη και η ανάπτυξη μιας κυπριακής συνείδησης και ταυτότητας.

Αντίθετα, όσο πιο προσαρμοσμένη στις τοπικές συνθήκες τόσο πιο καχύποπτα θα αντιμετωπίζεται από την προνομιούχα τάξη. Είναι πιθανό σ' ένα μελλοντικό στάδιο οι απόφοιτοι πανεπιστημίων να χωρίζονται σε πρώτης τάξης — «αγνούς» απόφοιτους δυτικών πανεπιστημίων, και δεύτερας τάξης — απόφοιτους του κυπριακού πανεπιστημίου (κάτι που ήδη συμβαίνει με το ΑΤΙ και το ΜΙΜ).

Το τι θα συμβεί σε σχέση με αυτό το θέμα εξαρτάται κατά την γνώμη μου από τους συσχετισμούς των ταξικών δυ-

μεων στην κοινωνία μας. Φαίνεται, για παράδειγμα, ότι τα τελευταία χρόνια έχει ανθρωθεί κάπως ένα κομμάτι της αστικής τάξης με στηρίγματα στη ντόπια αγορά και τη ντόπια βιομηχανία — και που κατ' επέκταση θα είχε κάθε συμφέρον να θέλει να προωθήσει μια τοπικά προσαρμοσμένη εκπαίδευση (σε αντίθεση με το δυτικά προσανατολισμένο κομμάτι της αστικής τάξης με στηρίγματα τις διασυνδέσεις και το εμπόριο με τη Δύση). Αν αυτή η παρατήρηση έχει μια πραγματική βάση ίσως να διαφαίνεται μια πιο αισιόδοξη προοπτική για την ίδρυση και τις κατευθύνσεις ενός κυπριακού πανεπιστημίου.

Ας έρθουμε τώρα σε ένα άλλο σημείο που θίγει ο Τσουκαλάς. Ποιές είναι πράγματι οι πιθανότητες το πανεπιστήμιο να παίξει ένα καταλυτικό προοδευτικό ρόλο στην κυπριακή κοινωνία σε σχέση με τις κοινωνικές και πολιτικές διεργασίες;

Αποτελεί κοινή πίστη σήμερα ότι τα πανεπιστήμια είναι σημαντικοί θεσμοί ελευθερίας, δημοκρατίας, αμφισβήτησης και κριτικής. Ότι τα σύγχρονα πανεπιστήμια κατοχυρώνουν μια «ανοικτή πολιτεία» μέσω της δημιουργίας μιας «ανοικτής νοοτροπίας».

Μια «ανοικτή νοοτροπία» προϋποθέτει:

1. «Μετατόπιση από την πίστη στην απόλυτη εγκυρότητα, ιερότητα και θεβαιότητα των αξιών, ιδεών και γνώσεων προς την πίστη στη σχετική τους εγκυρότητα, στη μειωμένη ιερότητά τους και στην πιθανό-

- τητα.
2. Μετατόπιση απ' το δογματικό, μονοδιάστατο και συγκλίνοντα τρόπο σκέψης, προς το στοχαστικό, πολυδιάστατο και αποκλίνοντα τρόπο.
3. Μετατόπιση από τη στάση αδιαλλαξίας απέναντι σε ανθρώπους με αντίθετες πεποιθήσεις και διαφορετικές ιδέες απ' τις δικές μας, προς την αποδοχή ανθρώπων και ιδεών που διαφέρουν απ' τις δικές μας.
4. Απελευθέρωση απ' το άγχος και το φόβο που μας δημιουργούν οι προκλήσεις και αμφισβητήσεις των (ατομικά ή κοινωνικά) καθιερωμένων ιδεών, πεποιθήσεων και τρόπων συμπεριφοράς (διαλεκτικότητα στον εικονοκλασισμό).
5. Μετατόπιση από μια παθητική συνείδηση προς μια κριτική συνείδηση.

Μπορεί πράγματι το πανεπιστήμιο να παίξει τόσο «απελευθερωτικό» ρόλο; Σίγουρα το να περιμένει κανείς τόσα πολλά από ένα και μόνο μεσσία αποτελεί ουτοπία. Είναι όμως πραγματικότητα ότι το σύγχρονο αστικό πανεπιστήμιο παίζει ένα προοδευτικό ρόλο — κάτι που δεν ήταν αλήθεια στο παρελθόν. Και στις δύο περιπτώσεις οι λόγοι και τα αίτια που καθορίζουν τον ρόλο του πανεπιστημίου είναι κοινωνικά.

Ποιά λοιπόν είναι τα αίτια της αλλαγής του κοινωνικού ρόλου/λειτουργίας του σύγχρονου αστικού πανεπιστημίου;

Ο Ernest Mandel δίνει την εξής ανά-

λυση του φαινομένου:

Στα πρώτα στάδια του καπιταλισμού το πανεπιστήμιο αναλάμβανε τη μόρφωση των γόνων της άρχουσας τάξης και του έδινε τα εφόδια που θα χρειαζόνταν αργότερα για να κυβερνήσουν την βιομηχανία, το έθνος και τις αποικίες του. Η γνώση που μετέδινε σε αυτούς είχε συντηρητικό περιεχόμενο — την εκμάθηση κοινών αξιών μεταξύ της «ελίτ» αυτής, την κλασική παιδεία, διοικητικές γνώσεις, κλπ.

Με το πέρασμα στο σύγχρονο στάδιο του νεοκαπιταλισμού όπου (α) έχει αυξηθεί η ζήτηση για τεχνικό εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό για τις ανάγκες της βιομηχανίας και της κρατικής μηχανής και (β) η αύξηση ζήτησης πανεπιστημιακής εκπαίδευσης λόγω του ανεβασματος του επιπέδου ζωής και η χρήση της εκπαίδευσης από τις μεσαίες τάξεις για κοινωνική άνοδο, επέφεραν και μια αλλαγή στο πανεπιστήμιο — που από κλασικό έχει γίνει τεχνοκρατικό.

(α) η υπερ-εξειδίκευση και η συγκρόληση προλεταριοποίηση της διανοητικής/πνευματικής εργασίας (με την έννοια της προοδευτικής αποξένωσης της λόγω του ότι υποτάσσεται σε ανάγκες που δεν ανταποκρίνονται στις εσωτερικές ανάγκες του ατόμου).

(β) η υποταγή του πανεπιστημίου (εκπαίδευσης και έρευνας) σε προγράμματα εταιρειών και κυβερνητικών τμημάτων.

Όμως παράλληλα, μερικές από τις

θετικές επιπτώσεις των αλλαγών που αναφέραμε (αυξημένη ζήτηση για τεχνικό προσωπικό και πανεπιστημιακή εκπαίδευση) ΣΥΝ, βέβαια, η μεσολάβηση δύο παγκοσμίων πολέμων, διαφόρων οικονομικών και κοινωνικών κρίσεων, επαναστάσεων, κλπ. έχουν αλλάξει το ρόλο του πανεπιστημίου. Έτσι από θεωρητικός απολογητής του συστήματος που ήταν στα πρώτα στάδια του καπιταλισμού, ο ρόλος του τώρα είναι η προγραμματισμένη επέμβαση και αλλαγή του συστήματος... Ο νέος αυτός ρόλος κάνει ταυτόχρονα πιο εύκολο για το πανεπιστήμιο να αμφισβητήσει το σύστημα — μια που το τελευταίο θεωρείται πλέον σαν κάτι που δεν είναι θεϊκά δοσμένο αλλά που υπόκειται στην αλλαγή. Αυτό εξηγεί και το γιατί ο βασικός ρόλος του σύγχρονου αστικού πανεπιστημίου να θεωρείται — και να είναι — η αμφισβήτηση σε όλα τα επίπεδα.

Έτσι είναι για τους πιο πάνω λόγους και για το γεγονός ότι οι παραδοσιακοί κριτικοί κοινωνικοί φορείς στις δυτικές χώρες (αριστορά κόμματα και εργατικά κινήματα) σταμάτησαν να παίζουν το ρόλο της ριζοσπαστικής αντιπολίτευσης, που οι φοιτητές αναζητήσαν να εκφράσουν την αμφισβήτηση τους μέσα από τα πανεπιστήμια — και που ειδώθηκαν μάλιστα από μερικούς θεωρητικούς, όπως ο Μαρκούζε, σαν οι νέοι επαναστάτες προλετάριοι που θα έσωζαν την επανάσταση στη Δύση. Δυστυχώς το φοιτητικό κίνημα ήταν σε μεγάλο βαθμό εξωπραγματικό και ουτοπικό, σταδιακά ο ενθουσιασμός μετατράπηκε σε απάθεια και

Jules Stauber

Zukunft
The Future
Pen drawing
29.7 x 20

απογοήτευσε αυτούς που το θεοποίησαν. ΟΜΩΣ τα πιο πάνω πρέπει να συμπληρωθούν για να μην είναι μονόπλευρα και παραπλανητικά.

Από άποψη κοινωνικής λειτουργίας οι νέες ανάγκες, που προέκυψαν στη νέα τεχνικοοικονομική και διοικητική διάρθρωση της σύγχρονης βιομηχανικής εποχής, ενίσχυσαν την θέση των επιστημόνων — διανοουμένων στον τομέα της χάραξης της δημόσιας και της οικονομικής πολιτικής, χωρίς όμως παρ' όλα αυτά να αναφανεί καθεστώς προϋποθέσεων επικράτησης των διανοουμένων στο έσχατο πεδίο λήψης αποφάσεων (decision making level) και στην πολιτική εξουσία όπως σωστά τονίζει ο Bottomore. «Ταυτόχρονα η απασχόληση των διανοουμένων-επιστημόνων σε ειδικά ερευνητικά θέματα αφ' ενός τους μειώνει την ικανότητα αντιμετώπισης, θέσης και στοχασμού γύρω από τα μεγάλα (ζητήματα) της ανθρώπινης ζωής, ενώ αφ' ετέρου τους ευνοούζει τη διάθεση και την ανάγκη για ευρεία κοινωνική κριτική, εφ' όσον εξασφαλίζονται ικανοποιητικοί όροι επιστημονικής εργασίας και απόδοσης».

Οι παρατηρήσεις αυτές καθορίζουν και το πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να κινηθούμε για να υπολογίσουμε τον πιθανό ρόλο του πανεπιστημίου στην κυπριακή πολιτική ζωή. Σίγουρα ο ρόλος της αμφισβήτησης από μέρους των ακαδημαϊκών-διανοουμένων και των φοιτητών θα είναι σημαντική συνεισφορά στη φορμαλιστική κυπριακή πολιτική ζωή. Από την άλλη το πανεπιστήμιο σαν ίδρυμα/οργάνωση θα είναι ενταγμένο στην υπάρχουσα κοινωνική δομή — όπου ακόμα βασιλεύει σε μεγάλο βαθμό η συντήρηση, η μονολιθικότητα, ο δογματισμός, η παθητικότητα και τα καταναλωτικά πρότυπα επιτυχίας. Κανείς δεν μπορεί να ξέρει το αποτέλεσμα της μελλοντικής διαλεκτικής σχέσης μεταξύ πανεπιστημίου — κυπριακής κοινωνίας.

Από την άλλη ξέρουμε ότι σε μια εποχή που η επιστημονική γνώση επεκτείνεται με τρομερή ταχύτητα, στην εποχή της επανάστασης των πληροφοριών και των κομπιούτερς και που άλλες χώρες μιλούν για καθολική ανέτατη παιδεία που να δώσει σε όλους το δικαίωμα πρόσβασης στις πληροφορίες και τις γνώσεις εκείνες που να δίνουν επαρκή βάση για στρατηγικές αποφάσεις — στην εποχή αυτή δεν μπορούμε να έχουμε δεύτερες σκέψεις για την αναγκαιότητα του πανεπιστημίου για μια δημοκρατική αυριανή πολιτική ζωή.

ΟΛΟΙ ΚΑΠΟΤΕ ΥΠΗΡΞΑΜΕ ΑΛΗΘΙΝΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ

Ρεα μιλλιδώνη

«Το παιδί έχει όλα τα γνωρίσματα ενός αληθινού καλλιτέχνη. Είναι σε μια θέση αμεσότητας με την αλήθεια. Είναι ακούραστος εξερευνητής μέσα από τις εμπειρίες του και μεγάλος εφευρέτης όταν πρόκειται να εκφράσει αυτό που νοιώθει». Την άποψη αυτή υποστηρίζει η συγγραφέας ύστερα από ένα χρόνο εμπειρίας στην ελεύθερη έκφραση της παιδικής δημιουργικότητας.

Όλα σχεδόν τα ανθρώπινα όντα γεννιούνται ίσα. Έχουν όλα δυο μάτια, μια μύτη, δυο αυτιά, δυο πόδια. Ο εγκέφαλος τους αποτελείται από τα ίδια συστατικά, έχει το ίδιο περίπου αριθμό κυττάρων και όλα έχουν διαισθήσεις.

Η πρώτη μορφή έκφρασης στον άνθρωπο είναι η κίνηση. Μ' αυτή το νεογέννητο εκφράζει την ύπαρξή του που πηγάζει βαθειά μέσα από το υποσυνείδητό του. Μ' αυτό τον αυθόρμητο τρόπο επιτελείται η σχέση μεταξύ του εσωτερικού χώρου (που είναι γνωστός) και του εξωτερικού (που είναι άγνωστος). Σκοπός λοιπόν είναι η αληθινή γνώση.

Το σώμα ενεργεί χωρίς καλά-καλά εμείς να το ελέγχουμε, σαν ένα θαυμαστό σιωπηλό περίπλοκο εργαστήρι. Η καρδιά κτυπά τον ρυθμό της χωρίς εμείς να μπορούμε να την ελέγχουμε. Το αίμα κυλά, τροφοδοτεί, ανανεώνεται. Το βρέφος ανοίγει το στόμα όταν πεινά και κουνά χέρια και πόδια στην προσπάθειά του να γνωρίσει και να επικοινωνήσει με τον έξω κόσμο.

Η επόμενη μορφή έκφρασης μετά την κίνηση είναι η τάση στο να αφήνει σημάδια. Από τον 11ο μήνα το παιδί αρχίζει τις πρώτες προσπάθειες να σχεδιάσει παροτρινόμενο από ένα πρωτόγονο

ένστικτο: την ευχαρίστηση στο να αφήνει σημάδια. Πράγματι το παιδί βρίσκει ικανοποίηση στο να μουντζουρώνει πάνω σε χαρτί, στον τοίχο, στα ερμάρια ή σ' ότι άλλο βρεθεί μπροστά του. Αυτό του επιτρέπει να επικοινωνήσει με τους γύρω του αν και δεν το κάνει συνειδητά. Τα πρώτα σχέδια λοιπόν των παιδιών δεν θέλουν να παραστήσουν τίποτα. Απλώς θέλουν να κάνουν γνωστό στους άλλους της αυθεντική τους μαρτυρία μέσα από τις προσωπικές τους εμπειρίες.

Στα 2-3 χρόνια παρατηρούμε ότι οι συνεχόμενες γραμμές μουντζουρώματος, εξελίσσονται τώρα σε διακεκομμένες. Εκδηλώνουν δηλαδή μια ανάγκη δημιουργίας ενός συστήματος εφαρμογής συμβόλων που θα αποτελέσει την τελική μορφή επικοινωνίας. Έτσι παρουσιάζονται στα σχέδια απομονωμένες φόρμες χωρίς ακόμα καμιά συμβολική αξία. Εν τούτοις το παιδί μιλά για το σχέδιο του και του δίνει μάλιστα και διάφορες ερμηνείες.

Στην ηλικία περίπου των 3-4 χρόνων υπάρχει διαύγεια στο νου και δημιουργική ενέργεια που πηγάζει άμεσα από τη δύναμη της διαίσθησης. Τώρα η διαίσθηση λειτουργεί σε μια κατάσταση εναρμόνισης των υποσυνείδητων οργανικών διαδικασιών και της συνειδητής σκέψης. Στις ζωγραφιές αυτής της ηλικίας παρατηρούμε ότι το παιδί δεν έχει ακόμα συνείδηση του χώρου ούτε της ιεραρχίας στα διάφορα μεγέθη. Αναγνωρίζει όμως μια αναλογία μεταξύ των γραμμών και ενός αντικειμένου. Έτσι αρχίζει να δημιουργεί ένα δικό του σύστημα από σύμβολα (π.χ. το σπιτί, τα δέντρα, ο άνθρωπος, ο ήλιος) και τα χρησιμοποιεί σε κάθε του σχέδιο.

Στην ηλικία των 4-6 χρόνων το παιδί ζωγραφίζει ότι ξέρει για κάθε αντικείμενο και όχι ότι βλέπει. Έτσι τίποτα δεν είναι απεικονισμένο σε προοπτική και δεν υπάρχει συνάφεια χώρου (π.χ. το εσωτερικό και το εξωτερικό του σπιτιού παρουσιάζεται συγχρόνως).

Η αντικειμενική πραγματικότητα υπάρχει πάντα εκεί μπροστά προκλητική στην ολότητά της. Το παιδί ξέρει πια πολύ καλά πως η αληθινή γνώση της έγκειται στην άμεση εμπειρία. Στο να την αγχίξεις, να την δεις, να την γευτείς, να την μυρίσεις.

Η λογική εξήγηση δημιουργεί μια εικό-

να υποκατάστατη της αλήθειας. Έτσι με την όχι τόσο απλή κι' αληθινή επέμβαση μιας «ενηλικίως» κοινωνίας φορτισμένης με δεισιδαιμονίες και λανθασμένες ιδέες που έχει αποσταθεί σχεδόν τελείως από το σύμπαν και δεν έχει πλέον καμιά σχέση με τους νόμους της δημιουργίας, το παιδί εμποδίζεται στο να συνεχίσει τον δρόμο που ξέρει για την μάθηση της αλήθειας. Οι πηγές ενέργειας που διαθέτει μέσα του μένουν ανεκμετάλλευτες και αποπροσανατολίζονται από την προσπάθειά του στο να επικοινωνεί με τους ανθρώπους γύρω του μα και με τη φύση.

Είναι λοιπόν πολύ σημαντικό στην ηλικία των 6-12 χρόνων το παιδί να εμπιστεύεται στην διείσθησή του μέχρις ότου αποκτήσει συνειδητότητα της αληθινής σχέσης μεταξύ του συγκινησιακού και του διανοητικού κόσμου.

Αυτή ακριβώς την ενθάρρυνση για να γνωρίσει και να εκφράσει αυτό που ξέρει πολύ καλά πώς είναι αληθινό πρέπει να προσφέρει το μάθημα της Τέχνης. Σκοπός του μαθήματος δεν είναι οπωσδήποτε να κάνει μελλοντικούς επαγγελματίες καλλιτέχνες. Γιατί το παιδί έχει ήδη όλα τα γνωρίσματα ενός αληθινά καλλιτέχνη

— Είναι σε μια θέση αμεσότητας με την ΑΛΗΘΕΙΑ

— Είναι ακούραστος εξερευνητής μέσα από τις εμπειρίες του.

— και μεγάλος εφευρέτης όταν πρόκειται να εκφράσει αυτό που νοιώθει.

Το πέρασμα όμως από αυτό το επίπεδο σε μια κοινωνία με απαιτήσεις που βολεύουν όλους τους άλλους εκτός από τον εαυτό του γίνεται τόσο μεθοδικά που τελικά η δίψα για την γνώση γίνεται μια στατική αντιγνώση όπου τα πάντα είναι ήδη γνωστά, έχουν όλα ένα όνομα και είναι ασφυκτικά κλεισμένα μέσα σ' ένα επαναλαμβανόμενο σύστημα. Ο κλοιός σφίγγει και το παιδί εξελίσσεται σε ένα «πετυχεμένο» ενήλικο, ειδικευμένο οπωσδήποτε σε ένα κλάδο που είναι κι' αυτός κλειστός μέσα σε ένα χρωματιστό κουτί και που δεν επιτρέπει διαρροές γιατί τα πάντα είναι κουτιά και δεν έχουν καμιά σχέση το ένα με το άλλο. Απλώς το καθ' ένα έχει το δικό του χρώμα. Έτσι ο άνθρωπος είναι αναγκασμένος να συμπιχθεί τόσο πολύ σε βαθμό που να φορά μέσα σε ένα κουτί. Γιατί απλούστατα έχει να κάνει μόνο με κουτιά. Γιατί δεν τον άφησαν να διδάξει παρά μόνο να διδασχθεί.

Έτσι η δημιουργικότητα του ανθρώπου υπηρετεί πιστά το κουτί και όχι την αληθινή γνώση.

Σκοπός λοιπόν του μαθήματος της Τέχνης είναι μέσα από τις καλλιτεχνικές εμπειρίες που πηγάζουν άμεσα από την επαφή του εξωτερικού-εσωτερικού χώρου να δημιουργήσει και να επιτρέψει στο ενήλικο πια παιδί να διακρίνει την ΑΛΗΘΕΙΑ από το ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΟ ΤΗΣ. Να ζει σύμφωνα με την αληθινή του φύση, ενσωματωμένος με τον χώρο του σύμπαντος και να εξουσιάζει ο ίδιος τις ενεργειακές πηγές που διαθέτει.

ο λαϊκός ποιητής ηλίας γεωργίου

η ποίηση σαν ερωμένη

Νεάρχου Γεωργιάδη

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

Νυχτώνει τζαι τα πλάσματα τζοιμούνται νεπαμένα,
ο ποιητής μας μονιχά
καμιά τ' αμμάδια του σφικτά
τζαι βρέθουντ' αννοιμένα.
Τότες ο νους του ποιητή, καλά αρωματωμένος,
εις το τζυνην έννα βκει
για να γυρίσει την αυκή
θέματα φορτωμένος.
Έν η καλλύττερη σερκά ταρά πόν' ησυχία,
οι στίχ' εν θέλουν τρέξιμον,
έροικονται με το νέψιμον,
βρίσκονται ευκολία.
Έν σκοτωμένος της δουλειάς, σήμμερ' ελιές ελούθαν,
μα το που χάραξεν το φως
τζι έν' όξυπος σαν τζυνηός
που κώθεται στην κλούθαν.
Εημέρωσεν, τζι ο ποιητής αιώμα να νυστάξει,
μάσεται, δέρνει το μυαλόν,
άπον το θέμαν το καλόν
στον νουν να το συνάξει.
Φορές πον ετζοιμήθηκα, πριχού η μέρα φέξει,
νύκτες που έστησα σερκά
τζι εκάθουμον στην φεγγαρά
να σκαίωσω κάποιαν ...λέξη!

1976

εξωσυζυγικές σχέσεις με... την ποίηση

Λίγο πιο πέρα από τον δρόμο Λευκωσίας - Λεμεσού, στις τέσσερις λωρίδες του οποίου οι Κύπριοι τρέχουν με ελιγιώδεις ταχύτητες, βρίσκεται το ποιμενικό χωριό Αλάμπρα, ξεχασμένο απ' τον σύγχρονο τεχνοκρατικό πολιτισμό. Ο ήλιος φωτίζει με τον ίδιο τρόπο όπως και πριν πολλούς αιώνες τα ερείπια του αρχαίου συνοικισμού, τις πλαγιές των λόφων με τα φράγκικα τοπωνύμια, τις μάντρες, τα σπιτία με την αλλοτινή, χωριάτικη αρχιτεκτονική τους, (πελεκητή άσπρη πέτρα, στο ίδιο χρώμα που είναι τα βράχια του χωριού) κι από πάνω πλινθάρη, όπου ανοίγουν τρύπες και φωλιάζουν τα σπουργίτια. Ο χρόνος εδώ κοιλά με αργό ρυθμό, στάλα - στάλα σαν το κομπολόι που παίζουν οι γέροι βρακάδες χάντρα - χάντρα, στο σκονισμένο καφε-νείο. Ο χρόνος έρπει σαν τη σαύρα που σέρνεται στα εγκαταλειμμένα σπιτία αυτών που ξηνητέθηκαν ή που πεθάνανε κι οι απόγονοί τους πήγαν να κατοικήσουν στις πόλεις και που μόνο όταν έρχεται η αρρώστεια ή ο θάνατος νοιώθεται το γρήγορο κύλημά του, σαν το πήδημα μιας ακρίδας σαν το πέταγμα πουλιού ή σαν το βουητό ενός τροχού που επιταχύνει το γύρισμά του.

Σ' αυτή την ανελέητη ισοπέδωση του χρόνου, οι εποχές μπαίνουν η μια μέσα στην άλλη, μπλέκονται αξεχώριστα, συνδέονται και συνδυάζονται, σαν ένα χωριάτικο σπιτί που χτίστηκε με πέτρες αρχαίου συνοικισμού ή ναού, εγκωνάρια και κατά-

λοιπα παλιότερων σπιτιών και υλικά τελείως καινούργια. Ανάλογο είναι και το ύφος του Αλαμπρίτη ποιητή Ηλία Γεωργίου που χρησιμοποιεί τις αρχαίες και βιβλικές λέξεις και φράσεις αυτοδύοιες ή μεταμορφωμένες από τους αιώνες, τραχιές ή πελεκημένες απ' τον ίδιο. λέξεις Ελληνικές, Φράγκικες, Ιταλικές, Τουρκικές, όλες διαμορφωμένες στο σχήμα της Κυπριακής διαλέχτου. Στα ποιητικά του, δεν ενοχλεί η ετερογενής προέλευσή των λέξεων. Αντίθετα, εικονογραφεί την συμπίκνωση των αιώνων σε μια ενιαία και μονοκόμματη τοιχογραφία, την τοιχογραφία της ζωής και του θανάτου στο ποιμενικό περιβάλλον του αιώνιου χωριού.

Το τεράστιο υλικό των λέξεων, των εννοιών, των εικόνων και των βιωμάτων, χρειάζεται πολύν κόπο για να πάρει τη μορφή του οικοδομημένου ποιήματος.

Την αδρή μεταφορά του χτίστη και της οικοδομής, χρησιμοποιεί και ο Ηλίας Γεωργίου, για να δείξει ότι η προσπάθεια του δημιουργού, καλλιτέχνη είναι σκληρή, σαν εκείνων του τεχνίτη:

Ο κόσμος που τον ποιητή θέλει πολλά ν' ακούσει
μα μούχτιν' για τον κόπον του δεκάραν εν διούσι.
Χαρκούνται τα ποιήματα γέρονται δίχα σκέψη
δίχα τ' αδράν η το μυαλόν να δρώση, να δουλέψη.
Είς τον κτίστην κάποτες π' αρπάσει το μαρτέλλι!

τζαι πελεκά τους λίντερους κάμνει τους σαν τους θέλει;
Κάμνει τους τζεφαλόμενα, καντούνια τζαι καρτέρκα
μαν του μεινίσκουσιν γερά, με κόκκαλα, με σιέρκα.
Τζαι τα ποιήματ' έσα' ένουν ως που να τα τσιαττίσης
θέλουν νηστειαν προσεφκήν ως που να τα κουρτίσης.
Πέφτει ο κόσμος άνενοιας τζοιμάται λογαρίζει
μ' ο ποιητής εν έξυπνος, ο νους τ' αλλού γυρίζει.
Γυρίζει γην τζαι ουρανόν την θάλασσαν ζιστρέφκει
κάβεται κλούβαν τζινηά τα λόγια που γυρέφκει.

Έτην ζωήν του ποιητή εμμάτιν εν καμμά
για να γινούν ποιήματα μα πκιός τον εκτιμά;
Ως πον τ' αμμάδκια τ' ανοιχτά εν έσει κκιερωμήν
άμαν πεθάνη τζ' ύστερα κάμνουν του... προταμήν!

Η παρομοίωση κι η μεταφορά είναι απ' τους κυριότερους
ποιητικούς τρόπους, ενώ η πεζογραφία προτιμά την κυριολεξία.
Τα ποιητικά αυτά σχήματα πηγάζουν απ' την ανάγκη να εξη-
γηθούν τα άγνωστα πράγματα και βιώματα, με γνωστά. Το βίω-
μα της δημιουργικής προσπάθειας του καλλιτέχνη και του ποι-
ητή ειδικότερα είναι άγνωστο στους πολλούς, στους αναγνώ-
στες ή και στους μη αναγνώστες, που κατά κανόνα περιφρονούν
την ποίηση και την περιγελούν.

Ο Ηλίας Γεωργίου χρησιμοποιεί γνωστές σε όλους σκηνές
από την αγροτική ζωή για να μεταφέρει τα άγνωστα στους πολ-
λούς συναισθήματα του ποιητή, μέσα στις ψυχές τους.

Μοιάζω με το καματερόν,
που τρώει φύλλον στον τζαιαρόν,
τζαι δεν ι-γνάξει στάζη,
μασά τα τζαι αλίθει τα
τζαι ταπισόν ι-στρέφει τα,
με τον τζαιαρόν, μεταξύ.

Τζι εγώνη τζείνου έμοιασα, είχα την ίδιαν τύχη.
εδκιάβασ', έμαθα πολλά,
τζι εσπिलाσά τα στα μυαλά
τζι έτα που βκαίνουν στίχοι.

Έκαμα σαν την μέλισσαν, που κάβει' όπου θέλει
τζαι κα' στα φκίόρα που αθκιούν,
τζαι κάμνει μας το μέλι.

Η ποίηση του Ηλία Γεωργίου στην ποικιλία της περνά πολύ
συχνά απ' το λυρικό στο σατιρικό ύφος. Δύο άλλα ύφη που
εναλλάσσονται ή συνδυάζονται μεταξύ τους είναι το παροιμιώ-
δες και το μυθογραφικό (αυτό που βασίζεται σε αρχαίους ή
παραδοσιακούς μύθους σαν εκείνους του Αισώπου). Το παρακά-
τω ποίημα αναπτύσσει μιαν άλλη μεταφορά για την ποιητική
δημιουργία. Αυτή τη φορά όμως με αυτοσάτιρα και αυτοσαρ-
κασμό.

Ο τζυνηός τζι ο ποιητής εν' πράμαν τυχερόν,
κάποτε βρίσκει πόλικα, μα κάποτεσ φτερόν.

Πότε γεμών' η βοόρκα του απού λαοός, περτίτζια,
κάποτεσ σημαδκιάζει τους τζαι βάλλει τους καλλιτζια.

Τζαι ποφουσά μες στα βοννά τζι αρκεύκει στροντζυλοός
τζαι τον θυμόν του βκάλλει τον πάνω στους σκορταλλοός Τζι ο
ποιητής καμμιάν βολάν βρίσκει τζαι γράφει θέματα πολλά καλά, μα
κάποτεσ ούλλον πελλάρες, ψέματα.

Είναι φανερή η συγγένεια του ποιήματος αυτού με μια γνω-
στή Κυπριακή παροιμία:

Του τζυνηού, του κουμαρτζή τζαι του ψαρά το πιάτον
δέκα φορές εν' όφκαιρον τζαι μιάν φοράν γεμάτον.

Η παρομοίωση και η μεταφορά συνδέουν δύο καταστάσεις
διαφορετικές μεταξύ τους που όμως προκαλούν στη συνείδηση
τα ίδια συναισθήματα ή εντυπώσεις.

Μάλιστα είναι τόσο πιο πετυχημένες όσο περισσότερο ανό-
μοιες μεταξύ τους είναι οι δύο καταστάσεις που παρομοιάζονται
(πράγμα που δεν διέφυγε από τους σουρρεαλιστές). Η παρομοί-
ωση μιας αφηρημένης έννοιας με ανθρώπινο όν, οδηγεί στην
προσωποποίηση. Είναι γνωστό ότι οι Τέχνες στην αρχαιότητα
προσωποποιούνταν σε μούσες κι ότι οι ποιητές απευθύνουν τον
λόγο στη Μούσα ή τη Θεά σαν σε πρόσωπα «κατ' εικόνα και
καθ' ομοίωσιν του ανθρώπου. Ωστόσο πιστεύω ότι ο Ηλίας

Γεωργίου είναι ο πρώτος στην Ελληνική ποίηση που προσω-
ποποίησε την ποίηση σε σύζυγο ή σε ερωμένη του κι ανάπτυξε
αυτό το θέμα καλόγουστα και συστηματικά.

Οι στίχοι έχουν αστοσιές, κατζές ώρες, κκεσάδκια,
σας τις γεναίτζες ένουσιν που εν με τα φεγγάρκα
παν θέλουν αγκαλιάζουσε
ειδέ τσακρούν σε, σπάζουσε,
που τα πολλά γινέδκια.

Φαρκάζουσιν σαν τα πουλιά, κοντά εν κοστερκάζουν
στην τσάκραν σου εν πιάννονται
σαν τον ανήλιον χάννονται
όπως τ' αστέλιν γλοιάζουν.

Χάννω τους, σαν να χώννονται που κάσ' την γην, στον τάφο
τζ' άξίπια φανερώννονται
τζαι βρουλλιστοί σιονώννονται
τζ' εν φτάννω να τους γράφω.

Σαν τες γεναίτζες άπιστοι που εν έχουν καράριν
που παν τζαι φοραεύκονται
τζ' ύστερις έσσω έρκονται
πως εν έχουν χαπάριν.

Όταν οι ομοιότητες ανάμεσα σε δύο καταστάσεις είναι πολ-
λές, ο παραλληλισμός διαρκεί κι επεκτείνεται, η παρομοίωση
κι η μεταφορά παίρνουν έκταση, γίνονται ποιητική παραβολή,
μύθος ή αφήγηση. Ο Ηλίας Γεωργίου είδε ξεκάθαρα την ομοιό-
τητα ανάμεσα στην τέχνη και στον έρωτα στο γεγονός ότι κάθε
μια απ' αυτές τις καταστάσεις τείνει να κυριεύει την ψυχή του
ανθρώπου όλες τις ώρες του εικοσιτετραώρου χωρίς διακοπή,
σε βαθμό που άλλοτε γίνονται ανταγωνιστικές, άλλοτε συνδυά-
ζονται ή συνεργάζονται, κι άλλοτε γίνονται υποκατάστατα η
μια της άλλης. Έτσι δεν ήταν δύσκολο να τις ταυτίσει και ν'
αποδώσει τις ιδιότητες της μιας στην άλλη.

Η ποίησις που γενναικον περίτου αζουλεύκει,
επαρამέλησές την τσας, αγγρίσσεται τζαι φέυκει.

Τζαι πόννα την ι-γρειαστείς, έντζε παρήτηρά σε,
πκιάννει την μούγια τζαι βοουρά, αγγρίσσεται, τσακρά σε.

Άφτεις τζερίν στην χάρην της, ώσπου να σου κοντζέπει,
να ζαπολόσει την καρδκιάν τζαι να σου δώκει λέξη.

Φορές που την βερήθηκα τζαι γύρεψα να κλώσω
τζι ύστερα τσακροβλάγκαν με, ώσι να την μερούσω.

Με το κολάτζιον πκιάννω την τζι όι με το γινάτιν,
ζευκαρκαστοί σαν τα πουλιά

είμαστιν μέραν στην δουλειά
τζαι νύκταν στο... κρεββάτιν!

Μοιάζει σαν μια συζυγική σκηνή με αρμονική ευτυχισμένη
κατάληξη. Στην πραγματικότητα η συζυγική ζωή και η ποίηση
(ή όποιο άλλο πάθος) είναι καταστάσεις φοβερά ανταγωνιστι-
κές αφού η κάθε μια διεκδικεί τον άνθρωπο για λογαριασμό της.
Η αντιζηλία αυτή αποκαλύπτεται σ' ένα άλλο ποίημα του Γε-
ωργίου με αναπάντεχη κατάληξη. Μέσα στο γνωστό σκηνικό
της ποιμενικής τέχνης, η Ποίηση προσωποποιείται σε μια
πανέμορφη βοσκοπούλα ή νεράιδα, που εκδηλώνει την ερωτική
της συμπάθεια στο νεαρό βοσκό Ηλία Γεωργίου, έξω απ' τα
στενά πλαίσια της αγροτικής ηθικής. Κι αφού η ερωτική σχέση
Ποίησης και Βοσκου ολοκληρώθηκε, το ποίημα συνεχίζει και
καταλήγει σε ένα αναπάντεχο τέλος.

Έχω την σαν το ταιριν μου, εσφρανωθήκά την,

ζευκαρκαστοί σαν τα πουλιά
είμαστιν μέραν στην δουλειάν
τζαι νύκταν στο κρεββάτιν.

Εν κάμνει έξω πόσσω μου, να φάει, με να ππέσει
μα 'ν' χιναέττισσα κατζή
Κοντά μου την γενναίκαν τζαι
τζαι ππέφτει μες την μέσην.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΤΗΡΙΩΝ ΑΑ-Γ-ΚΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ, Αρ. 29
Διευθυντής - Επιμελητής: Δρ. Κ. Γ. Γεωργουλής

ΗΛΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΑ ΠΟΘΕΡΚΑ ΜΟΥ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 1984

«Ανάθεμα τα γράμματα»

Υπάρχουν μεγάλες διαφορές ανάμεσα στους ποιητάρηδες και
στους λαϊκούς ποιητές της Κύπρου. Κοινό τους στοιχείο είναι
τα εκφραστικά τους μέσα που χρησιμοποιούν παραδοσιακές
φόρμες, αποδεκτές και εύληπτες από τη μάζα εδώ και αιώνες.
Διάλεχτος, λεξιλόγιο, ποιητικά μέτρα, παροιμίες, μύθοι, στερεό-
τυπες εκφράσεις... Βασική διαφορά τους η λειτουργικότητα μέ-
σα στην κοινωνία: Σε μια κοινωνία προφορικού πολιτισμού,
έλλειψης εφημερίδων και βιβλίων, οι ποιητάρηδες ψυχαγωγού-
σαν και πληροφορούσαν το κοινό τους, έμμετρα και κατ' επάγ-
γελμα. Στην κατανομή της εργασίας σε διάφορες ειδικότητες, ο
επαγγελματίας ποιητάρης πουλούσε τον στίχο του κι έτσι δι-
καίωνε το λειτουργημά του.

Ο λαϊκός ποιητής όχι μόνο δεν ποιεί κατ' επάγγελμα αλλά
πολλές φορές ζημιώνει οικονομικά από την εκτόπιση κι έκδο-
ση των ποιημάτων του. Ο Ηλίας Γεωργίου μάλιστα ομολογεί
ότι ντρέπεται να πουλά τις ποιητικές του συλλογές κι ότι η
άρνηση κάποιου να αγοράσει ένα βιβλίο του, ισοδυναμεί με
βάρεια προσβολή, σε βαθμό που ο ποιητής να αισθάνεται «καν-
νίν που το επατήσαν χαμαί τζι' εκάμαν το κομμάθκια». Αγανα-
χτισμένος από την έλλειψη ανταπόκρισης του κοινού απέναντι
στην τέχνη της ποίησης γράφει σάτιρες γεμάτες οργή και σαρ-
κασμό.

Τόσες δουλειές τζι εν έμαθα μιαν που να γερατζίει,
να 'χω παντοτινήν χαράν
τζαι να χουστό μες στον παράν,
φτώσεια να μεν μου ντζίξει.
Έμαθα στίχους στα χαρτιά μόνον να κατταρκάσω
τζι έτους τζειμαί έναν σωρόν,
μα με γουμίν δικιούν, με νερόν,
θωρώ τους τζαι λαμπάσω.

Κκέσκκιμόν σου το πόνι μου την μάππαν νεν' εκλώτσαν,
εννά 'μου μιάλος τζαι πολλός, θα 'χα τιμήν τζαι δόξαν.
Όπου δκιαλλάσω, ούλλοι τους ήτουν να με δοξάζουν
τζαι τες φωτογραφίες μου παντού να κατταρκάσουν.
Μα μέναν άλλα με ταβρόν! Πάνω στον Πήγασόν μου
έγραφα στίχους στα χαρτιά
στην αδικιαν, στην ψευτιάν,
που δράτζιαζεν ομπρός μου.

Μα ο μάστρος που του δούλευκα κανέναν εν κκιερώννει,
βάλλει σου τα στην Τράπεζαν, στ' όνομάν σου τα ρκώννει.
Εν σου τα δικια που ζώντα σου, να μεν τα φας γουμίν,
ποννά πεθάνεις τζι ύστερα, κάμνει σου... προταμήν!
Δώσ' μου να φάω τζαι να πιώ, να βάλω μες στο στόμαν,
οι τζιούρκα τζαι ψευτιές, ποννά με φα' το χώμαν.
Άμαν πεθάνω τζι ύστερα, πέτε μου, είντα κκιάριν,
αν τα κρατώ τα μάρμαρα στην ράσην μου γαμάριν!

Όταν κάμνει σύγκριση της ωφελιμότητας που έχει η ποίηση
με άλλα επαγγέλματα στον καιρό του, ο Ηλίας Γεωργίου
αναπτύσσει το θέμα που εισήγαγε πρώτος ο Ίτωχοπρόδρομος,
στην Ελληνική λογοτεχνία (12ος αιώνας). Ο Ίτωχοπρόδρομος
μακαρίζει τον Τσαγγάρην, τον ράπτην, τον μάντζιπαν, τον
κοσκινάν και φυσικά (κι ως μην το λέει) τους καλογήρους γιατί
βρίσκουν πάντα το τραπέζι στρωμένο. Όσο για τον εαυτό του
που είναι διανοούμενος («γραμματικός τεχνίτης») αναφανεί την
θρυλική πια φράση:

«Ανάθεμα τα γράμματα, Χριστέ, κι όπου τα θέλεις».

Ο Ηλίας Γεωργίου γνωρίζει καλά τους στίχους του Ίτωχο-
πρόδρομου όπως μαρτυρεί το παρακάτω ποίημα, που ανα-
πτύσσει το ίδιο θέμα.

Απού μιτσής στα γράμματα είχα πολλήν μεράκκιν
άπου το σίειν το χαρτιν μια ώραν εν το χάννουν
αμμά ο Φτωχοπρόδρομος χαρκοόμε εισίεν χάκκιν
καχόλου τίποτε καλόν στον άδρωπαν εν κάμνουν.
Εδκιάβασα εγίηκα φιλόσοφος Σωκράτης
έμαθα την σημερινήν τζαι την παλιάν Ελλάδα
μα ήμουν πάντα μου φτωχός απένταρος αρκάτης
το μόνον κτήμαν πόκαμα, εν μια κουτσοφοράδα.

Κέσκι νεν μάθο μιάν δουλειάν, μιάν τέγγνη τίποτ' άλλο
τζ' άς λείψει η γραμματική τα ρήματα τζ' οι πτώσεις
που να ζορτώννω το γουμίν καλλιτζερα να βκάλλω
τζαι να περνάω καλλιτζερα, τζ' ας λείψουν έτσι γνώσεις.

Σε αντίθεση με τους ποιητάρηδες λοιπόν, ο Ηλίας Γεωργίου
αναγνωρίζει ότι η ποίηση δεν είναι επάγγελμα και τρόπος βιο-
πορισμού στην Κύπρο. Αλλά την καλλιέργει συνειδητά σαν
καλλιτεχνική έκφραση του εαυτού του. Κάπου μάλιστα, αυτός ο
καλιός βοσκός και αγρότης, φτάνει στο σημείο να χλευάσει τα
πιο βασικά ανθρώπινα επαγγέλματα και να θυσιάσει την ικανο-
ποίηση των βασικών ανθρωπίνων αναγκών μπροστά στην ικανο-
ποίηση του ποιητικού του πάθους.

Εν τζαι κόφτει με καθόλου μαν ιβρέζει μαν σιονιση
με αν μεν έσει ο κόσμος με να φα με να φοριση.
Με παρατηρώ ποττέ μου μαν ιβρέζει μαν ιστράφει
μεν τα φέει το χαλάζιν με το μίρτος αν τα κόψη.
Η χαρά μομέναν ένι νάρτων στίχοι τερκαστοί
για τα άλλα εν με κόφτει τίποτε αν δεν πλαστεί.

Ο χρόνος έρπει σαν τη σαύρα στα ερειπωμένα σπίτια. Κάποτε
όταν έρχεται η αρρώστεια ή ο θάνατος, νοιώθεται το γρήγορο
κύλημά του σαν το πέταγμα ενός πουλιού, σαν το βουητό ενός
τροχού που επιταχύνεται. Κι έρωτας κι η ποίηση, παυσίονα
του θανάτου.

αναφορά

στο σεμινάριο

για τον κυπριακό

κινηματογράφο

Στο Σεμινάριο υπήρξαν κύρια, δύο ειδών εισηγήσεις. Το ένα είδος ήταν το περιγραφικό και χρησιμοποιήθηκε κύρια από τους εκπροσώπους των κρατικών και ημικρατικών υπηρεσιών. Ο καθ' ένας από τους εισηγητές αυτής της ομάδας έδωσε μια περιγραφή κύρια, των δραστηριοτήτων της υπηρεσίας που εκπροσωπούσε στον τομέα του κινηματογράφου. Ο λόγος τους δεν ήταν φυσικά κριτικός αν και μερικές φορές υπήρχε ένας απόηχος απολογίας. Έδωσαν όμως χρήσιμες πληροφορίες στο σεμινάριο.

Το δεύτερο είδος των εισηγήσεων που έγιναν κύρια από τους εκπροσώπους των λεσχών, τους σκηνοθέτες και ηθοποιούς, επεσήμανε τα κακώς έχοντα στη κινηματογραφική δραστηριότητα της κυβέρνησης και του ΡΙΚ και φυσικά την ουσιαστική απουσία της σ' ότι αφορά την κυβέρνηση. Από τη δεύτερη ομάδα των εισηγητών έλειπε ο αυτοκριτικός λόγος και οι εισηγήσεις τους έπεφταν στην περιγραφή και παράθεση γεγονότων όταν μιλούσαν για τη δική τους δραστηριότητα.

Το σεμινάριο άρχισε με εισήγηση του Α. Σοφοκλέους ο οποίος εξήγησε τους λόγους που έκαναν το σεμινάριο αναγκαίο και την ανάγκη αναγνώρισης του κινηματογράφου σαν τέχνης και στην Κύπρο.

Μετά το χαιρετισμό του κ. Μάνου Ζαχαρία, εκπροσώπου του Υπουργείου Πολιτισμού της Ελλάδος ο κ. Σέργης σαν εκπρόσωπος του Υπουργού Παιδείας κήρυξε την έναρξη των εργασιών.

Στη συνέχεια μίλησε η Σ. Κλεάνθους - Χατζηκυριακού με θέμα, Ιστορική Ανασκόπηση του Κυπριακού σινεμά. (Υπάρχει ιστορία δεν υπάρχει σινεμά αστειεύεται σοβαρά ο Νέαρχος Γεωργιάδης...). Δημοσιεύουμε ολόκληρη την ομιλία σε άλλες σελίδες έτσι που να έχουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα του τι υπάρχει.

Στις 28 και 29 του Ιουνίου διοργανώθηκε από τον ΚΥΣΥΤΕ (Κυπριακό Συνδέσμο Τεχνών και Επικοινωνίας) και τις κινηματογραφικές Λεσχές Λευκωσίας ένα σεμινάριο με θέμα «Κυπριακός Κινηματογράφος: Προβλήματα και Προοπτικές». Το σεμινάριο ήταν κάτω από την αιγίδα της Εθνικής Επιτροπής Επικοινωνιών Κύπρου.

Το γεγονός πέρασε σχεδόν απαρατήρητο από τον καθημερινό τύπο, πράγμα εντελώς αδικαιολόγητο διότι είναι η πρώτη προσπάθεια που γίνεται για να αντιμετωπισθεί σφαιρικά το θέμα του Κυπριακού κινηματογράφου και του κινηματογράφου γενικότερα. Η μελέτη του ζητήματος έγινε επιταχτική ανάγκη λόγω της αντιφατικής κατάστασης του σινεμά στην Κύπρο όπως ορίζεται από την κρίση στις εισαγωγές και τις προβολές ταινιών σε ποιότητα και ποσότητα από τη μια και από την άλλη τη δημιουργία μερικών ταινιών Κυπριακών ή με συμμετοχή νέων Κυπρίων τα τελευταία χρόνια έτσι που το θέμα άρχεται (ή ξανάρχεται) στην επιφάνεια.

Το σεμινάριο δεν έθεσε όλα τα ερωτήματα και δεν έδωσε όλες τις απαντήσεις.

Όμως μπορεί ν' αποτελέσει την αφετηρία για μια τέτοια προσπάθεια. Χρειάζεται βέβαια χρόνος, επιμονή και ανοιχτός δημόσιος διάλογος. Χρειάζεται οπωσδήποτε μια συγκροτημένη σκέψη η οποία να στηρίζει την οποιαδήποτε πραχτική πάνω στο θέμα.

ο κινηματογράφος στην κυπρο σήμερα

Απο την εισήγηση του Π. Χρυσάνθου «Ο Κινηματογράφος στην Κύπρο σήμερα» (Υπάρχει, δεν υπάρχει διερωτάται συνέχεια ο ομιλητής) κρατούμε τα εξής σημεία:

1ο) Δεν υπήρξε ποτέ συστηματική παραγωγή στην Κύπρο. Το ΡΙΚ είναι ένα κλειστό σύστημα που παράγει σύμφωνα με τις ανάγκες της επίσημης πολιτικής του κράτους.

Το κράτος χρηματοδότησε μερικές ταινίες, άταχτα και αποσπασματικά.

2ο) Δεν υπάρχει κατάλληλη νομοθεσία που να αφορά τον κινηματογράφο σαν τέχνη. Όσες αναφορές υπάρχουν στους Κυπριακούς νόμους αντιμετωπίζουν τις ταινίες σαν εμπόρευμα.

3ο) Δεν αναγνωρίζεται από την επίσημη πλευρά ο Κινηματογράφος σαν τέχνη. Η σύνθεση της Συμβουλευτικής Επιτροπής Κινηματογράφου, όπου συμμετέχουν ανηπρόσωποι μεταξυ άλλων των Κυπριακών αερογραμμών του Κ.Ο.Τ. κ.λπ., δείχνει το σεβασμό του κράτους προς τον κινηματογράφο. Ο κινηματογράφος υπάγεται τώρα στο Υπουργείο Εσωτερικών ενώ πριν υπαγόταν στο Υπουργείο Προεδρίας.

4ο) Δεν έχει συνειδητοποιηθεί η αξία του κινηματογραφικού υλικού που υπάρχει ούτε παίρνονται μέτρα για τη διάσωσή του.

5ο) Τα σύγχρονα γεγονότα καταγράφονται σε βίντεο, υλικό που δεν έχει την ποιότητα και ανθεκτικότητα του φιλμ, και έτσι σε λίγα χρόνια δεν θα υπάρχει η οπτική καταγραφή τους.

6ο) Οι Κινηματογραφικές Λεσχές λειτουργούν κάτω από εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες με κύρια προβλήματα την εξεύρεση ταινιών από το εξωτερικό, τους εκτελωνιστές, τα έξοδα μεταφοράς, το μεγάλο χρόνο ενοικίασης των ταινιών, τα ενοί-

κια των αιθουσών προβολής, οι συνθήκες προβολής, κ.λπ. Σαν κυβερνητική βοήθεια παίρνουν £150 το χρόνο δηλαδή τα έξοδα μισής ταινίας.

7ο) Οι αίθουσες κινηματογράφου κλείνουν η μια μετά την άλλη, χωρίς η κυβέρνηση να επεμβαίνει και χωρίς να λαμβάνει κανένα μέτρο ενάντια στη βιντεοπειρατεία.

8ο) Η Κινηματογραφική πληροφόρηση από τον τύπο και το ΡΙΚ είναι αναιμική.

9ο) Η ύπαρξη λογοκρισίας, χωρίς ταινίες, χωρίς αίθουσες και με τις βιντεο-πορνο-ταινίες να κατακλύζουν τα σπία ηχεί γελοία σαν σκιάχτρο μιάς άλλης εποχής.

Όλα αυτά είναι σημάδια μιάς γενικευμένης πολιτιστικής κρίσης. Γι' αυτό όλα αυτά δεν διεκδικήθηκε οργανωμένα μια πολιτιστική πολιτική. Ωστόσο με μια επίσημη επένδυση 300 χιλ. λίρών μπορούμε να παράγουμε 1-2 μεγάλες ταινίες και μερικές ταινίες μικρού μήκους. (Ο Θ.Ο.Κ. παίρνει 600 χιλ. το χρόνο).

ρ.ι.κ. και κινηματογράφος

Ο Πάνος Ιωαννίδης μίλησε με θέμα Κινηματογράφος και Ρ.Ι.Κ.

Στην εισήγηση του αναφέρθηκε στις κινηματογραφικές παραγωγές του Ρ.Ι.Κ. Για περιληπτικά υπάρχουν αυτά τα πράγματα και στο κείμενο της Σ. Κλεάνθους. Εδώ είναι σωστό ν' αναφέρουμε ότι και ο κ. Ιωαννίδης αλλά και οι περισσότεροι από τους ομιλητές αναγνώρισαν ότι το σύνολο σχεδόν των Κυπριακών ταινιών, κυρίως φυσικά ντοκιμανταίρ, έγινε από ή με συμμετοχή του Ρ.Ι.Κ. Επίσης ο κ. Ιωαννίδης υποστήριξε ότι το Ρ.Ι.Κ. προσπάθησε να παίξει ένα ευρύτερο πολιτιστικό ρόλο αναφέροντας σαν παραδείγματα τη δημιουργία της πρώτης ορχήστρας κλασικής μουσικής, τη δημιουργία του πειραματικού θεάτρου και την καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας πολύ πριν από το κράτος. Δυστυχώς είπε η οικονομική στενότητα εμποδίζει τώρα το Ρ.Ι.Κ. να συνεχίσει αυτού του είδους τη δραστηριότητα.

Στη συνέχεια ο Π. Ιωαννίδης, ανέφερε ότι ένα σημαντικό μέρος από τις ταινίες του Ρ.Ι.Κ. έχει καταστραφεί στο πραξικόπημα ενώ το υπάρχον υλικό κινδυνεύει να καταστραφεί από το χρόνο και το σκόρο διότι δεν υπάρχει ο κατάλληλος μηχανισμός συντήρησης.

Στη συνέχεια πολλοί σύνεδροι κριτίκαραν έντονα το Ρ.Ι.Κ. για τις χαμηλές ποιότητας παραγωγής του, για το ανελεύθερο κλίμα που κυριαρχεί στη λειτουργία του, για το γεγονός ότι δεν επιδιώκει συνεργασία με τους ανεξάρτητους σκηνοθέτες κι ότι δεν τους βοηθά, για την έλλειψη καλών ταινιών ανάμεσα

στις προβολές του και για την έλλειψη κινηματογραφικής ενημέρωσης που προσφέρει. Επίσης αναφέρθηκε το γεγονός ότι το ΡΙΚ τα τελευταία χρόνια γυρίζει τις ταινίες του κατευθείαν σε βίντεο (που δεν έχει μακρά περίοδο ζωής) και επομένως σε λίγα χρόνια δεν θα υπάρχει αρχαιακό υλικό.

κινηματογράφος: βιομηχανία και τέχνη

Η εισήγηση του Α. Γιάντζη είχε τίτλο «Ο κινηματογράφος σαν βιομηχανία και τέχνη στην Κύπρο». Στη χώρα μας δεν υπάρχει μεγάλη βιομηχανία είπε και επομένως ούτε για βιομηχανία του κινηματογράφου δεν μπορούμε να ελπίζουμε. Επομένως είπε η κυπριακή κοινωνία πρέπει να αντιμετωπίσει τον κινηματογράφο σαν μια τέχνη που αξίζει και πρέπει να αναπτυχθεί και να του δώσει προστασία. Από το Ρ.Ι.Κ. ανέφερε ο κ. Γιάντζης δε μπορούμε να περιμένουμε πολλά πράγματα διότι υποχρεωτικά αυτό θα ασχολείται με τη μαζική παραγωγή. Σαν αναγκαία βήματα πρότεινε τη δημιουργία ενιαίου κινηματογραφικού φορέα και το διαχωρισμό των εννοιών του προπαγανδιστικού κινηματογράφου (το μόνο είδος δηλαδή που χρηματοδοτεί η Κυβέρνηση) από το υπόλοιπο καθαρά πολιτιστικό σινεμά και να υπάρξει ανάλογη συμπεριφορά. Επίσης ο Α. Γιάντζης πρότεινε μερικά συγκεκριμένα μέτρα όπως:

- 1) Άρση των περιορισμών εισαγωγής - εξαγωγής φιλμ.
- 2) Φοροαπλλαγή του παρθένου φιλμ.
- 3) Φοροαπλλαγή μηχανημάτων του κινηματογράφου.
- 4) Οικονομικές διευκολύνσεις σε βιομήχανους που θα επένδυαν στον κινηματογράφο.
- 5) Απαλλαγή των προβολών από το δημοτικό φόρο.
- 6) Επιχορήγηση των αιθουσών κινηματογράφου και βοήθεια για να φτιαχτούν μικρές αίθουσες.

Για τις δραστηριότητες και τα προβλήματα των κινηματογραφικών λεσχών μίλησαν ο Χ. Αγιωματίτης και η Ανθούλα Παπαδοπούλου. Και οι δύο τους αναφέρθηκαν στην προσφορά των λεσχών και στα οικονομικά κυρίως προβλήματα τους, ζητώντας ευκολίες στη μεταφορά των ταινιών από το εξωτερικό και τον εκτελωνισμό, την παροχή της κυβερνητικής αίθουσας όπου γίνονται οι προβολές, δωρεάν και στην ανάγκη πραγματικής οικονομικής βοήθειας πέρα από τη συμβολική των £150 ετησίως που παρέχεται τώρα. Από τις εισηγήσεις καθώς και από την συζήτηση που ακολούθησε, φάνηκε το πόσο καταστροφική είναι η διάσπαση των λεσχών και η ανάγκη ενωποίησής τους σε μια και μόνη κινηματογραφική λέσχη ανά πόλη καθώς και η δημιουργία ενός ενιαίου συνομοσπονδιακού φορέα όλων των κινηματογραφικών λεσχών της Κύπρου.

το πρόγραμμα του σεμιναρίου

28.8.86

Σάββατο:

16.30 Επίσημη Έναρξη

— Εισαγωγική ομιλία από τον Πρόεδρο του ΚΥΣΥΤΕ κ. Ανδρέα Σοφοκλέους.

— Χαιρετισμός από τον κ. Μάνου Ζαχαρία, Σύμβουλο Κινηματογράφου στο Υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδος.

— Κήρυξη έναρξης εργασιών από τον Υπουργό Παιδείας κ. Ανδρέα Χριστοφίδη.

ΣΥΝΟΔΟΣ I. Πρόεδρος: Γιώργος Φιλής.

Κυπριακή Κινηματογραφική Παραγωγή

— Ιστορική Ανασκόπηση (Εισήγηση από κ. Σούλα Κλεάνθους - Χατζηκυριακού).

— Ο Κινηματογράφος στην Κύπρο σήμερα (Εισήγηση από κ. Πανικό Χρυσάνθου).

Συζήτηση

29.8.1986

Κυριακή:

ΣΥΝΟΔΟΣ II. Πρόεδρος: Βασίλης Παπαλιθής.

Κινηματογραφική Τέχνη και Παιδεία

— Κινηματογράφος και ΡΙΚ (Εισήγηση από τον κ. Γιάννη Ιωαννίδη, εκπρόσωπο του ΡΙΚ).

— Ο Κινηματογράφος σαν βιομηχανία και Τέχνη (στην Κύπρο) (Εισήγηση από κ. Ανδρέα Γιάντζη).

— Κινηματογραφικές Λεσχές και Κινηματογραφική Παιδεία (Εισήγηση από κ. Χρ. Αγιωματίτη, εκπρόσωπο της Κινηματογραφικής Λέσχης Λευκωσίας και διδάκτορα Παπαδοπούλου, εκπρόσωπο της Κινηματογραφικής Κίνησης Κύπρου).

Συζήτηση

ΣΥΝΟΔΟΣ III. Πρόεδρος: Μάνος Ζαχαρίας.

Κινηματογράφος και Κυπριακό Προβλήματα (Εισήγηση από κ. Γιάννη Ιωαννίδη).

Συζήτηση

ΣΥΝΟΔΟΣ IV. Πρόεδρος: Ανδρέας Σοφοκλέους.

Κυπριακός Κινηματογράφος και Κράτος (Εισηγήσεις από κ. Μάνου Ζαχαρία, κ. Πρίamo Λοιζίδη, εκπρόσωπο του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών και κ. Παναγιώτη Σέργη, εκπρόσωπο της Μορφωτικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Παιδείας).

Συζήτηση

Πορίσματα - Αποφάσεις - Μέτρα Προώθησης (Παροτρύνη, κ. Κύπρος Λαμπράκης).

Κυπριακό πρόβλημα και σινεμα

Ο Γιάννης Ιωάννου είχε σαν θέμα την σχέση του κινηματογράφου με το Κυπριακό πρόβλημα. Μέχρι τότε είχε τότε η τηλεόραση όσο και ο κινηματογράφος ασχολούνται σχεδόν αποκλειστικά με το Κυπριακό πρόβλημα. Έφτασε όμως ο καιρός ανάφερε να απαγκιστρωθεί ο κινηματογράφος από το Κυπριακό. Όχι πως δεν πρέπει να γίνονται ταινίες προπαγάνδας ή διαφώτισης. Όμως η καλύτερη διαφώτιση για την Κύπρο - όχι για το Κυπριακό - είναι η τέχνη. Όμως στην Κύπρο είχε ο ομιλητής δεν βλέπουμε ακόμα τον κινηματογράφο σαν τέχνη. Πρέπει επίσης είχε, να δημιουργηθεί ένα υπεύθυνο σώμα για τα πολιτιστικά και για τον κινηματογράφο ειδικά. «Δεν μπορούμε να βάζουμε τον κινηματογράφο ξεχωριστά από την υπόλοιπη πολιτιστική δημιουργία. Περνούμε μια κρίση πολιτισμού. Δεν αρκεί να στρέφουμε τα πυρά μας στο κράτος. Υπάρχει μια κοινωνική αδιαφορία. Ο κόσμος αρκείται στο βίντεο και το ποδόσφαιρο. Ξοδεύουμε λεφτά για την άμυνα. Για την πνευματική άμυνα τί ξοδεύουμε; Αύριο που θα θέλουμε να βγάλουμε τον κόσμο από τα γήπεδα για να τον βάλουμε στα καινούργια τάνκς δεν θα το καταφέρουμε. Στην Κύπρο παθαίνουμε σαν κράτος, σαν πολιτισμός σαν λαός. Αυτό που δεν υπάρχει και χρειάζεται είναι η πνευματική αντίσταση».

για την προστασία του σινεμα

Ο επόμενος ομιλητής ήταν ο Μάνος Ζαχαρίας σύμβουλος κινηματογράφου στο Υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδας. Μίλησε με θέμα τις σχέσεις κινηματογράφου και κράτους και είχε περίπου τα εξής:

Είναι αναντίρρητα πολύ μπλεγμένο το θέμα της κρατικής παρεμβολής στα καλλιτεχνικά πράγματα αν και από μια γενικότερη επισκόπηση αυτών των πραγμάτων στην Ευρώπη όπου θέσαν επί τάπητος το πρόβλημα της προστασίας της κινηματογραφικής παραγωγής υπάρχουν λύσεις.

Η νομοθεσία της ΕΟΚ απαγορεύει οποιαδήποτε προστατευτική πολιτική στα βιομηχανικά προϊόντα. Και επειδή η ίδια νομοθεσία θεωρεί τον κινηματογράφο βιομηχανικό προϊόν η προστασία του κινηματογράφου απαγορεύεται.

Κατά συνέπεια οι πιο αδύνατες χώρες αντιμετωπίζουν ανυπερέβλητες δυσκολίες στην κινηματογραφική παραγωγή η οποία συμπεριέχεται όπως όλοι οι αδύνατοι βιομηχανικοί τομείς με αποτέλεσμα φυσικά να υποβαθμίζεται ένα εθνικό μέσο επικοινωνίας και η πολιτιστική του ταυτότητα.

Η ένταση αυτή δημιούργησε την καινούργια κρατική σχέση με το σινεμά. Αρχισε η Γαλλία μετά η Γερμανία, η Ιταλία και τώρα η Ελλάδα όπου αρνούμαστε ότι το σινεμά είναι βιομηχανικό προϊόν και λέμε ότι είναι τέχνη φτειαχόντας το «νόμο για την προστασία και την ανάπτυξη της κινηματογραφικής τέχνης». Η αντινομία με την νομοθεσία της ΕΟΚ δεν εμπόδιζε αρκετές χώρες να φτιάξουν τέτοιους νόμους.

ο νόμος για την προστασία του σινεμα

Τα πιο σημαντικά σημεία του νόμου είναι τα εξής: 1) Υποχρεώνει το κράτος να έχει ευθύνη για την ανάπτυξη της κινηματογραφικής παραγωγής και την διάθεση των Ελληνικών ταινιών καθώς επίσης και των ξένων.

2) Κατάργηση λογοκρισίας: Δεν μιλά για την κατά το σύνταγμα λογοκρισία που εφαρμόζεται στον τύπο και επεκτείνεται και στον κινηματογράφο φυσικά, αλλά για την προληπτική λογοκρισία (στα σενάρια). Ήταν υποχρεωτικό να υποβάλλονται τα σενάρια σε μια επιτροπή που μπορούσε να επιβάλει αλλαγές ή να απαγορεύσει το γύρισμα. Ο νόμος καταργεί την προληπτική νομοθεσία. Είναι ένα θέμα που άπτεται των κυπριακών προβλημάτων. Γιατί όταν λέμε ότι στην Κύπρο υπάρχει μια επιτροπή που εξετάζει τα σενάρια και με βάση αυτά (αν εκπληρούν ορισμένες αρχές) δίνει τα χρήματα. Αυτό είναι μια μορφή λογοκρισίας και είναι θέμα προς λύση.

3) Στο νομοσχέδιο κατοχυρώνεται το δικαίωμα της πνευματικής λογοκρισίας στο δημιουργό. Το έργο δεν ανήκει πλέον στον παραγωγό ανήκει στον δημιουργό.

4) Για πρώτη φορά στην Ελλάδα καθορίζεται ένας τρόπος αυτοχρηματοδότησης του κινηματογράφου. Η χρηματοδότηση ανήκε στο Υπουργείο Βιομηχανίας μέχρι το '80 και μετά στο Υπουργείο Πολιτισμού. Τώρα με νόμο ένα κονδύλι πηγαίνει αυτόματα από τον κρατικό προϋπολογισμό στο Υπουργείο Πολιτισμού για τις ανάγκες του κινηματογράφου.

5) Μέσα επίσης στο νομοσχέδιο ορίζεται ένας τρόπος χρηματοδότησης όλου του δικτύου του κινηματογράφου (παραγωγή, διανομή, προβολή) με την επιστροφή του φέρου απ' όλες τις κινηματογραφικές ταινίες που κυκλοφορούν στην Ελληνική αγορά.

Αυτά τα πέντε βασικά πράγματα χωρίς να είναι πανάκεια βάζουν τη βάση για την βιωσιμότητα της Ελληνικής κινηματογραφικής παραγωγής.

Αυτά όλα δεν μπορούν να γίνουν στην Κύπρο με κανένα τρόπο, γιατί οι 500.000 χιλιάδες κάτοικοι δεν μπορούν να χρηματοδοτήσουν μια ταινία, ούτε καν τα έξοδα διανομής της. Όμως μπορεί να κατοχυρωθεί νομοθετικά η αυτόματη συμμετοχή του κράτους στην κινηματογραφική παραγωγή. Η συνεργασία δε με την Ελλάδα μπορεί επίσης να προσφέρει πολλά...

στο τέλος του σεμιναρίου διαβάστηκε το ακολουθού προσχέδιο πορισμάτων σε περιληπτική αποδοχή

1) Η Κύπρος λαμβανομένων υπ' όψη των συνθηκών και του μεγέθους της έχει να παρουσιάσει μια αρκετά ικανοποιητική παραγωγή στο χώρο του κινηματογράφου, ιδιαίτερα στις ταινίες μικρού μήκους, τουλάχιστον από πλευράς ποσότητας. Από πλευράς ποιότητας λαμβανομένων υπ' όψη των συνθηκών μπορούμε να μιλούμε με κάποια ικανοποίηση για την παραγωγή και ιδιαίτερα για την πολύ πρόσφατη παραγωγή. Στις μεγάλες μήκους ταινίες οι δυσκολίες είναι προφανείς και μήκων βασικά ερωτήματα για το αν θα μπορούσαν να αρθούν στο μέλλον.

2) Η κινηματογραφική παραγωγή συναντά μεγάλα προβλήματα από άποψη οικονομική. Η κινηματογραφική τέχνη είναι πολυδάπανη υπόθεση και λαμβανομένων υπ' όψη των εσόδων που μπορεί να έχει μια τέτοια προσπάθεια οι προοπτικές δεν είναι ενθαρρυντικές. Ωστόσο επιβάλλεται να γίνει κάθε προσπάθεια και ν' αντικρουστεί ο κινηματογράφος από την άποψη της κουλτούρας και της πνευματικής και καλλιτεχνικής του προσφοράς. Γι' αυτό το κράτος και οι άλλοι παρόντες ημικρατικοί και ιδιωτικοί οφείλουν να υποστηρίξουν την κινηματογραφική προσπάθεια.

3) Το Ρ.Ι.Κ. παράγει σημαντική δουλειά στον τομέα του κινηματογράφου. Ωστόσο πρέπει να ενθαρρύνει με κάθε τρόπο την ανάπτυξη του και μέσα στο ίδρυμα αλλά και προπαντός στρεφόμενο με στοργή και αγάπη στους δημιουργούς που βρίσκονται εκτός και να διαδραματίζει αυτό το ρόλο με σύγχρονες αντιλήψεις.

4) Ο κινηματογράφος σήμερα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση αντιλήψεων, τάσεων και προσεγγίσεων. Δεδομένων των πολιτικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η

Κύπρος και των δυνατοτήτων που προσφέρει η κινηματογραφική διαφώτιση οι αρμόδιοι πρέπει να στραφούν με προσοχή στο θέμα και στους δημιουργούς που διαθέτει η Κύπρος και μπορούν να βοηθήσουν.

5) Το κράτος εκ της φύσεως των πραγμάτων παραμένει ένας από τους μοναδικούς οικονομικούς παράγοντες που μπορούν να βοηθήσουν οικονομικά την κινηματογραφική παραγωγή. Δεδομένης της μοναδικότητας και ιδιαιτερότητας του κινηματογράφου σαν μέσου μαζικής επικοινωνίας και δεδομένων των αναγκών κάθε κοινωνίας στην κουλτούρα και διαφώτιση που μόνο ο κινηματογράφος μπορεί να καλύψει πρέπει το κράτος έστω και στα πλαίσια των δυνατοτήτων του να χρηματοδοτεί την κινηματογραφική παραγωγή και τέχνη. Το κράτος έχει ευθύνη και υποχρέωση έναντι της παραγωγής αυτής. Τα ανωτέρω δεν δίδουν κανένα δικαίωμα στο κράτος να ενεργεί σαν καθοδηγητής και αφέντης και ποδηγέτης του καλλιτέχνη υποδεικνύοντας τα μηνύματα και τους αισθητικούς τρόπους που ο καλλιτέχνης θα διαλέξει για να μεταδώσει εκείνο που κρίνει ότι πρέπει να μεταδώσει.

6) Ο κινηματογράφος ως εκ της φύσεως του είναι ο καλύτερος τρόπος για συντήρηση και διατήρηση της μνήμης και του πολιτισμού. Ιδιαίτερα στην Κύπρο επιβάλλεται να προσεχτεί αυτό το σημείο στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό. Γι' αυτό όλοι και πρόπαντα το κράτος πρέπει να συμβάλουν γενναία και πρόθυμα. Η συλλογή σε εικόνες κινηματογράφου όλων των σημαντικών πτυχών της ζωής πρέπει να γίνει ιδιαίτερης προσοχής. Από κει και πέρα η συντήρηση και η διατήρηση όλου του συγκεντρωμένου υλικού πρέπει να είναι θέμα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος. Η ίδρυση αρχείου κατάλληλου και σύγχρονου είναι εκ των εν ουκ άνευ.

7) Η κινηματογραφική λέσχη είναι θεσμός απαραίτητος και πολύ χρήσιμος στην διεκπεραίωση του έργου τους συναντούν πολλαπλά προβλήματα. Τα προβλήματα αυτά μπορούν να λυθούν με το ενδιαφέρον, την πρωτοβουλία και προπαντός τον αυτονομισμό τους όσο και με την κρατική στοργή και ενδιαφέρον. Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να κινούνται όλοι οι εμπλεκόμενοι παράγοντες. Το Ρ.Ι.Κ. μπορεί να βοηθήσει πολλαπλά ιδιαίτερα όμως με την προβολή του έργου και των προγραμμάτων των λέσχων.

8) Η πολιτιστική ζωή της Κύπρου βρίσκεται από πλευράς κράτους κατανεμημένη σε πολλά κέντρα. Επιβάλλεται η ίδρυση ενιαίας αρχής για τα πολιτιστικά θέματα. Ιδιαίτερα χρειάζε-

ται η ίδρυση ενός κέντρου κινηματογράφου κατάλληλα επανδρωμένου.

9) Η Κύπρος είναι πολύ μικρή χώρα για να μπορέσει να κάνει κινηματογράφο με ξεχωριστή επάρκεια. Ωστόσο υπάρχουν δυνατότητες για δημιουργία που με κατάλληλη βοήθεια μπορεί να παρουσιαστεί στο βαθμό που μπορεί. Είναι εδώ που η συνεργασία με το αντίστοιχο κέντρο στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλες χώρες μπορεί να βοηθήσει.

Ο συντονισμός και η συνεργασία στο κυβερνητικό επίπεδο των κυβερνήσεων Κύπρου και Ελλάδας αλλά και των ιδιωτικών φορέων είναι αποφασιστικός παράγοντας για προώθηση του θέματος που μας ενδιαφέρει.

10) Ο κινηματογράφος είναι πολυεπίπεδη τέχνη αν περιοριστούμε στα κατώτερα επίπεδα μας μένει πολύ λίγη τέχνη ν' απολαύσουμε. Τα πιο ψηλά επίπεδα χρειάζονται: α) Εκπαιδευμένο αισθητικά κοινό. Χρειάζεται δηλαδή ο δέκτης του κινηματογραφικού έργου να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος. β) Ο ποιός πρέπει επίσης να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος για να δημιουργήσει αυτή την τέχνη. Πέρα από το ταλέντο του δημιουργού η τεχνική κατάρτιση είναι απαραίτητη.

11) Η σχέση κινηματογράφου και τηλεόρασης είναι παράλληλη. Υπάρχει η άποψη ότι άρχισαν να κατανοούν ο ένας τον άλλο και πως άρχισαν μια μορφή συνεργασίας. Η άποψη αυτή υποστηρίζει ότι ο κινηματογράφος είναι απαραίτητος για την τηλεόραση, διότι έχει την δυνατότητα πειραματισμού. Η τηλεόραση δεν έχει την δυνατότητα αυτή και είναι υποχρεωμένη να παίρνει από τον κινηματογράφο.

12) Λογοκρισία: Η λογοκρισία είναι ανασταλτικός παράγοντας για την κινηματογραφική δημιουργία και ζητείται η κατάργηση της. (Τόσο της προληπτικής όσο και της εκ των υστέρων).

13) Η ανεξέλεκτη κυκλοφορία των βίντεο προκαλεί μεγάλη ζημιά στον κινηματογράφο. Το θέμα πρέπει να διακανονισθεί νομοθετικά.

14) Ζητείται επίσης η νομική κατοχύρωση του κινηματογράφου σαν τέχνης.

Στο τέλος με εισήγηση του κ. Γιώργου Φιλή συγκροτήθηκε μια επιτροπή από ανθρώπους του κινηματογράφου η οποία θα αναλάβει να προωθήσει πρακτικά τις αποφάσεις του σεμιναρίου.

Το περιοδικό μας θα επανέλθει πάνω στο θέμα με μια ευρύτερη κριτική του σεμιναρίου και θα φιλοξενήσει ευχαρίστως οποιοδήποτε απόψεις πάνω στο θέμα.

**Ιστορική ανασκόπηση
του
Κυπριακού κινηματογράφου**

Εισήγηση της Σούλας Κλεάνθους - Χατζηκυριάκου στο συνέδριο του ΚΥΣΥΓΕ με θέμα: Κυπριακός Κινηματογράφος: Προβλήματα και Προοπτικές. (28-29 Ιουνίου 1986).

Κυπριακός κινηματογράφος, με τη στενή έννοια του όρου δεν υπάρχει. Αυτό που έχουμε είναι:

- (1) Κάποιες ταινίες που έγιναν κατά καιρούς από Κύπριους σκηνοθέτες εδώ ή στο εξωτερικό ή και από ξένους με θέματα που πηγάζουν από την ιστορία, τον πολιτισμό και την κοινωνική πραγματικότητα του τόπου, και
- (2) Διάφορες παραγωγές του Ρ.Ι.Κ. που έγιναν για τις ανάγκες των προγραμμάτων του.

Φυσικά ξέρουμε ότι η τηλεοπτική γλώσσα και αισθητική διαφέρει από την κινηματογραφική, όμως είναι γεγονός πως η τηλεόραση στην Κύπρο είναι και ο μοναδικός φορέας που διαθέτει μια τεχνική υποδομή και έμπειρο προσωπικό, ένας φορέας που πάνω σε μια μόνιμη και οργανωμένη βάση, έδωσε ένα σημαντικό αριθμό ντοκυμανταίρ και κατέγραψε σε φιλμ γεγονότα της πολιτικής, της καθημερινής ζωής και της πολιτικής παράδοσης.

Με αυτά τα δεδομένα θα λέγαμε ότι ο κυπριακός κινηματογράφος χωρίζεται σε τρεις περιόδους:

Η «Α» περίοδος αρχίζει την πρώτη δεκαετία του αιώνα μας με το γύρισμα της πρώτης, όπως πιστεύεται, ταινίας στο νησί, και τελειώνει το 1960 με την κήρυξη της ανεξαρτησίας της Κύπρου. Η πρώτη αυτή ταινία, γυρίστηκε από Ιταλούς το 1911 και περιέχει σκηνές με Τούρκους που είχαν εξοριστεί από την Τουρκία και κατοίκησαν κυρίως στην Κερύνεια και Αμμόχωστο.

Η «Β» περίοδος αρχίζει το 1960 μέχρι το 1974, χρονιά του προξικισμού και της εισβολής και η «Γ» περίοδος από το 1974, μέχρι σήμερα.

Α: Μέχρι το 1960

Για την πρώτη περίοδο τα στοιχεία που υπάρχουν είναι πολύ περιορισμένα. Μέχρι το 1960 η Κύπρος είναι ακόμα μια βρετανική αποικία με όλα τα τυπικά χαρακτηριστικά μιας αγροτικής κοινωνίας. Ο κινηματογράφος έχει ήδη διεθνώς μια ιστορία εξήντα πέντε χρόνων και από μια απλή «εφεύρεση» που μπόρεσε να καταγράψει την κίνηση έχει εξελιχθεί σε τέχνη αλλά και βιομηχανία. Ήδη στο εξωτερικό έχουν κάνει την εμφάνισή τους σπουδαίοι σκηνοθέτες που έδωσαν επαναστατικά δείγματα της δουλειάς τους, ταινίες που προκάλεσαν και λόγο και αντίλογο. Ο κιν/φος σαν θέαμα που εμφανίζεται εδώ το 1927 (ο σμιλών ήρθε στην Κύπρο το 1931) αρχίζει να κατακτά το κοινό καθυστερημένα σε σχέση με την Ευρώπη και την Αμερική λόγω των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών που επικρατούν. Το 1923 γυρίστηκε από Γαλλικό συνεργείο μια δεκάλεπτη ταινία «Στροβιλιζόμενοι Δερβίσηδες». Πρόκειται για μια Ισλαμική αίρεση που ήταν εναντίον του Αττατούρκ. Η ταινία αυτή βρίσκεται σήμερα στο αρχείο Γκωμόν της Γαλλίας. Το 1929 Άγγλοι κιν/στές γυρίζουν την ταινία «Όπως η Αρκαδία» παρομοιάζοντας την Κύπρο με την Αρκαδία». Σήμερα βρίσκεται στο BRITISH

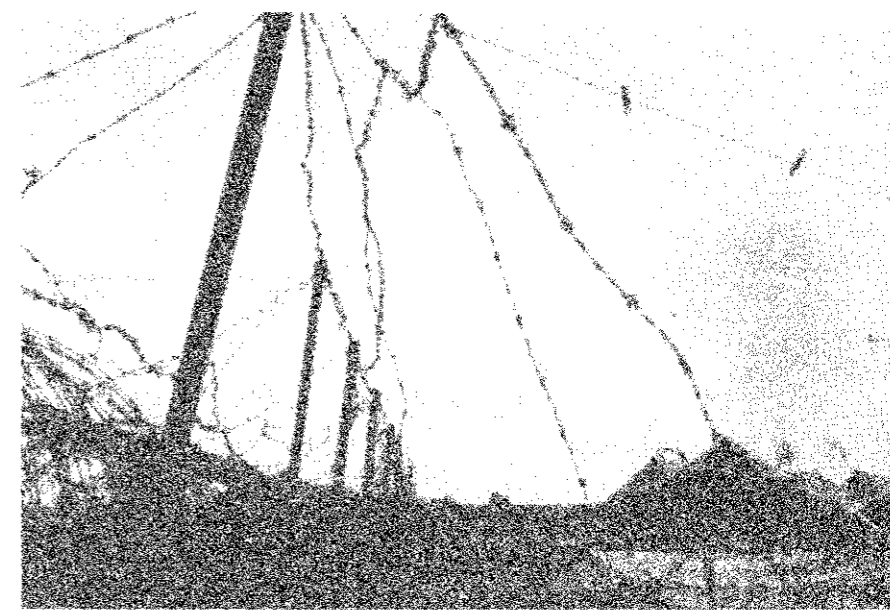
FILM INSTITUTE, είναι σε εύφλεκτο υλικό και απαιτούνται λεφτά για να τυπωθεί. Στα μέσα της δεκαετίας του 40 ο Tony de Lotbiniere με βοήθο σκηνοθέτη τον Μιχάλη Κακογιάννη γυρίζει στην Κύπρο την ταινία "Cyprus is an inland".

Προς το τέλος της ίδιας δεκαετίας ιδρύεται στη Λευκωσία από τους Άγγλους το COLONIAL FILM UNIT για την εκπαίδευση κινηματογραφιστών. Από τη σχολή αυτή πέρασαν ο Γιόλντς Κωνσταντινίδης και ο Ρένος Γουαίτσον. Στα αρχεία του Βρετανικού Μουσείου Πολέμου υπάρχουν σκηνές που γυρίστηκαν εδώ από Άγγλους κινηματογραφιστές, όπως η άφιξη του CHURCHILL στην Κύπρο το 1941. Υπάρχουν επίσης σκηνές με Κύπριους που είχαν συγκεντρωθεί στα Παλαιμιά για να φύγουν εθελοντές στον πόλεμο όπως και σκηνές με Κυπρίους στρατιώτες που ανδραγάθησαν και τους τίμησε σε ειδική τελετή στο Λονδίνο ο Βασιλιάς της Αγγλίας. Το 1941 εξάλλου το τότε Βρετανικό Υπουργείο Αποικιών γύρισε ένα ντοκυμανταίρ για το πρόβλημα του νερού στην Κύπρο. Είναι πιστεύουμε, χρέος της κυβέρνησης να περιουσιάζει όλο αυτό το υλικό που αφορά την ιστορία του τόπου και να το διαφυλάξει σε κάποιο αρχείο. Γεγονότα πολιτικής σημασίας κατέγραψαν επίσης σε φιλμ ως ανταποκριτές ξένων πρακτορείων ο Άλεξ Ευθυβούλου, ο Φέλιξ Γιαξής και ο Φάνης Παρπαίρης ο οποίος, μεταξύ άλλων, γύρισε και τις σκηνές από το ολοκαύτωμα του Αλεξαντίου.

Το 1958 στη Λεμεσό ο Ανδρέας Λανίτης και ο Γιώργος Στιβαρός γύρισαν την ταινία «Οι Ρίζες» που πήρε μάλιστα μέρος στο φεστιβάλ Μόσχας.

Το 1957 ιδρύεται το κινηματογραφικό συνεργείο του Ρ.Ι.Κ. και γυρίζεται από τον Γιώργο Λανίτη και τον Ρένο Ουάιτσον το πρώτο φιλμ για την τηλεόραση. Πρόκειται για το ντοκυμανταίρ «Στα Βήματα του Απόστολου Βαρναβά» με το οποίο εγκαινιάζει την έναρξη των εκπομπών της η κυπριακή τηλεόραση. Πρόκειται για το ντοκυμανταίρ με το οποίο εγκαινιάζει την έναρξη των εκπομπών της η κυπριακή τηλεόραση. Πρόκειται για το ντοκυμανταίρ με το οποίο εγκαινιάζει την έναρξη των εκπομπών της η κυπριακή τηλεόραση. Πρόκειται για το ντοκυμανταίρ με το οποίο εγκαινιάζει την έναρξη των εκπομπών της η κυπριακή τηλεόραση.

Το 1960 έχουμε ένα ντοκυμανταίρ για την άφιξη του Αρχ. Μακαρίου και την κήρυξη της ανεξαρτησίας που προβλήθηκε σε δύο μέρη, συνολικής διάρκειας 90'. Αρκετό από το υλικό του Ρ.Ι.Κ. ση-

μερα έχει χαθεί ή καταστραφεί είτε κατά το προξικισμό είτε κυρίως, και αυτό είναι εξίσου εγκληματικό, από τις απαράδεκτες συνθήκες διαφύλαξης του.

Β: 1960-1974

Στην επόμενη περίοδο, από το 1960-1974, αυξάνονται σημαντικά τόσο οι ταινίες του Ρ.Ι.Κ. όσο και οι ανεξάρτητες παραγωγές από Κύπριους σκηνοθέτες. Παρόλο που σ' αυτό το διάστημα δεν έλειψαν τα πολιτικά προβλήματα και η αναταραχή, εν τούτοις η ευφορία που ακολούθησε τη δημιουργία του νεοουστατου ανεξάρτητου κυπριακού κράτους, η «έκρηξη» που παρατηρήθηκε σε όλους σχεδόν τους τομείς της οικονομίας και της πολιτιστικής ζωής, και η μετατροπή της κυπριακής κοινωνίας με αλματώδη ρυθμό σε καταναλωτική δε μπορούσε παρά να επηρεάσει σε κάποιο βαθμό και τον τομέα του κινηματογράφου.

Η ταινία που πιστεύουμε ότι αποτελεί σταθμό στην τηλεόραση γιατί σ' αυτήν χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά πολλά πρόσωπα με διάφορες ειδικότητες είναι «Το Νησί της Αφροδίτης» (1963) σε σκηνοθεσία Χαρίλαου Παπαδόπουλου, σενάριο Ανδρέα Χριστοφίδη & Λεωνίδα Μαλένη, φωτογραφία - μοντάζ Γιώργου Λανίτη, μουσική Θεοδωράκη, αφήγηση Μάνου Κατράκη & Κώστα Πάρλα. Προηγήθηκε η ταινία «Λευκωσία» του ίδιου σκηνοθέτη και ακολούθησαν η «Εποποιία της Κύπρου, ΕΟΚΑ» (1965) και ο «Βότρους της Κύπρου» το '68. Από το Γιώργο Λανίτη είχαμε, μεταξύ άλλων τον «Κόσμο του Διαμαντή» ('67). «Στα περίχωρα της Κερύνειας», «Ποιήματα της Αγάπης» ('73) ενώ η «Επικοινωνία» πήρε το 1970 το Α' βραβείο του φεστιβάλ Θεσσαλονίκης για ξένη ταινία μικρού μήκους. Μερικές άλλες παραγωγές του Ρ.Ι.Κ. σ' αυτό το διάστημα είναι «Οι τοιχογραφίες της Ασίνας» του Γιάννη Ιωαννίδη, «Η βυζαντινή τέχνη στην Κύπρο» και «Σαλαμίνα» της Μάρως Θεοδωσιάδου. Η «Φυγή» ('71) του Αντρέα Κων-

σταντινίδη, η πρώτη στον κυπριακό χώρο που επισημαίνει προφητικά το αδιέξοδο του ανθρώπου στο ασφυκτικό περιβάλλον της πόλης, και η πειραματική «Συμπόσιο» (1973) του Γιάννη Καραολή για τη σχέση ανθρώπου - φύσης.

Εκτός από τις δύο αυτές εξαιρέσεις θα λέγαμε ότι οι ταινίες αυτής της περιόδου έχουν σα θέμα τους την ιστορία, τις παραδόσεις και τον πολιτισμό του νησιού ενώ σε όλες διαφαίνεται καθαρά η αγάπη αλλά και η αγωνία για τον τόπο.

Το ίδιο ισχύει και στο χώρο της ανεξάρτητης παραγωγής. Η πρώτη ταινία αυτής της περιόδου είναι του Νίκου-Φένεκ Μικελίδη «Κύπρον ου μ' εθέσπισεν» (1963) που βραβεύθηκε στο φεστιβάλ του Κάρλοβυ Βάρι.

Η πρώτη μεγάλου μήκους έγινε το '64, ένα love-story μεταξύ μιας Κυπριας και ενός Φιλλανδού στρατιώτη των Ηνωμένων Εθνών. Ονομαζόταν «Συνέβηκε στην Κύπρο» σε σενάριο Κώστα Μόντη, με Φιλανδό παραγωγό και σκηνοθέτη και με πολλούς Κύπριους ηθοποιούς. Στο είδος της ηθογραφίας ανήκουν οι δύο πρώτες ταινίες του Γιώργου Φιλί, που ήταν και μεγάλου μήκους, το «Αγάπες τζιάι καίμοι» ('67) και η «Αρναδά με το χρυσό κουδούνι» ('69). Οι επόμενες ταινίες του έχουν τα θέματα τους από την ιστορία της Κύπρου όπως το «1821 και η Κύπρος» ('71) και «Γρηγόρης Αυξεντίου ένας ήρωας με το μνημοσκόπιο» ('73) που βραβεύτηκε στο φεστιβάλ Θεσσαλονίκης και αναφέρεται στην περίοδο του αντιαποικιακού αγώνα. Στην ίδια περίοδο αναφέρεται και η ταινία του Μιχάλη Παπά «Δικαίωμα ιδιότου» ('68) τέλος έχουμε την Κυπροβουλγαρική «Ο Γπαράς ο μασκαράς» ('69) σε σκηνοθεσία Κώστα Φαρμακά - Βαγγέλη Οικονομίδη, το ντοκυμανταίρ του Νίκου Σιαφκάλλη «Κύπρος 72» και την «Πολυαφημένη» του Γιώργου Κοσμάτου, κατοπινού δημιουργού των διάφορων «Ράμπο».

Γ: 1974 μέχρι σήμερα

Τα τραγικά γεγονότα του '74 δεν μπορούσε παρά να αφήσουν τη σφραγίδα τους σχεδόν σε όλη την κατοπινή παραγωγή. Ο όγκος των ταινιών ανήκει και πάλι στο Ρ.Ι.Κ., που εκ των πραγμάτων, επωμιστήκε και το χρέος της καταγραφής και διαφύλαξης ντοκουμέντων από τις εξελίξεις που συγκλόνισαν τον τόπο μας, της ανάγκης για τόνωση του ηθικού του λαού και διαφύλαξης της ταυτότητας του, αλλά και της διαφώτισης στο εξωτερικό. Έτσι γυρίστηκαν ταινίες όπως «Ήταν ένα νησί», «Άγνωστοί η τύχη τους», το «Αργάκι» και «Χαιρετισμοί» του Ανδρέα Κωνσταντινίδη, «Κύπρος: Επιχείρηση Αττίλας» του Πάνου Ιωαννίδη, «Το χρονικό της κυπριακής συμφοράς» του Παύλου Παύλου, «Κύπρος '74 με τα μάτια των παιδιών» που βραβεύτηκε στο φεστιβάλ Καρλοβι Βάρι, το «Τελευταίο Ταγκό» και η «Μετακίνηση των τουρκοκυπρίων» του Γιάννη Καραολή, το «Ξερίζωμα από την Καραπασία» του Κώστα Κωνσταντινίδη, «Ο Μακάριος ζει» της Αιμιλίας Ορφανίδου, «Ο Καρπασίτης» του Άδωνι Χριστοφόρου, η «Χαρίτα Μάντολας στέκεται δίπλα μου» του Χρίστου Σιοπαχά και «Τριμίθι, αναπαράσταση με λέξεις» του Ανδρέα Πάντζη. Άλλες ενδιαφέρουσες παραγωγές του Ρ.Ι.Κ. είναι ο «Κόσμος της Κύπρου του Διαμαντή» του Α. Κωνσταντινίδη, το «Αρχαίο Καράβι της Κερύνειας» των Γιώργου Λανίτη, Αντρου Ζεμπύλα και Σούζαν Κάτσεβ, ο «Κάσιαλος» του Α. Γιαυλιδη και «Αλεξάντρα» της Μαρού-

λας Αβρααμίδου.

Από τις ανεξάρτητες παραγωγές σημειώνουμε την ταινία «Αττίλας '74» του Μιχάλη Κακαγιάννη, η «Κύπρος 74» των Κώστα Φαρμακά, Μάρκου Σιαπάνη και Γιώργου Καταούρη «Έτσι προδόθηκε η Κύπρος» και το «Μέγα Ντοκουμέντο» ('79) του Γιώργου Φιλή, «Κύπρος, η άλλη πραγματικότητα» ('76) των Λάμπρου Παπαδημητριάκη και Θέκλα Κίττου, βραβευμένη στο φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, «Μακάριος η μεγάλη πορεία», ('77) του Ευάγγελου Ιωαννίδη, «Ο αυριανός πολεμιστής» ('79) του Μιχάλη Παπά, οι ταινίες του Κώστα Δημητρίου, «Δολοφονήστε τον Μακάριο» ('76), «Χασαμπουλιά» ('75) «Για ποιον να βρέξει» ('77) και οι «Περιπέτειες του Νικόλα» ('73). Έχουμε επίσης την ταινία του Αρμενοκύπριου Γερβάντ Ντερ Πατρίκ «Όνομα: Αράμ Μπαζματζιάν» (1985) καθώς και ταινίες που γυρίστηκαν από Κύπριους στη διάρκεια των σπουδών ή της διαμονής τους στο εξωτερικό όπως τις «Κυπριακές μεταμορφώσεις» (1977) του Λάκη Δημητριάδη, «Η υπόσχεση» ('83) και «Παύλος Λιασιόης ένας πρόσφυγας ποιητής» ('84) του Λάκη Παπαπέτρου, του «Πολίτες» ('76), το «Κόκκινο στο Άσπρο» ('78) και η «Κάθοδος των εννέα» που πήρε Α' βραβείο στο φεστιβάλ Μόσχας 85, του Χρίστου Σιοπαχά, την «Ανακωχή στο ποτάμι» ('73) και «Οι πυροβολισμοί που πέρασαν την αυγή δε θα 'ναι οι τελευταίοι» ('76) του Αντρέα Πάντζη. Στη Δυτική Γερμανία ζει επίσης και εργάζεται η Μαρία Νεοκλέους που, μεταξύ άλλων, γύρισε ένα ντοκιμαντέρ για τα γηρατιά στην Κύπρο.

Μέχρι το 1980 ο ρόλος του κράτους στην παραγωγή ταινιών ήταν ανύπαρκτος εκτός από ορισμένες οικονομικές ενισχύσεις που δόθηκαν ή ψηφίστηκε ότι δόθηκαν σε κάποιους. Ωστόσο τη χρονιά εκείνη ύστερα από πρόταση του τότε Υπουργείου Προεδρίας, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε τη σύσταση Συμβουλευτικής Επιτροπής Κιν/φου. Σκοπός της επιτροπής είναι να εισηγείται για προώθηση προς το Υπουργικό Συμβούλιο προτάσεων για παραχώρηση κυβερνητικής χορηγίας με σκοπό την παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών που θα προβάλλουν την Κύπρο και τον αγώνα της. Έτσι έγιναν κάποιες ταινίες από την Ιρλανδική τηλεόραση, χρηματοδοτήθηκε μια ταινία του Πίτερ Λοίζου για τους πρόσφυγες της Κύπρου και έγινε η πρώτη συμπαραγωγή Κύπρου -Ελλάδας με τον «Βιασμό της Αφροδίτης» του Αντρέα Πάντζη.

Με την ανακήρυξη του ψευδοκράτους του Ντενκκάς το 1983 και την εντατικοποίηση της διαφωτιστικής εκστρατείας για το κυπριακό στο εξωτερικό, το Υπουργικό Συμβούλιο εξουσιοδότησε την Επιτροπή Διαφώτισης να αποφασίζει για τη χρηματοδότηση και παραγωγή ταινιών που θα προωθούν τους σκοπούς της επιτροπής. Έτσι έγιναν οι «Νεκρωμένοι Αέρηδες» ('84) του Γιάννη Ιωάννου, «Κερύνεια μου τόσο κοντά... τόσο μακριά» των Αντρου Ζεμπύλα και Γιάν-

νη Καραολή ενώ αναμένεται να συμπληρωθούν οι ταινίες «Λεπτομέρεια στην Κύπρο» του Πανίκκου Χρυσάνθου και «Στα ίδια χρώματα» του Ευάγγελου Χατζηκυριάκου.

Βάσει αυτής της ιστορικής ανασκόπησης είναι σαφές ότι η κιν/κή παραγωγή στον τόπο μας, παράλο που υπήρξαν κάποιες αξιόλογες προσπάθειες, γενικά ήταν μίζερη και περιορισμένη.

Όλα αυτά τα χρόνια απουσίαζαν οι τρεις κυρίαρχες μορφές παραγωγής που επικρατούν στις χώρες με ανεπτυγμένη κιν/κή βιομηχανία: Απουσίασαν δηλαδή και οι επαγγελματίες παραγωγοί με αποκλειστικά οικονομικούς στόχους και τα διάφορα κρατικά ή μη ιδρύματα με καλλιτεχνικά κριτήρια και η τηλεόραση σαν παραγωγοί ταινιών από ανεξάρτητους κινηματογραφιστές. Οι πιο πολλοί από αυτούς που τόλμησαν να δουλέψουν ως ανεξάρτητοι σκηνοθέτες ήταν υποχρεωμένοι να αυτοχρηματοδοτηθούν, πράγμα αρκετό ριψοκίνδυνο με τις δεδομένες συνθήκες. Το Ρ.Ι.Κ. γύρισε βέβαια δικές του ταινίες, παν ημικρατικός όμως οργανισμός κινείται μέσα σε ορισμένα πλαίσια και οι υπάλληλοι του δεν είναι ελεύθεροι επαγγελματίες. Η αποκλειστική χρήση του βίντεο εξάλειψε τα τελευταία χρόνια έδωσε και το τελεωτικό κτύπημα στη φιλική παραγωγή.

Όσον αφορά το κράτος μόλις τα τελευταία πέντε χρόνια έδωσε κάποια σημάδια ενδιαφέροντος για το σινεμά, αλλά κι' αυτό βρίσκεται μέσα στα στενά πλαίσια του πολιτικού μας προβλήματος και μέσα σ' ένα κλίμα ούγκυσης και ασάφειας ως προς τα κριτήρια, τους στόχους και τις αρμοδιότητες των επιτροπών. Ο κιν/φος φαίνεται ότι αντιμετωπίζεται από το κράτος σαν προπαγανδιστική μηχανοσύρα ή τουριστικό φυλλάδιο, πράγμα που δε βοηθά στη δημιουργία μιας ζωντανής τέχνης. Και είναι κοινή συνείδηση ότι σε καμιά χώρα της Ευρώπης δεν μπορεί να υπάρξει ποιοτικός κιν/φος χωρίς ενίσχυση από το κράτος.

Είναι βέβαια ο χώρος μικρός για να στηρίξει μια πολυδάπανη βιομηχανία, ήταν και η αποικιοκρατία, η κατά καιρούς πολιτική αναταραχή, είναι σήμερα η κατοχή, η προσφυγιά, η ανασφάλεια. Είναι η έλλειψη παράδοσης, η έλλειψη υλικής τεχνικής και θεωρητικής υποδομής που στο παρελθόν οδήγησαν στη φυγή ανθρώπων του κιν/φου κι' έτσι ο τόπος φτώχυνε ακόμη περισσότερο. Αν όμως όλα αυτά είναι το άλλοθι όσων καλλιεργήσαν την άποψη ότι ήταν πάντοτε ουτοπία να μιλούμε για δημιουργία Κυπριακού κινηματογράφου άλλο τόσο είναι σήμερα επιχειρήματα για την αναγκαιότητα ανάπτυξης της τέχνης του κιν/φου που θα καταγράψει τις μνήμες αυτού του τόπου, που θα δώσει την ταυτότητα και τη φυσιογνωμία του, που θα είναι έκφραση της αγωνίας και των ανησυχιών των δημιουργών του. Οι ενδιαφερόμενοι και οι ιθύνοντες πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες τους, ώστε να περάσουμε από το στάδιο της προϊστορίας του κυπριακού κιν/φου και των σπασμωδικών ενεργειών σ' ένα δυναμικό ιστορικό γίγνεσθαι.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΕΧΕΙ ΔΙΚΑΙΟ. ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΝΑ ΠΑΘΕΙ

ΚΥΡΙΑ ΜΟΥ ΤΟ Γ

ΤΙ ΤΡΕΞΕΙ

ΚΟΠΦΟΚΡΕΜ®

Ανεώνει σιταρένο ύδωρ 8,7% βροχής 0,8% διαλυτά κοφρώδια 4,8% άνοσινα άλατα 0,3% δόση ύφους 0,9% αποξηλωτικό ένυμο ποστό έργοδοτίας κόκκο σάβχας

Χωρίς Μπενζοϊκό Σουλφονικό Πατρικία Έχρησμη αρ. ASS 100

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΟΥΚ ΕΡΧΕΤΑΙ ΜΟΝΗ

Σας μεταφέρουμε εδώ ένα μέρος από τη συζήτηση που έγινε στο σεμινάριο με τον ομώνυμο τίτλο.

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΚΑΙ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΑΦΑΗΛΙΔΗΣ:

Η Κύπρος είναι μια ιδιόμορφη κατάσταση, ένας ιδιόμορφος τόπος, ελεύθερο και ανεξάρτητο κράτος, έχει κυβέρνηση έχει κοινοβούλιο, ο πολιτισμός όμως της Κύπρου είναι ελληνικός, δεν μπορεί να είναι ούτε κυβερνητικός ούτε κυπριακός ούτε αυτοδιαθετεμένος. Θέλω να πω δηλαδή ότι το πολιτικό πρόβλημα της Κύπρου ή το υφιστάμενο καθεστώς δεν είναι δυνατόν να επηρεάζει ένα πολιτιστικό προϊόν που είναι το φιλμ. Αυτό το πολιτιστικό προϊόν πούναί Ελληνικό έτσι ή αλλιώς, από καταγωγή, από ρίζα είναι παράλογο να επηρεάζεται από μια πολιτική πούναί άσχετη με τη πολιτιστική πολιτική.

Η πολιτιστική πολιτική της Κύπρου και η πολιτιστική πολιτική της Ελλάδας είναι το ίδιο πράγμα. Άλλωστε στο νομοσχέδιο που έκανε η κυβέρνηση της Ελλάδας για πρώτη φορά το Κυπριακό σινεμά αντιμετωπίζεται ως Ελληνικό σινεμά. Όμως εδώ οι Κύπριοι επιμένουν να το αντιμετωπίζουν ως Κυπριακό σινεμά, ως επαρχιακό Ελληνικό τρόπον τινά, ως παραρτημένο, εξαρτημένο, αποψηματικό, ολίγον Ελληνικών. Κάποιοι απαιτούν Κυπριακή ιδιαιτερότητα στο πολιτισμό κάποιοι δεν δέχονται αυτή την ιδιαιτερότητα. Εδώ δημιουργείται μια φοβερή σύγχυση για μας, για μας τους απέξω από τη Κύπρο. Το Κυπριακό σινεμά είναι τελικά Ελληνικό σινεμά; Βέβαια η απάντηση μοιάζει αυτονοήτη! Είναι! Αλλά από την όλη τοποθέτηση των προβλημάτων δεν φαίνεται να έχετε τόσο καθαρή συνείδηση των προβλημάτων αν είναι ή αν δεν είναι. Λέτε είναι Ελληνοκυπριακό! Δεν είναι όμως εκεί το θέμα. Το θέμα είναι αν θα μελετούμε το Κυπριακό σινεμά ως Κυπριακό ή ως Ελληνικό, ως μέρος του γενικότερου προβλήματος που λέγεται Ελληνικός κινηματογράφος.

Εγώ πιστεύω πως έτσι πρέπει να βλέπουμε το Κυπριακό σινεμά. Έτσι, για τον εξής λόγο: Ότι η Κύπρος σαν πολύ μικρή χώρα και εκ των πραγμάτων εντελώς αδύναμη να φτιάξει πολιτιστικά προϊόντα τόσο πολύ ακριβά (ούτε η Ελλάδα δεν μπορεί να το κάνει πια αυτό, δεν είναι δυνατόν, έχοντας ένα κοινό που φθίνει ολοένα και περισσότερο και φυσικά εντελώς αδύναμο να καλύψει τα έσοδα παραγωγής με το εισιτήριο - το ντόπιο σινεμά, ως παραγωγικό σινεμά είναι καταδικασμένο εκ των πραγμάτων να πεθάνει τελείως και αυτά τα ελάχιστα που γίνονται, γίνονται περιέργως πως, δεν θάπρεπε λογικά να γίνονται). Λοιπόν είτε θα αποφασίσουμε από κοινού Ελλαδίτες και Ελληνοκύπριοι ότι έχουμε ένα κοινό πολιτισμό, κοινό σινεμά, και συνεπώς κοινά προβλήματα, τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε από κοινού είτε θα αφήσουμε το Κυπριακό σινεμά να πεθάνει λόγω ανικανότητας, γήρατος, ανυπαρξίας οξυγόνου, κρατικού παρεμβατισμού που στα μικρά κράτη είναι πιο έντονος και θάλεγα και πιο αδύνατος, όσο πιο μικρός είναι ένας τόπος τόσο πολύ λειτουργεί αυτός ο καταραμένος νόμος των μεγάλων αριθμών, πούναί βασικός νόμος της κοινωνιολογίας, που σημαίνει πως όσο πιο μικρός είναι ο τόπος, τόσο λιγότερα είναι τα ικανά στελέχη που πλαισιώνουν όλους τους μηχανισμούς. Αν ενώσουμε λοιπόν τις δυνάμεις μας πολιτιστικά αλλά και διοικητικά νομίζω πως κάτι μπορεί να γίνει και εδώ. Αλλιώς αν μη μιλάμε για Κυπριακό σινεμά, εγώ το βλέπω ξεφλημένη υπόθεση.

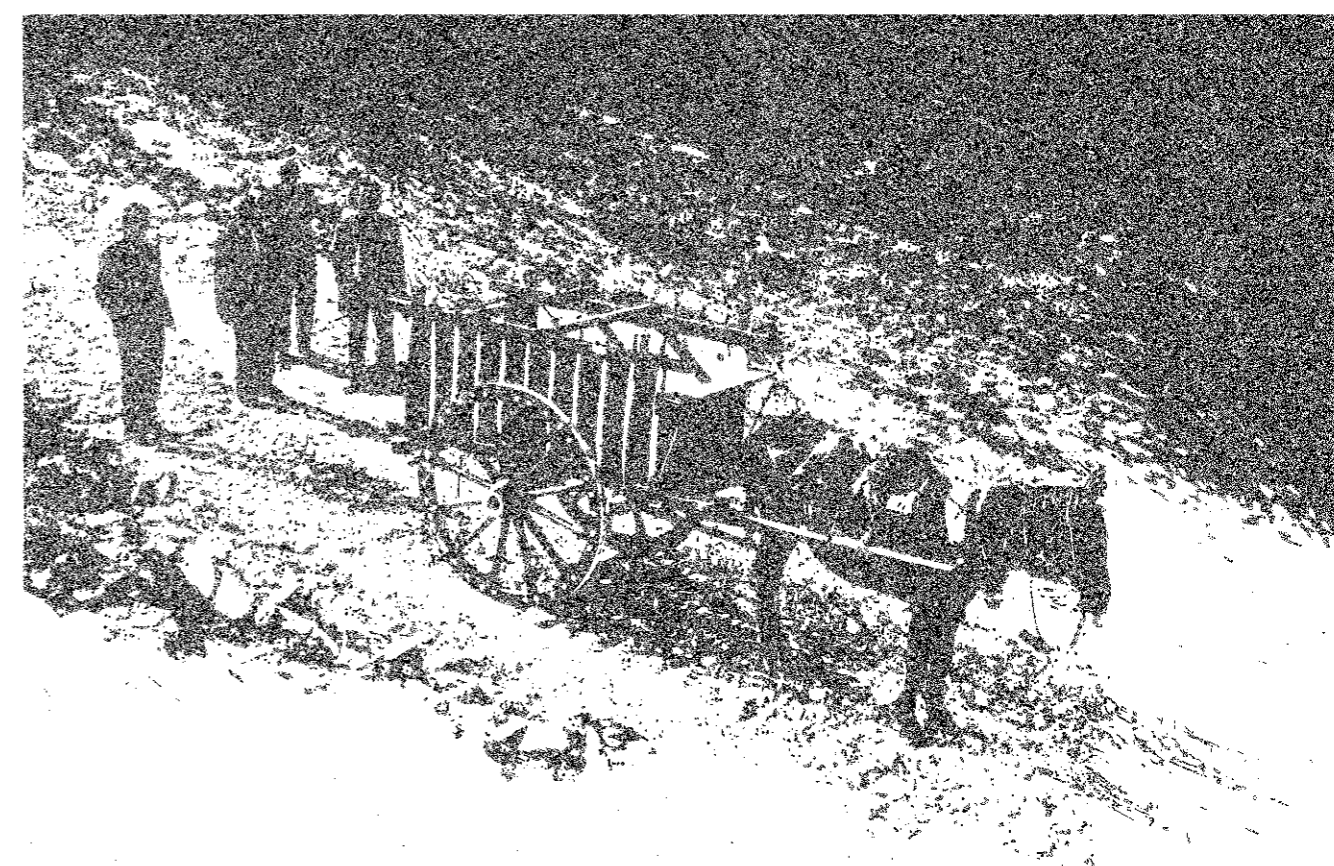
Ακόμα κι' αν το κράτος παρέμβει, πολύ λογικά, πάλι δεν θα μπορέσει να κάνει κυπριακό σινεμά. Δεν είναι το κράτος αυτός που φταίει, είναι οι συνθήκες, είναι ο χώρος, είναι ο τόπος ο πάρα πολύ μικρός, αυτός δεν επιτρέπει τη λειτουργία ενός τέτοιου κινηματογράφου. Είναι ένα πρόβλημα προς συζήτηση, ίσως είναι λιγάκι προκλητικό, αλλά... συνομιλώ το ερώτημα... ίσως κάποιοι από σας πιο αρμόδιοι δώσουν κάποια απάντηση. Το ερώτημα είναι: Το Κυπριακό σινεμά είναι Ελληνικό σινεμά δεδομένου ότι ο Κυ-

πριακός πολιτισμός είναι ελληνικός πολιτισμός. Το φιλμ είναι πολιτιστικό προϊόν το Κυπριακό σινεμά γιατί είναι Κυπριακό κι' όχι Ελληνικό. Το εννοώ πλήρως απολύτως, Ελληνικό όπως το Ελλαδικό όπως το δικό μας. Κι' αν είναι έτσι, πως θα βρεθεί ο τρόπος να υπερκεράσουμε το εμπόδιο το διοικητικό. Ενώ υπάρχει η ταύτιση η πολιτιστική δεν υπάρχει η κοινότητα η πολιτική. Άλλοι αποφασίζουν στην Ελλάδα, άλλοι αποφασίζουν εδώ. Πώς θα γίνει ώστε αυτοί που αποφασίζουν σκεί και αυτοί που αποφασίζουν εδώ να συνεννοηθούν ώστε αυτό το κοινό που υπάρχει, ανάμεσα στις δύο χώρες, ο χώρος που λέγεται Ελληνικός πολιτισμός και συνεπώς το φιλμ να αντιμετωπισθεί από κοινού.

Και ακόμα παραπέρα θα ήταν δυνατόν το ερώτημα αυτό, να λυθεί σ' ένα τέτοιο επίπεδο; Δηλαδή θα ήταν δυνατό το πρόβλημα να λυθεί ανάμεσα σε γραφειοκράτες, διοικούντες, οι οποίοι αντιμετωπίζουν το πολιτισμό λιγάκι σαν μια περιττή πολυτέλεια... σαν μαινανός. Μήπως θα ήταν δυνατόν οι πρωτοβουλίες αυτές να περιέλθουν σε άλλου είδους φορείς; Όχι στα κράτη, όχι στα υπουργεία; Μήπως τελικά αυτή η λέξη του ελληνικού πολιτισμού μέσω των πολιτικών φορέων, αποβεί μοιραία και καταστροφική για τη Κύπρο; Για το Κυπριακό σινεμά; Εγώ το πιστεύω, πιστεύω ότι υπάρχει ένας τέτοιος κίνδυνος ασφυξίας από τον εναγκαλισμό που προκαλεί συνήθως ο κρατικός παρεμβατισμός η κρατική γραφειοκρατία.

ΛΟΥΗΣ ΗΓΟΥΜΕΝΙΔΗΣ:

Μια ερώτηση καθαρά πληροφοριακής μορφής. Τα πολύ τελευταία χρόνια έγιναν κάποιες χρηματοδοτήσεις για δημιουργία ταινιών. Αυτές έγιναν από την Κεντρική Επιτροπή Διαφώτισης (ΚΕΔ) και από την Συμβουλευτική Επιτροπή Κινηματογράφου. Κανένας Κύπριος δεν γνωρίζει τι ποσά διατέθηκαν, ποιές ταινίες έγιναν, για ποιά σκοπό έγι-

ναν αυτές οι ταινίες και τι μπορούμε να περιμένουμε από τώρα και στο εξής από αυτή την επιτροπή. Υπάρχει κάποιος που θα μπορούσε να μας διαφωτίσει; Θα του ήμουν προσωπικά ευγνώμων.

Και μια δική μου άποψη σ' αυτά που είπε ο κ. Ραφαηλίδης πριν από μένα. Νομίζω ότι αν οι έννοιες Κυπριακός και Ελληνικός κινηματογράφος ιδωθούν σαν πολιτιστικό αποτέλεσμα μπορούν να ιδωθούν ενιαία. Ένας μελετητής της τέχνης του κινηματογράφου μπορεί να πει ότι κατατάσσω αυτά που έγιναν στη Κύπρο και την Ελλάδα σε μια ενότητα διότι έχουν κοινά πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Όμως έχουμε δύο διαφορετικά ταμεία και με διαφορετικές επενδύσεις.

Εμείς ζητούμε, ανεξάρτητα από το ποιές είναι οι κοινές προσπάθειες που μπορούν να γίνουν από τους ανθρώπους του κινηματογράφου, εμείς ζητούμε από το Κυπριακό κράτος να συμπαρασταθεί, να επιχορηγήσει να δώσει τη δυνατότητα να δημιουργηθεί κινηματογραφική παραγωγή στη Κύπρο η οποία μπορεί να μελετηθεί και να αξιολογηθεί σαν μέρος μιάς ενιαίας Ελληνικής παραγωγής. Δηλαδή ακόμα κι' αν πούμε ότι είναι ενιαία η παραγωγή, ποιο θα είναι το πρακτικό αποτέλεσμα. Δηλαδή αν πούμε ότι Ελληνικός κινηματογράφος σημαίνει Ελληνικός και Κυπριακός, εντάσσουμε και την Κύπρο στα ευρύτερα Ελληνικά πλαίσια τι θα γίνει δηλαδή. Ο κάθε Κύπριος σκηνοθέτης θα απευθύνεται στο Ελληνικό κράτος ή θα ζητά τα δύο κράτη να συνεργάζονται για να επιχορηγούν ταινίες. Αυτό το πράγμα που φαίνεται λίγο παράδοξο και έχω τη πληροφορία μάλιστα ότι στις περιπτώσεις που η Ελληνική πλευρά και ιδιαίτερα το κέντρο κινηματογράφου αντιμετωπίζει τους Κύπριους σκηνοθέτες σαν Έλληνες σκη-

νοθέτες και επιχορηγούς ταινίες τους, αυτή η προσπάθεια συναντά αντιδράσεις στον Ελληνικό χώρο. Δηλαδή Έλληνες σκηνοθέτες διαμαρτύρονται διότι χρήματα του Ελληνικού δημόσιου τίθενται στη διάθεση υπηκόων άλλου κράτους. Ξέρουμε ότι και εκεί οι άνθρωποι του κινηματογράφου αντιμετωπίζουν τη κρίση του κινηματογράφου όπως και εδώ.

ΑΝΑΓΙΩΤΟΣ:

Καταρχήν ήθελα να κάνω μια παρατήρηση. Οι οργανωτές του συνεδρίου αγνόησαν κατά κάποιο τρόπο τις υπόλοιπες λέσχες που υπάρχουν εις τη Κύπρο. Ωστόσο οι μισοί από τους παρευρισκόμενους είναι μέλη των διοικητικών συμβουλίων των υπόλοιπων λεσχών της Κύπρου (Σ.Σ. εννοεί εκτός των λεσχών Λευκωσίας). Πιστεύω ότι και εκεί υπάρχουν άνθρωποι που ενδιαφέρονται για το κινηματογράφο οι οποίοι εκτός από συνδιοργανωτές θα μπορούσαν να παρουσιάσουν και κάποια ξεχωριστή δουλειά. Αυτό δεν το λέω απλά σαν παράπονο, είναι και παράπονο, αλλά γιατί συστηματικά αγνοούνται οι άλλες λέσχες, οι εκτός Λευκωσίας, από τα κινηματογραφικά πράγματα στην ευρύτερη τους έννοια που διαδραματίζονται στη Κύπρο, όπως για παράδειγμα η αντιπροσώπευση των λεσχών σε κινηματογραφικά φεστιβάλ του εξωτερικού γίνεται περιστασιακά και τυχαία χωρίς απολύτως κανένα προγραμματισμό.

Αυτή είναι μια μικρή εισαγωγή. Θα ειπωθεί στη συνέχεια το θέμα: η σχέση του κινηματογράφου σαν ευρύτερης έννοιας με την έννοια «κινηματογραφικές λέσχες». Οι κινηματογραφικές λέσχες είναι ένας πυρήνας που διατηρεί εν ζωή

όσο είναι δυνατό το καλό κινηματογράφο στη Κύπρο. Αν' αυτό το πυρήνα βγήκαν μερικοί άνθρωποι που ασχολούνται συστηματικά, επαγγελματικά ή ημιεπαγγελματικά με το κινηματογράφο. Αυτό είναι πολύ θετικό και πρέπει να το δώσουμε τη κατάλληλη σημασία. Επίσης μέσα από τις λέσχες μπορούν να ξεφυτρώσουν νέες δυνάμεις, επαγγελματικές οι οποίες να δώσουν σ' αυτή την υπόθεση που λέγεται Κυπριακός κινηματογράφος. Γι' αυτό πιστεύω ότι πρέπει να δίνεται η ανάλογη σημασία στις λέσχες με τις κατάλληλες επιχορηγήσεις — οι £150 είναι ασταίο ποσό όπως είπε και ο Πανίκκος — και εννοώ φυσικά και τις λέσχες των άλλων πόλεων που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα. (Προβλήματα ψηλών ενοικίων διότι ενώ οι φίλοι της Λευκωσίας πληρώνουν £10, εμείς πληρώνουμε £30 και £40. Επίσης στη Λεμεσό πληρώνουμε και φόρο θεάματος ένα πολύ δυσβάσταχτο κονδύλι που δεν μας επιτρέπει να επιβιώσουμε για πολύ.

Για το θέμα του βίντεο που ανέφερε η κ. Ρούσου είναι γεγονός ότι είναι παγκόσμιο φαινόμενο. Όμως σε άλλες χώρες υπάρχει τουλάχιστον μια κινηματογραφική παράδοση ενώ εμείς βρισκόμαστε στα σπάργανα. Τα βίντεο διαλύει τη κινηματογραφία της Κύπρου από τη γένεση της. Το νομοσχέδιο που μας έφερε εδώ ο φίλος ο Μάνος Ζαχαρία να μελετηθεί και να υπάρξει σύντομα μια νομική κάλυψη του Κυπριακού Κινηματογράφου.

Θάθελα επίσης να πω δύο λόγια για τη παρατήρηση που έκανε ο κ. Ραφαηλίδης. Πράγματι όπως και σε άλλα σημεία που άπτονται του πολιτισμού υπάρχουν πολύ μεγάλες σχέσεις της Κυπριακής πολιτιστικής δημιουργίας με την Ελλαδική. Όμως δεν πιστεύω ότι πρέπει να θεωρη-

σοιμε αυτό το πολιτισμό σαν ενιαίο, αλλά εφόσον υπάρχουν δύο κράτη (και γι' αυτό το λόγο υπάρχουν και ιδιαίτερες δυσκολίες) δεν μπορούμε να πούμε ότι ο κινηματογράφος στη Κύπρο ή η λογοτεχνία στη Κύπρο ή οι εικαστικές τέχνες στη Κύπρο δεν υπάρχουν αλλά υπάρχει μια ενιαία ζωγραφική ή λογοτεχνία. Εκτός από τα γραφειοκρατικά και κρατικά επίπεδα υπάρχουν άλλοι λόγοι όπως λόγοι ιδιαιτερότητας του χώρου που δεν μας επιτρέπουν να το κάνουμε αυτό. Δεν ξέρω αν ο κύριος Ραφαηλίδης γνωρίζει να μας πει πόσες ταινίες έγιναν στην Ελλάδα και να αναφέρονται στο Κυπριακό πρόβλημα. Μετά το 1974 η ολότητα σχεδόν των Κυπριακών ταινιών αναφέρονται στο Κυπριακό πρόβλημα ενώ στην Ελλάδα αν υπάρχουν τέτοιες ταινίες είναι πολύ λίγες. Οι υπόλοιπες αναφέρονται στην Ελληνική πραγματικότητα με τις σχέσεις των ανθρώπων εκεί κ.λπ. Γι' αυτό πιστεύω ότι παρόλον που υπάρχουν κοινές σχέσεις, υπάρχουν και σημεία τα οποία δεν μπορούν να ταυτιστούν. Γράφει να κοιτάξουμε το θέμα από μια άλλη σκοπιά. Πόσο μπορεί οι δεσμοί να γίνουν πιο στενοί, μια και τα προβλήματα είναι κοινά και λειτουργούν σαν τροχοπέδη στα κινηματογραφικά πράγματα της Κύπρου.

A. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Γροσκλησεις στείλαμε σ' όλες τις Λέσχες.

ΑΝΑΓΙΩΤΟΣ

Πρόσκληση πήραμε, γι' αυτό είμαστε εδώ. Εννοούσα πρόσκληση για να συμμετάσχουμε στη διοργάνωση του σεμιναρίου.

A. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Η ιδέα μας ήταν καθαρά πραχτική. Εμείς βρισκόμαστε εδώ καθημερινά, πράγμα που ευκόλυνη τη διοργάνωση. Μια όμως και δείχνετε αυτό το ζήλο με χαρά μας θα σας έχουμε απόψη μας για το μέλλον.

ΜΟΝΙΚΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Είναι πάνω στο πολύ-πολύ σοβαρό θέμα που έθεσε ο Β. Ραφαηλίδης. Για Ελληνικό ή για Κυπριακό κινηματογράφο. Θα απαντήσω με δύο κουβέντες. Και συμφωνώ με το Λούη. Έχει απόλυτο δίκαιο. Είμαστε ξεχωριστό κράτος. Έχουμε ξεχωριστά προβλήματα. Η Ελλάδα δεν έχει Τουρκική κατοχή. Η Ελλάδα μπορεί να κινδυνεύει από μια πιθανή

σύρραξη. Εμείς την έχουμε έξω από τη πόρτα μας. Η Ελλάδα έχει «τόσα» εκατομμύρια κατοίκους στους οποίους αναλογεί μια Α επιχορήγηση από το κράτος. Εμείς είμαστε 600 χιλ. θεωρητικά ναί! Είμαστε Έλληνες μιλούμε Ελληνικά έχουμε κοινά προβλήματα... Σήμερα μπαίνει αυτό το θέμα από το Β. Ραφαηλίδη και πιθανόν και από άλλους συναδέλφους γιατί η Ελλάδα είναι αυτή που είναι και παίζει αυτόν το ρόλο μ' αυτή τη συγκεκριμένη κυβέρνηση. Αύριο η Ελλάδα γίνεται κάτι άλλο. Εμείς θα ενώσουμε το κινηματογράφο. Θα αρχίσουμε την ένωση της Ελλάδας με τη Κύπρο με τον κινηματογράφο. Εκεί που πάμε να πείσουμε το κόσμο ότι είμαστε ένα ακέραιο ανεξάρτητο κράτος, δικό μας... δεν γίνονται αυτά τα πράγματα. Θεωρητικά ναι, στη θεωρία μπορούμε να το ζητήσουμε. Αύριο γίνεται μια χούντα στην Ελλάδα, εμείς τι θα κάνουμε; Αύριο γίνεται μια χούντα στη Κύπρο, ή την καταλαμβάνουν, εσείς τι θα κάνετε; Να αρχίσουμε να ενώνουμε το κινηματογράφο, την τέχνη, το εμπόριο και συγχρόνως να λέμε ότι είμαστε ανεξάρτητο κράτος; Δεν μπορώ να το απαντήσω γιατί είναι ένα πολύ λεπτό θέμα. Και πολιτικό αλλά και από ανθρώπινης πλευράς... Εμάς μας καίνε πολλά άλλα προβλήματα που πιθανόν στον Ελληνικό κινηματογράφο να μην είναι τα πρωτεύοντα. Έχουμε ένα ρόλο να παίζουμε αλλά δεν είναι τα πρωτεύοντα.

Επιπλέον, εάν θεωρήσουμε τον Κυπριακό κινηματογράφο Ελληνικό, δεν θα γίνουμε οι παραμελημένοι φτωχοί συγγενείς για τους οποίους θα υπάρχει ένα μικρό κονδύλι να πάρουν κι αυτοί κάτι. Όπως στη Πρέβεζα ή στη Καβάλλα. Για να κάνουνε μια κινηματογραφική λέσχη, να κάνουνε κανένα ντοκιμανταίρ για τη παράδοση της Καβάλλας... Αυτό εμείς δεν το δεχόμαστε! Κι' αν σας καλέσαμε εδώ είναι με όλη μας την αγάπη, το ξέρετε πολύ καλά, για την ταυτότητα που νοιώθουμε μαζί σας για ν' ανταλλάξουμε απόψεις, πώς να υπάρχουμε εμείς σαν οντότητα για να μπορούμε να Συνυπάρχουμε μαζί σας. Αν δεν υπάρξουμε εμείς σαν οντότητα δεν θα μπορούσαμε να συνυπάρξουμε ούτε μαζί σας.

ΑΝΘΟΥΛΛΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Συνεχίζοντας από εκεί που τέλειωσε η Μόνικα θα ήθελα να προσθέσω κάτι που στο μυαλό μας είναι πάντα πρόσκαιρο. Το θέμα των Τουρκοκυπρίων. Ελπίζουμε ότι με τη λύση του Κυπριακού, ασφαλώς οι Ελληνοκυπριοί θα ζουν με τους Τουρκοκυπριούς και ότι και στο τομέα του κινηματογράφου θα ζουν και θα υπάρχουν μαζί. Γι' αυτό και η θέση μας είναι ιδιαίτερα λεπτή, παρά το γεγονός ότι εμείς οι Ελληνοκυπριοί έχουμε μια κάποια ταυτότητα με την Ελλάδα, από πλευράς γλώσσας, ορισμένων εθι-

μων, κάποιων τρόπων σκέψης. Όμως από το 60 και πέρα η πλειοψηφία το Κυπριακού λαού και εννοώ και του Τουρκοκυπριούς και τους Ελληνοκύπριους προσιαθούσαν μέχρι το 74 ν φτειάζουν κάτι κοινό. Αρχίζοντας ασφαλώς πρώτα από το κράτος μας. Γι' αυτός μην αφήσουμε τις ελπίδες μας να πι πάρει ένας κάποιος συναισθηματισμό προς την Ελλάδα.

ΟΜΗΡΟΣ ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ

Πράγματι, θα ήταν καλό ο κ. Ραφαηλίδης να μας εξηγήσει τι ακριβώς εννοούσε. Εγώ αντελήφθηκα ότι είμαστε ένας ενιαίος πολιτικός χώρος πολύ ταυτισμένος, όχι συνδεδεμένος και μέσα σ' αυτόν το ταυτισμένο πολιτιστικό χώρο θα μπορούσε να υπάρξει μια συνεργασία. Δεν γίνονται εξηγητής των όσων είπε ο κ. Ραφαηλίδης αλλά αντιλαμβάνομαι πως ο άνθρωπος δεν εισηγήθηκε την ένωση, αλλά μια συνεργασία για το καλό του κινηματογράφου, για να μπορέσει να σταθεί οικονομικά δεδομένου ότι η Κύπρος είναι ένα μικρό μέρος.

Τώρα ακούστηκαν και μερικά άλλα εδώ. Ότι έχουμε κάτι κοινό με την Ελλάδα, έχουμε κοινή γλώσσα, κοινά ήθη και έθιμα... Αυτό το πράγμα... Εγώ πιστεύω ότι είμαστε Έλληνες. Δεν είναι θέμα κοινότητας ορισμένων στοιχείων. Είναι Έλληνες της Ελλάδας, Έλληνες της Κύπρου και δεν βλέπω το λόγο να κάνουμε αυτές τις μικροδικυκρινισίες. Για τους Τούρκους συμφωνώ. Θάρρε κάποια στιγμή που ίσως τα καταφέρουμε να συνεργαστούμε. Τότε θα ξαναδούμε το πρόβλημα ή αν θέλετε βάζουμε από τώρα τους Τούρκους σαν παράγοντα.

B. ΡΑΦΑΗΛΙΔΗΣ

Το πρόβλημα όπως το έβαλα ξεκινά από μια πάρα πολύ πραχτική αφετηρία. Είναι το εξής. Μιλάμε εδώ σήμερα και άλλες φορές παλιότερα, για Κυπριακό Κινηματογράφο. Είναι δυνατόν να υπάρξει ένας τέτοιος κινηματογράφος κάτω απ' τις δεδομένες συνθήκες. Γεωγραφικές, πολιτιστικές, ιστορικές... Η άποψη μου είναι πως αυτό είναι πέρα για πέρα αδύνατο. Δεν μπορεί να υπάρξει ένα Κυπριακό σινεμά ανεξάρτητο, με την ίδια έννοια που υπάρχει ανεξάρτητο Κυπριακό κράτος. Δεν μπορούμε να συγχέουμε δηλαδή αυτές τις δύο έννοιες. Εδαφική ακεραιότητα, πολιτική ανεξαρτησία κ.λπ. με ανεξαρτησία παράλληλη, ομολογία σε όρους πολιτιστικούς και εντελώς - εντελώς ιδιαίτερα στο σινεμά, όπου η ανεξαρτησία του γίνεται πάρα πολύ προβληματική και σε πάρα πολύ μεγάλους χώρους, όχι στην Ελλάδα, αλλά σε μεγαλύτερους χώρους, όπως στην Ιταλία όπως στην Γαλλία. Όταν κυριαρχεί σήμερα παντού στην

Ευρώπη ένα σύστημα πολυεθνικών συμπαραγωγών πώς θα επιβιώσει το Ελληνικό σινεμά μέσα σ' αυτό το σύστημα και πολύ περισσότερο το Κυπριακό σινεμά. Είναι δυνατό δηλαδή να μελετάμε τα προβλήματα ενός ανύπαρκτου θέματος. Το Κυπριακό σινεμά το οποίο δεν υφίσταται ούτε υπάρχει περίπτωση να υπάρξει στο μέλλον.

Μιλώμε επί ανυπαρκτού θέματος. Προσπαθούμε να λύσουμε τα προβλήματα του Κυπριακού κινηματογράφου ο οποίος δεν υπάρχει κι' ούτε θα υπάρξει στο μέλλον. Αυτή ήταν η αφετηρία της πρότασης μου και μ' αυτήν την αφετηρία πρότεινα τουλάχιστον να ενώσουμε τη μοίρα μας, προλαμβάνοντας οποιαδήποτε άλλη ένωση σκόπιμη ή άσκοπη - δεν μας αφορά το πολιτικό σκέλος του προβλήματος, αυτό θα το μελετήσουν άλλοι, εμείς όμως πιστεύω ότι είμαστε σε θέση να ενωθούμε ανεξάρτητα από το πολιτικό σκέλος της υπόθεσης, το τονίζω αυτό, εννοώ τον πολιτισμό εν γένει και εντελώς - εντελώς ιδιαίτερα τον κινηματογράφο προκειμένου ο Κυπριακός κινηματογράφος όχι να γίνει Ελληνικός — Ελλαδικός, να υπάρξει ως Κυπριακός κινηματογράφος με τη βοήθεια της μαμάς, πως να το πούμε δηλαδή... η οποία μαμά οφείλει να γίνει και τροφος, τροφος στη κυριολεξία. Δηλαδή να δίνει χρήματα, να νταντέψει το παιδάκι της, να υπάρξει ως Κυπριακός κινηματογράφος, ανεξάρτητος, δεν είπα εγώ να ενωθεί με την Ελλάδα ή να γίνει ομολογος, να καταργήσει το κυπριακό σινεμά, δηλαδή τους δικούς του προβληματισμούς ή ν' αρχίσει να ασχολείται με τα δικά μας πολιτικά ή πολιτιστικά προβλήματα, κάθε άλλο, κυπριακό σινεμά θα παραμείνει, αλλά για να παραμείνει πρέπει να υιοθετηθεί από την Ελλάδα και πρέπει η Ελλάδα ότι κάνει στο πολιτισμό για τον εαυτό της να το κάνει ταυτόχρονα την ίδια στιγμή και για τη Κύπρο. Καθένας διαχωρισμός δεν επιτρέπεται

στη πολιτιστική πολιτική. Δηλαδή στη πολιτική που θα εφαρμοστεί το αρμόδιο υπουργείο στη Κύπρο και στο αντίστοιχο στην Ελλάδα. Να μη σκέφτονται χωριστά τα δύο υπουργεία όσον αφορά τον πολιτισμό κι' όσον αφορά ειδικά το σινεμά. Είναι ανάγκη να το τονίσω αυτό γιατί ανεξάρτητη Κυπριακή ζωγραφική κόλλισα μπορεί να υπάρξει. Κινηματογράφος όμως σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να υπάρξει. Είναι πάρα πολύ ακριβή τέχνη. Να αποσβέσει μια ταινία Κυπριακή τα κόστη της είναι εντελώς τρελλά, ακόμα και να το φανταστείς.

Ούτε ένα ντοκιμανταίρ 100 χιλ. δραχμών δε μπορεί να αποσβέσει εδώ. Δεν υπάρχει κόσμος εδώ. Κατά ποία λογική το κράτος ή ο ιδιώτης θα παράγει εδώ ταινίες 50 εκ. δραχμών. Από πού θα πάρει τα λεφτά; Δεν υπάρχει περίπτωση να τα πάρει από την Ελλάδα όπως έχουν τα πράγματα σήμερα. Μας χρειάζεται λοιπόν μια Ευρωπαϊκή ή Παγκόσμια πολιτιστική πολιτική στο σινεμά, η οποία θα υποστηρίξει και το Ελληνικό και το Κυπριακό σινεμά για να τα βγάλει από αυτό το αδιέξοδο. Γιατί το αδιέξοδο που αντιμετωπίζει το Ελληνικό σινεμά το αντιμετωπίζει ομοίως και η Ελλάδα. Η Κύπρος σε μεγαλύτερη κλίμακα φυσικά γιατί είναι μικρότερος χώρος. Δύο κακές μοίρες ενωμένες μπορεί να δώσουν κάτι καλύτερο και για τις δύο, ενώ οι δύο χώρες θα παραμείνουν κατ' ανάγκη τις ιδιαιτερότητες των προβλημάτων που έχει η κάθε μια. Αλλά αισθάνομαι κομικά να μελετώ ένα πρόβλημα που δεν υπάρχει. Είδατε κυπριακό σινεμά πουθενά εδώ, ας μην είμαστε αφελείς. Ούτε το κράτος, ούτε οι ιδιώτες ούτε το ΡΙΚ δεν θα είναι διαθεσιμότητα να κάνουνε κυπριακό σινεμά και πολύ σωστά. Γιατί να το κάνει; πώς θα αποσβέσει το κόστος παραγωγής;

Το πολύ που μπορεί να κάνει το Κυπριακό κράτος είναι ένα σινεμά ντοκυ-

μανταίρικό, της τρέχουσας ιστορίας του τόπου, αυτό έχει υποχρέωση να το κάνει (ως ένα βαθμό το κάνει το ΡΙΚ, έχω δει πολύ ενδιαφέροντα πράγματα σ' αυτό το θέμα) δεν κοστίζει πάρα πολύ άλλωστε αλλά αυτό δεν είναι σινεμά, είναι καταγραφή διά του κινηματογράφου της τρέχουσας ιστορίας του τόπου. Εμείς μιλάμε αυτή τη στιγμή για την τέχνη του κινηματογράφου.

Για το κινηματογράφο με στόχο, με υπόθεση δηλαδή, αυτός ο κινηματογράφος είναι αδύνατο να υπάρξει στη Κύπρο. Ο άλλος είναι και παραμένει δυνατό και το κράτος, όσες δυνατότητες και να έχει, έχει υποχρέωση να βοηθήσει άσχετα από το τι θα κάνει η Ελλάδα. Μπορούμε να απαιτήσουμε δηλαδή από το Κυπριακό κράτος να φτειάξει ένα τμήμα ντοκιμανταίρ, μελέτης του κυπριακού χώρου διά του οπτικού ντοκουμέντου κι' ένα αρχείο σωστά οργανωμένα και μια έντιμη παραγωγή κι' αυτό είναι πολύ σημαντικό για να παρακάμψουμε τις δυσκολίες της πολιτικής όταν επμβαίνει πάνω στη καταγραφή των ντοκουμένων.

Να απαιτήσουμε δηλαδή να φτειαχτεί μια υπηρεσία, έξω από τη κρατική πολιτική ώστε να δημιουργήσουμε ένα αρχείο στο οποίο να βάζουμε αυτά τα πράγματα, άσχετα αν η πολιτική κρίνει σκόπιμο να μην τα δούμε σήμερα. Μπορεί να υπάρξει μια λογοκρισία, επειδή το πρόβλημα (η καταγραφή ντοκουμένων) είναι λεπτό, μπορεί να μην προβληθούν μετά από 50 χρόνια και να έχουν κολοσοσιαία αξία (η καταγραφή ντοκουμένων) είναι λεπτό, μπορεί να μην προβληθούν μετά από 50 χρόνια και να έχουν κολοσοσιαία αξία. Εν πάση περιπτώσει η καταγραφή της ιστορίας του τόπου, εδώ ειδικά είναι απολύτως αναγκαία. Προς αυτή τη κατεύθυνση πρέπει να στραφεί η προσοχή μας εδώ, κι' όχι στο να φτειάξουμε ένα Κυπριακό σινεμά τέχνης. Δεν φτειάχνουμε στην Ελλάδα, θα φτειάξουμε στη Κύπρο; Είναι ακατανόητο.

Μετά τη διευκρίνιση που έκανε ο Βασίλης ο Ραφαηλίδης, κατάφερε να με μπλέξει και μένα. Γιατί στην αρχή νόμιζα ότι είχε τεθεί ένα πρόβλημα που σήκωνε συζήτηση αλλά ήταν πολύ σαφές. Υπάρχει κυπριακό σινεμά ή δεν υπάρχει; Και πώς θα γίνει μια προσπάθεια για να υπάρξει ένας κινηματογράφος κοινός (μιά και η απάντηση στο 1ο ερώτημα ήταν αρνητική). Και σ' αυτό έδωσε την απάντηση ο Β. Ραφαηλίδης, ως γνωστός αντεξουσιαστής είπε να μην απευθυνθούν στις κρατικές, γραφειοκρατικές μηχανές αλλά μεταξύ τους να συνεννοηθούν για να φτιάξουν ένα σινεμά που να είναι βιώσιμο. Μετά όμως τη διευκρίνιση, επιμένοντας πάλι ότι δεν υπάρχει Κυπριακός κινηματογράφος, είπε ότι θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένας ανεξάρτητος Κυπριακός κινηματογράφος και ένας ανεξάρτητος Ελληνικός κινηματογράφος εάν μπορούσαμε να συμβιώσουμε μέσα στα γενικά κυκλώματα και μέσα στη δυσκολία που περνά αυτή τη στιγμή ο κινηματογράφος σε παγκόσμια κλίμακα. Θα ήθελα να ξεκαθαρίσω ορισμένες δικές μου αντιλήψεις χωρίς αυτό να έχει σχέση με την κρατική μου ιδιότητα. Αυτό θάθελα να είναι σαφές, μιλώ σαν σκηνοθέτης και όχι σαν εκπρόσωπος του Υπουργείου Πολιτισμού της Ελλάδας.

Επειδή τα προβλήματα είναι πολύπλοκα, γι' αυτό και οι απόψεις μας είναι λιγάκι μπερδεμένες πάνω σ' αυτά τα προβλήματα. Εγώ δεν νομίζω ότι δεν μπορεί να υπάρξει ένας Κυπριακός κινηματογράφος.

Με ποιά έννοια; Ότι όταν ένας πολιτιστικός χώρος καταγράφεται με οποιοδήποτε τρόπο από τους εκπροσώπους του δημιουργεί και μια δική του παράδοση. Και επειδή ο Κυπριακός χώρος αυτή τη στιγμή είναι δεδομένος πολιτικά, σαν ένας χώρος ανεξάρτητος, σαν κράτος, που έχει μια τεράστια ιδιομορφία γιατί συμπεριλαμβάνει δύο ξεχωριστές κουλτούρες και δύο διαφορετικές κοινότητες, έχει οπωσδήποτε ένα τεράστιο συγκεκριμένο και πολύ δεδομένο πρόβλημα, παρ' όλην την ταυτότητα της γλώσσας, της παράδοσης και της κοινής κουλτούρας, στην Ελληνοκυπριακή πλευρά και στην Ελλάδα. Αυτή η ιδιαιτερότητα ορίζει και τις παράμετρος στις οποίες θα λειτουργήσουν οι εκπρόσωποι που θα καταγράφουν αυτό το χώρο. Δεν ξέρουμε πώς να τον καταγράψουμε αυτό το χώρο ακόμα. Κάθε φορά που καταγράφεται σήμερα στις δεδομένες συνθήκες ένας χώρος πολιτιστικά καταγράφεται με μια δική του ιδιομορφία. Μπορεί αύριο να γίνει μια ταινία που να προσπαθήσει να καταγράψει τη συμβίωση δύο ξεχωριστών κουλτούρων. Το λέω αυτό για να διατυπώσω την ιδιαιτερότητα του προβλήματος. Λοιπόν νομίζω ότι θεωρητικά μπορεί να υπάρξει ένας Κυπριακός κινηματογράφος.

Εκεί που συμφωνώ με το Βασίλη είναι ότι οι δυσκολίες για να υπάρξει αυτός ο κινηματογράφος είναι τεράστιες, εφόσον οι ίδιες δυσκολίες υπάρχουν και στην Ελλάδα που υποτίθεται ότι έχει μεγαλύτερες δυνατότητες για να τις ξεπεράσει. Αυτό ήταν το πρώτο πρόβλημα.

Το δεύτερο πρόβλημα είναι η έκκληση του Βασίλη, οι άνθρωποι του κινηματογράφου στη Κύπρο και την Ελλάδα να βρουν ένα τρόπο να λύσουν το πρόβλημα τους, ξεφεύγοντας από τη κρατική παρέμβαση. Εδώ δυστυχώς η πραγματικότητα είναι τόσο σκληρή που μεταθέτει το πρόβλημα. Το πρόβλημα δεν είναι να αποφύγεις τη κρατική παρέμβαση. Αυτό είναι ουτοπία και ρομαντισμός. Κινηματογράφος χωρίς κρατική παρέμβαση δεν μπορεί να υπάρξει ούτε στη Κύπρο ούτε στην Ελλάδα. Το θέλει δεν το θέλει ο Βασίλης και πολλοί άλλοι και εγώ και όλοι οι κινηματογραφιστές, κινηματογράφοι ούτε στην Ελλάδα ούτε στην Ιταλία ούτε στη Γερμανία δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς τη κρατική παρέμβαση. Επομένως το πρόβλημα δεν είναι πως να αποφύγουμε τη κρατική παρέμβαση, αλλά — και το θέμα γίνεται τεράστιο — πώς θα αποφύγουμε τη κρατική παρέμβαση στον τομέα της κουλτούρας. Ο κίνδυνος είναι υπαρκτός και είναι τεράστιος. Όταν το κράτος επεμβαίνει στον τομέα της κουλτούρας τα αποτελέσματα είναι οδυνηρά. Και το πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα ο οποιοσδήποτε κινηματογράφος, ο Ελληνικός και πολύ περισσότερο ο Κυπριακός είναι αυτό.

Η όλη μας δραστηριότητα πρέπει να στραφεί στο να υποχρεώσουμε το Κυπριακό κράτος να παρέμβει στον κινηματογράφο με την έννοια της οικονομικής ενίσχυσης και συντήρησης, όπως και στην Ελλάδα το υποχρεώσαμε με νόμο. Το πρόβλημα είναι στο να εμποδίσουμε αυτό το κράτος να παρέμβει και πολιτιστικά στη δημιουργία αυτού του κινηματογράφου. Γιατί πολλές φορές όταν γίνεται η οικονομική παρέμβαση πολλές φορές οι κρατικοί παράγοντες θεωρούνε ότι έχουνε όλο το δικαίωμα παρέμβασης στη πολιτιστική δημιουργία. Κι' αυτή η παράδοση είναι πολύχρονη και είναι παγκόσμια.

Όταν στην Αμερική ένας παραγωγός έδινε χρήματα, ανεξάρτητος παραγωγός όχι το κράτος θεωρούσε ότι μπορούσε να παρέμβει στη πολιτιστική δημιουργία. Λοιπόν η προσπάθεια που γίνεται στην Ευρώπη τις τελευταίες δεκαετίες και γίνεται τώρα και στην Ελλάδα είναι ο δημιουργός να γίνει κύριος και αφέντης στη πολιτιστική του δημιουργία. Πρέπει δηλαδή να πείσουμε το κράτος ότι όταν δίνει χρήματα δεν είναι και το αφεντικό.

Με το νόμο έχουμε κάνει μια προσπάθεια. Εύθραυστη προσπάθεια κι' όλα είναι στη κόψη του ξυραφιού. Καταργήσαμε τη λογοκρισία. Δημιουργήσαμε όργανα που παίρνουνε τις αποφάσεις. Αυτοδιοικούμενα και εκλεγμένα από το

κινηματογραφικό χώρο. Παρ' όλα αυτά ο κίνδυνος παρέμβασης υπάρχει. Στη Κύπρο υπάρχει απ' ότι άκουσα και η λογοκρισία ακόμα, την οποία καταργήσαμε στην Ελλάδα, υπάρχουνε και διαφορετικά κέντρα αποφάσεων που είναι ένα ακόμα είδος παρεμβατισμού γιατί τα διάφορα κέντρα απόφασης όταν δεν υπάρχει συνεννόηση μεταξύ τους κι' όταν δεν υπάρχει ενιαία πολιτιστική πολιτική σ' οποιονδήποτε τομέα της Καλλιτεχνικής δημιουργίας δημιουργούν ακόμα περισσότερα προβλήματα και δημιουργούν ακόμα περισσότερες δυνατότητες παρέμβασης. Λοιπόν εγώ σημειώνω αυτό το πρόβλημα, (αύριο ίσως μιλήσουμε περισσότερο), ότι για μένα το πρόβλημα δεν είναι να υπάρξει μια παρέμβαση κρατική είναι πως να περιορίσουμε αυτή τη κρατική παρέμβαση, μονάχα σε μια βοήθεια ανάπτυξης του σινεμά και όχι καλλιτεχνικής παρέμβασης.

Στη συνέχεια παρεμβαίνει ο Β. Ραφαηλίδης ο οποίος εξηγεί ότι δεν είναι υπέρ της κατάργησης του κρατικού παρεμβατισμού, ότι δεν μπορεί να υπάρξει σινεμά χωρίς τη βοήθεια του κράτους, πρέπει όμως να γίνει κατανοητό ότι το κράτος παρεμβαίνει με χρήματα του λαού κι' όχι με δικά του κι' ότι δε μπορεί «ο Χ γραφειοκράτης να αποφασίζει για θέματα πολιτισμού ενώ είναι παντελώς άσχετος με τη κουλτούρα εν γένει για να μη πω με το περιεχόμενο της κρανιακής του κάψας». Εδώ όμως ο χώρος (του περιοδικού) δεν μας επιτρέπει να συνεχίσουμε...

ΚΟΙΝΟΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ Και ΜΠΟΥΚΟΤΑΖ

Γράφει: Ένας αθλητής που ήταν εκεί, αλλά δεν συμμετέσχε

Για μια ακόμη φορά η πολιτική επέμβηκε σε μια αθλητική διοργάνωση. Περισσότερα από τα μισά κράτη αποφάσισαν να μπούκοτάρουν τους Κοινοπολιτειακούς αγώνες που έγιναν φέτος στη Σκωτία. Για μια ακόμη φορά παραβιάστηκε η αρχή ότι ο αθλητισμός αποτελεί μια δραστηριότητα που δεν έχει σχέση με την πολιτική και δεν πρέπει να επηρεάζεται από αυτή.

Η απογοήτευση μεταξύ των επιλέκτων Κυπρίων αθλητών που θα συμμετείχαν στους Κοινοπολιτειακούς, ήταν έκδηλη - ιδιαίτερα μεταξύ εκείνων που είχαν αρκετές πιθανότητες για μετάλλια, δυο με τρεις αθλητές στίβου και οι σκοπευτές. Μέχρι την τελευταία στιγμή, άλλωστε, πιστεύαμε πως η Κύπρος δεν θα προχωρούσε στο μπούκοτάζ. Και η εντύπωση αυτή στηριζόταν στο ότι δεν είχαμε «προϊστορία» μπούκοτάζ σε αθλητικές οργανώσεις.

Λάβαμε μέρος τόσο στην Ολυμπιάδα της Μόσχας όσο και σ' εκείνη του Λος Άντζελες. Πέρασιν αγωνιστήκαμε στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Στίβου (Μπρούνο Ζάουλι) αντιμέτωποι με την Τουρκία, ενώ δυο μόλις χρόνια μετά την εισβολή Κύπριοι αθλητές συμμετέσχαν με την Εθνική Ελλάδας στους Βαλκανικούς που έγιναν στην Άγκυρα. Η Κύπρος θα μπορούσε να ζητήσει από την Ελλάδα και τις άλλες χώρες να μη πάρουν μέρος στους αγώνες ή ν' αποκλείσουν την Τουρκία. Εξόσων γνωρίζω τέτοιο θέμα δεν συζητήθηκε σοβαρά, γιατί τυχόν αποχή της Ελλάδας από αγώνες στην Τουρκία θα τινάζε ίσως στον αέρα τον θεσμό των βαλκανικών αγώνων στους οποίους η αθλητική Ελλάδα έδινε και δίνει ιδιαίτερη σημασία.

Αυτή τη φορά όμως ακολουθήσαμε το παράδειγμα των αφρικανικών χωρών και άλλων αδεσμεύτων για τους γνωστούς πολιτικούς λόγους. Αλλά δημιουργώντας ένα προηγούμενο συνδέσως του αθλητισμού με την πολιτική, που θα σταματήσουμε; Όταν αποφασίζουμε να συσχετίσουμε τον αθλητισμό με την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν θάπρεπε μήπως - για να είμαστε κάπως συνεπείς - να απέχουμε και από αθλητικές διοργανώσεις στις οποίες συμμετέχει και η Τουρκία; Η δεν θάπρεπε ίσως να απέχουμε και από διοργανώσεις χωρών που έχουν ή στηρίζουν δικτατορικά και καταπιεστικά καθεστώτα;

Αν η γραμμή αυτή υιοθετηθεί και εφαρμοστεί σταθερά σε μελλοντικές περιπτώσεις παρόμοιας φύσεως, δύσκολα θα μπορούσε κανείς να την κατακρίνει. Άλλωστε, η προσωπική απογοήτευση μερικών αθλητών που προετοιμάστηκαν σκληρά για μια συγκεκριμένη διοργάνωση για ν' αναγκαστούν τελικά ν' αποσχούν, θα ήταν δευτερεύουσας σημασίας αν το μπούκοτάρισμα αγώνων υποβληθούσε πράγματι στο να κλονισθεί ένα ρατσιστικό, καταπιεστικό καθεστώς. Θα ήταν όμως καλά να ξέρουμε από τώρα ποια θα είναι η θέση μας ως κράτους πάνω σε παρόμοια ζητήματα μελλοντικά, ούτως ώστε να μη αναγκάζομαστε όπως φέτος να επιλέγουμε την τελευταία σπι-

γή σε ποια μεριά της διεκυστινδας να τοποθετηθούμε.

Έχοντας ζήσει από κοντά την ατμόσφαιρα των αγώνων στο Εδιμβούργο, μπορούμε να πούμε πως η αποχή των περισσότερων από τις 47 χώρες της Κοινοπολιτείας δημιούργησε δυνατές εντυπώσεις και είχε αντίκτυπο πάνω στην κοινή γνώμη. Μέσα στην ίδια τη Σκωτία τα αισθήματα ήταν ανάμικτα. Εκδηλώθηκε ικανοποίηση για την παρουσία της Βασίλισσας στην πόλη σε όλη τη διάρκεια των αγώνων, αλλά έντονες υπήρξαν οι αντιδράσεις για τη στάση της Πρωθυπουργού της Βρετανίας στο όλο θέμα των κυρώσεων κατά της Νοτίου Αφρικής (που οδήγησε, άλλωστε, και στο μπούκοτάζ).

Το Δημοτικό Συμβούλιο του Εδιμβούργου αρνήθηκε να υποδεχθεί τη Μάρκαρετ Θάτσιερ όταν μια μέρα πριν τελειώσουν οι Κοινοπολιτειακοί εμφανίστηκε στην πόλη, ενώ διαδηλωτές κατευθύνθηκαν στο κέντρο του Εδιμβούρ-

γου κρατώντας πλακάτ με συνθήματα υπέρ του φυλακισμένου μαύρου ηγέτη Νέλσον Μαντέλα.

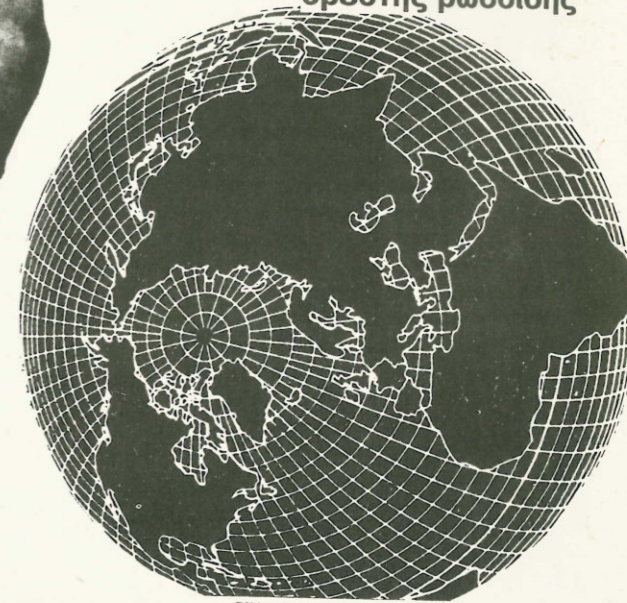
Μερικοί θα μπορούσαν να ισχυριστούν ότι αυτός καθεαυτός ο θεσμός των Κοινοπολιτειακών αγώνων και της Κοινοπολιτείας γενικότερα αποτελεί ένα κατάλοιπο μιας αυτοκρατορίας που δημιουργήθηκε με βάση τον επεκτατισμό και την εκμετάλλευση, αποτελεί ένα κατάλοιπο που συντηρεί μεταξύ άλλων την αγγλική υπερωφία και δίνει την ευκαιρία στη Βασίλισσα να νοιώθει κάθε λίγα χρόνια την ικανοποίηση πως είναι «προστατίδα» μιας επικράτειας που ξεπερνά τα σύνορα της Αγγλίας.

Αυτό δεν σημαίνει πως ορισμένοι από τους θεσμούς που δημιουργήθηκαν μέσα στον χώρο της Κοινοπολιτείας - όπως το Ταμείο της Κοινοπολιτείας για Τεχνική Συνεργασία ή οι ίδιοι οι αγώνες - δεν οφελούν τα μικρότερα κράτη. Ειδικά οι αγώνες φέρνουν πιο κοντά αθλητές που παρά τη φυλετική τους προέλευση μπορούν να επικοινωνήσουν στην αγγλική γλώσσα και να αλληλοκατανοηθούν.

Με τη δημοσιότητα, τέλος, που δόθηκε στους Κοινοπολιτειακούς - το Μπί-Σί τους μετέδιδε ζωντανούς καθημερινά - τυχόν επιτυχίες Κυπρίων αθλητών θα κέρδιζαν συμπάθειες και αναγνώριση, συμβάλλοντας κατά κάποιο τρόπο στην ενίσχυση της μνήμης των τηλεθεατών ως προς την κρατική μας υπόσταση...

ορεστής ρωσικής

ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ:

ΕΜΕΝΑ ΜΕ ΛΕΝΕ ΜΙΤΣΙΕΛ

Ένα ξαφνικό φανταστικό ταξίδι με λιγγιώδη ταχύτητα, ανάμεσα στους φανταστικούς ολοκαίνουργιους και πλατιούς δρόμους της Νικαράγουας άρχισε το παιδάκι με τη κορμίνη χούφτα στο μικρό εστιατόριο, δίπλα στα κεντρικά γραφεία της οργάνωσης εργατών (Central Sandinista de Trabajadores - CST). Διάκοψε τις προσπάθειες της ιδιοκτήτριας του μαγείρικου να μας πείσει να αλλάξουμε δολάρια όπως διάκοψε και το κυριακάτικο πρωινό μας από αυγά, ρύζι και φασόλια. Πριν τό πολυπροσέξουμε αυτό είχε ήδη τελειώσει το ταξίδι, έβγαλε το κράνος της μηχανής από το κεφάλι του, το άφησε πάνω στο τραπέζι και τράβηξε το δρόμο του.

Τον Μίτσιελ τον ξανασυνάντησα σε ένα άλλο εστιατόριο της γειτονιάς όπου ζητιάνευε μαζί με ένα τσούρμο παιδιών. Μερικοί τους άφησαν να αποπειλώσουν τα απομεινάρια του φαγητού τους με τα μικρά βρωμισμένα τους χέρια και η δασκάλα δημοτικού του τραπεζιού μας άδικα προσπαθούσε να πείσει τον Μίτσιελ να φιλέψει με την κόρη του ιδιοκτήτη του εστιατορίου. Ο Μίτσιελ που είχε ήδη διαβάσει την υπεροψία και αδιαφορία που ήταν ζωγραφισμένη στο πρόσωπο της κόρης του εστιατορίου, ζήτησε ένα μολύβι και ένα χαρτί και αποτραβήχτηκε στη γωνιά του τραπεζιού ζωγραφίζοντας σκίτσα παιδιών με αμυδρές δεξιές χούφτες.

Κώστας: Και πως έχασε το χέρι ο Μίτσιελ;

Δόνια Ανίτα (γιαγιά): Τον άφησα στο σπίτι της αδελφής μου για να τον προσέχει, μα όταν γύρισα πίσω είχε ήδη χάσει το χέρι του μια και όπως μου είπε αυτή, το έβαλε στη μηχανή που αρμέγει τις αγελάδες, και του το «έφαγε». Τι να σου πω, δεν ξέρω...

Για τρίτη φορά τον είδα ξυπόλυτο έξω από το πολυτελέστερο ξενοδοχείο της Μανάγουας, το Ίντερ-Κοντινένταλ. Μόλις με είδε ήρθε τρέχοντας και σφίκτηκε πάνω στα πόδια μου.

Μίτσιελ: Δώσε μου λεφτά.

Κώστας: Δεν, έχω.

Μίτσιελ: Αγόρασε μου τότε φρούτα.

Μόλις ο πωλητής κατάλαβε ότι ήμουν ξένος, μου φόρτισε την διπλή τιμή.

Μίτσιελ: Τον κλέφτη.

Για τέταρτη φορά, τον είδα στο δρόμο μαζί με τις δυο αδελφές του, την Τζάκελιν και την Μάρτα.

και **Μίτσιελ:** Βγάλε μας φωτογραφία και μετά πάμε να συναντήσεις και την γιαγιά μου.

Περνώντας μέσα από μια δροσερή, δεντρόφυτη και καταπράσινη γειτονιά αστών και κυβερνητικών γραφείων (αυτά τα γραφεία ήταν κάποτε επαύλεις των στρατηγών του Σομόζα) ξαφνικά βρεθήκαμε σε μια μίζερη και ξεροκαμένη από τον καυτερό ήλιο παραγκογειτονιά. Στην άλλη πλευρά 200 μέτρα προς την ανατολή είναι το ΙΝΤΕΡ όπως το ονομάζουν οι κάτοικοι της Μανάγουας αυτό το πολυτελές ξενοδοχείο που έχει σχήμα πυραμίδας. Είναι ένα από τα λίγα κτίρια της Μανάγουας που επέζησαν, άθικτα από τον καταστροφικό σεισμό του 1972 και του οποίου σήμερα τα 60% των μετοχών τις έχει το κράτος και τις υπόλοιπες η πολυεθνική.

Ένοικοι του ξενοδοχείου πελάτες των ακριβών εστιατορίων και της ποίνας

του ΙΝΤΕΡ είναι τοπικοί αστοί και μεγαλοκτηματίες που ακόμη ο άνεμος δεν τους έχει πάρει στο Μαϊάμι. Όπως δήλωσε ο πρόεδρος του ανωτάτου συμβουλίου ιδιωτικής περιουσίας (Consejo Supremo de Empresas Privadas - COSEP) Ενρίκε Μπολάνιος «σε πια άλλη χώρα μπορείς να ζήσεις σαν εκατομμυριούχος έχοντας μόνο 100,000 δολάρια;»

Άλλοι πελάτες αυτής της πολυτελούς νησίδας ανάμεσα στις φτωχογειτονιές της Μανάγουας είναι οι καλοπληρωμένοι δημοσιογράφοι των μεγάλων εταιριών ειδήσεων και άλλοι μικροτέρου βεληνεκούς που αναμένουν συνταρακτικές ειδήσεις από τους πελάτες και τα γκαρσόνια του μπαρ του Ίντερ.

Ο κύκλος συνεχίζεται με μέλη εμπορικών και διπλωματικών αποστολών από χώρες όλων των πολιτικών αποχρώσεων δεν πρέπει να εκπληττεί μια και η κλίση που πήρε ο παρονομαστής των μισθών δεν είναι προς την ισομοσθία, αφού οι τελευταίες μισθολογικές αυξήσεις ανέβασαν κατά 60% τους χαμηλούς μισθούς και κατά 100% τους πιο ψηλούς. Αυτή η παράξενη παρεκτροπή ήταν αποτέλεσμα της φυγής των ειδικευμένων τεχνικών και κυβερνητικών υπαλλήλων προς τον ιδιωτικό τομέα της χώρας και τις γειτονικές χώρες.

Όμως η οικονομία λιτότητας που προκήρυξε η κυβέρνηση δεν έχει αγγίξει όλους τους αρχηγούς της επανάστασης μια και τα σπίτια τους κάθε άλλο παρά φτωχικά είναι, και το έθιμο των κακοπληρωμένων υπηρετριών είναι συνήθειο αρκετών επαναστατών και μη. Ούτε οικονομικά είναι τα φορέματα και παπούτσια της εξαιρετικής ποιότητας και γυναικάς του Ντάνιελ Ορτέγα, της Ροσάριο Μουρίγιο.

Κ: Τις 19 του Ιούλη τι κάνεις; Όμως τι είναι για σένα η 19 του Ιούλη;

Μίτσιελ: Στο σχολείο (όμως σχολείο δεν πάει).

Κ: Η 19 του Ιούλη είναι η μέρα της επανάστασης.

Μίτσιελ: Όμως ο αρχηγός της επανάστασης δεν φεύγει από το σπίτι του (και όμως κάθε βδομάδα ο Ντάνιελ Ορτέγα μαζί με τους υπουργούς έχει ανοικτές συζητήσεις με εργάτες και αγρότες).

Κ: Το σπίτι του αρχηγού της επανάστασης είναι μικρό ή μεγάλο;

Μίτσιελ: Σαν και αυτό (ένα μεγάλο), όχι όμως σαν αυτό γιατί είναι παλιό.

Εξαιρεση ενα η κατοικία του Τόμας Μπόρχε (του μόνου επίζώντος ιδρυτικού μέλους του Frente Sandinista de Liberación Nacional - FSLN και σημερινού υπουργού εσωτερικών) που είναι μια απλή κατοικία στο μέτριο προάστειο Μπέγιο Οριζόντε. Αρχικά, το 1979, κατοικούσε στην αριστοκρατική συνοικία Λας Κολίνας (παλιό προάστειο των στρατηγών του Σομόζα και σημερινό προάστειο αρκετών πρεσβειών όπως της

ΕΣΣΔ και των Παλαιστινίων) όμως πολύ γρήγορα παράτησε αυτό το προάστειο και παραχώρησε την επαύλη για να μετατραπεί σε κρατικό παιδικό σταθμό.

Απότητα συνάντησα στη γειτονιά του Μίτσιελ, ένα τετράγωνο παραγκών όπου και οι πιο αναμικροί τροπικοί αέρηδες παίρνουν μαζί τους τα χαρτόνια και τους τσιγκούς, τις στέγες δηλαδή. Όμως εκείνη η μυρωδιά της μουχλιασμένης γης ανακατεμένης με αυτή των σκατών των πισσιρικάδων, το σιγόκλαμα του πόνου αυτών των αρρωστημένων παιδιών με τα βρωμισμένα, μυζιάρικα και λυπημένα πρόσωπα και τα σημάδια του μολυσμένου δέρματος μου έφεραν ένα πονοκέφαλο και μια αναούλα στο στομάχι βγήκα στο δρόμο και άναψα τσιγάρο.

Όμως τα χείλια είχαν στεγνώσει. Ο Μίτσιελ που καθότανε δίπλα μου είχε ήδη διαβάσει τη σκέψη μου και μου πρόσφερε ένα ποτήρι νερό. Αντί να τον ευχαριστήσω, κύταξα και ξασακιάζα το λερωμένο ποτήρι και στο τέλος αρνήθηκα υποκρινόμενος ότι δεν διψούσα.

Στο άλλο πλευρό μου καθότανε η μικρή αδελφή του Μίτσιελ με το αγγελικό πρόσωπο. Όμως το λερωμένο χεράκι της ακουμπούσε πάνω στο χέρι μου και ο εγκέφαλο μου είχε ήδη ονομάσει τις τόσες αρρώστιες που με τα μικρόβια από τα χέρια της μικρής είχαν αρχίσει να διαβρώνουν το κορμί μου. Το δέρμα εκπαιδευμένο στους δικούς μας τρόπους καθαριότητας απομόνωσε τα μέρη που τα χεράκια είχαν ήδη αγγίξει και δημιούργησε μια ψυχολογική αλλά πραγματική αλλεργία μερικών λεπτών.

Ο Μίτσιελ δίπλα καθάριζε τη μύτη με το δάκτυλο του, και τα κομματάκια που έμεναν στο δάκτυλο του επάνω τα μασουλούσε. Σηκώθηκα επάνω καταλαβαίνοντας πόσο μειονεκτική ήταν η θέση μου σε αυτό το περιβάλλον και μόλις γύρισα σπίτι μπήκα κατευθείαν στο μπάνιο.

Η δόνια Ανίτα συνέχιζε τις ατέλειωτες αγγαρείες του πλύσιματος των ρούχων και των πιάτων όλων των εγγονιών.

Κ: Μίτσιελ, η μαμά σου που είναι;

Μίτσιελ: Στη φυλακή.

Κ: Γιατί;

Μίτσιελ: Έδειρε μια γειτόνισσα.

Κ: Και ο πατέρας σου;

Μίτσιελ: Να το σβήσουμε; (το μαγνητόφωνο)

Η αυλή πέντε βήματα επί δεκά, στη μέση η τοιμεντένια λεκάνη για το πλύσιμο των πιάτων και στη γωνιά η άλλη λεκάνη για το πλύσιμο των ρούχων και για υπαίθρια μπάνια. Δίπλα από τη λεκάνη των πιάτων και κάτω από τα χλιστρηπημένα ρουχαλάκια που στεγνώνουν στημένη μια αιώρα με το άχρωμο νεογέννητο παιδάκι της άλλης κόρης της δόνια Ανίτα.

Σε αυτή τη μουχλιασμένη τρύπα στριμωγμένοι όλοι παρακολουθούμε τη γιαγιά και ακούμε τα συνεχή παράπονα για τα ρούχα που χρειάζονται οι μικροί και τα φάρμακα που λείπουν για να διώξουν τους πόνους των παιδιών που σιγοκλαίνε.

Πόσοι όμως αγρότες παράτησαν τα χωράφια τους για να μεταναστεύσουν σε αυτό το μεγάλο χωριό που ονομάζεται Μανάγουα, μετατρέποντας την στην πρωτεύουσα της λατινικής αμερικής με την πιο γρήγορη αναλογική πληθυσμιακή αύξηση με ένα ανεπαρκή οικιακό, υδρευτικό και συγκοινωνιακό σύστημα; Για μερικούς ο κύριος λόγος ήταν ο κίνδυνος της ζωής τους από τους μισθοφόρους του Ρήγκαν, για την πλειοψηφία είναι ο μύθος της πρωτεύουσας με τα λεωφορεία, τα σινεμά, τα εστιατόρια και τα τόσα άλλα που δεν υπάρχουν.

Αυτοί οι μετανάστες και οι οικογένειές τους με την απροετοίμαστη είσοδο τους στην πρωτεύουσα μετατρέπονται σε μικροπωλητές φρούτων, λαχανικών, χυμών και παγωμένου νερού στις γειτονιές και στις στάσεις των λεωφορείων. Όταν το εισόδημα δεν είναι αρκετό, αρκετά παιδάκια ζητιανεύουν για να επιχορηγούν το ισχύον εισόδημα της οικογένειας.

Κ: Μίτσιελ, τι δουλειά θα κάνεις άμα μεγαλώσεις;

Μίτσιελ: Θα συνεχίσω τη δουλειά μου.

Κ: Που;

Μίτσιελ: Στο Ίντερ.

Κ: Και τι θα κάνεις;

Μίτσιελ: Θα ζητιανεύω.

Μίτσιελ: Να το σβήσουμε (το μαγνητόφωνο);

Κ: Τι θα ζητιανεύεις;

Μίτσιελ: Λεφτά για φαγητό.

Κ: Κερδίζεις αρκετά λεφτά;

Μίτσιελ: 10 χιλιάδες κόρδοβες (στη μαύρη αγορά 1 δολλάριο = 2000 κόρδοβες, στη τράπεζα 1 δολλάριο = 900 κόρδοβες).

Μίτσιελ: Αυτό (το κουμπί) είναι για να ξεκινάει και αυτό για να σβήνει (το μαγνητόφωνο).

Κ: Δεν θέλεις να σπουδάσεις στο Πανεπιστήμιο;

Μίτσιελ: Είναι ότι δεν μπορώ.

Κ: Πότε θα πάμε σχολείο;

Μίτσιελ: Να το σβήσω;

Κ: Θέλεις;

Μίτσιελ: Ναι.

Γρήγορα πέρασε από το μυαλό μου η φωτογραφία του Ντανιέλ Ορτέγα με τα παιδιά του στη τελευταία συνέντευξη

Μικροπωλητές φρούτων στις στάσεις λεωφορείων
εδώ στη πλαζά Εσπάνια.

που έδωσε στο περιοδικό Τάμ. Όλα καλοσυνθρεμμένα και ντυμένα με στολές «σούπερμαν» και «ανθρώπου αρχηγού» τα όνειρά τους για το μέλλον δεν νομίζω να συμπίπτουν με αυτά του Μίτσιελ.

Επίσης σκεφτόμουν τις πιθανότητες του Μίτσιελ να ξεφύγει από αυτόν τον φαύλο κύκλο της μιζέριας που είναι δέκα βήματα από την «αίγλη» του Ίντερ. Σε αυτό το απομεινάρι της εποχής του Σομόζα που μέχρι σήμερα παραμένει μια βιτρίνα πολυτελείας, ένα καρφί στα μάτια των αγροτών και εργατών που με τις λίγες κόρδοβες που κερδίζουν δεν έχουν την δυνατότητα να αγοράσουν ένα γεύμα στα πολυτελή εστιατόρια του ξενοδοχείου ή να απολαύσουν την πσιόνα, ούτε τα δολλάρια για να αγοράσουν τσιγάρα με φίλτρο από το κατάστημα αβασμολογίων του ξενοδοχείου.

Κ: Σου αρέσει το κολύμπι;

Μίτσιελ: Για δεξ πως κολυμπάω!

Κ: Και που κολυμπάς;

Μίτσιελ: Στην πσιόνα.

Κ: Σε αφήνουν;

Μίτσιελ: Με αφήνουν με δοράλλιο (δολλάρια).

Κ: Έχεις δολλάρια;

Μίτσιελ: Τα κερδίζω εδώ όταν ζητιανεύω και οι φρουροί μόνο με δοράλλια με αφήνουν.

Κ: Και τα λεφτά που περισσεύουν;

Μίτσιελ: Θα αγοράσω αυτοκινητάκι.

Κ: Θα αφήνεις τις αδελφές σου να παίζουν μαζί του;

Μίτσιελ: Μα αυτές δεν είναι αγόρια.

Κ: Αλλά και αυτές θέλουν να παίζουν με αυτοκινητάκια.

Μίτσιελ: Όχι, αυτές παίζουν με τις κούκλες και όχι με αυτοκινητάκια.

Κ: Ναι αλλά σήμερα έχει γυναίκες που οδηγούν αυτοκίνητα.

Μίτσιελ: Αυτά όμως είναι αληθινά δεν είναι παιχνίδια.

Μίτσιελ: Όμως γιατί δεν μου αγοράζεις 2 κούκλες για τις αδελφές μου, μια μπλούζα για τη μάνα μου, ένα φόρεμα άσπρο για τη γιαγιά μου και ένα παντελόνι για τον πατέρα μου;

Δύσκολο δεν ήταν να καταλάβω τις ανάγκες των αδελφών, της μάνας και της γιαγιάς του, όμως ένα παντελόνι για τον πατέρα του ήταν κάτι αδιανόητο, αφού ο πατέρας του είναι ένας σωματώδης και ακριβουτούμενος άνδρας.

Κ: Και ο πατέρας σου που είναι;

Μίτσιελ: Κατασκευάζει ένα αεροπλάνο με μπαταρίες που περπατά.

Και την άλλη μέρα...

Κ: Και ο πατέρας σου που δουλεύει;

Μίτσιελ: Στη Λεόν (μια άλλη πόλη).

Κ: Τι κάνει;

Μίτσιελ: Δουλεύει αστυνομικός.

Κ: Έρχεται κάθε βδομάδα;

Μίτσιελ: Ναι τον πληρώνουν.

Κ: Σου φέρνει δώρα;

Μίτσιελ: Δώρα; Ναι... παντελόνια, πουκάμισα...

Μέσα από τις τόσες τρύπες των ρούχων του Μίτσιελ αναγκάζεσαι να αντιμετωπίσεις την ασφυκτική πραγματικότητα των κατοίκων των φτωχογειτονιών της Μανάγουας. Οικογένειες μεγάλες και παρατημένες από τους άνδρες που ακράδαντα πιστεύουν στο «ματσίσιμο» (ανωτερότητα ανδρών) και που προσφέρουν το ελάχιστο που τους αναγκάζει ο νόμος για τη συντήρηση των «νόμιμων» και εξώγαμων παιδιών τους. Οικονομικές διακρίσεις εκ βάρους των γυναικών που άμεσα ή έμμεσα τις αναγκάζουν στις χαμηλότερες μισθολογικές κλίμακες. Και η εκκλησία να είναι ενάντια στις εκτρώσεις και τη χρήση προφυλακτικών.

Απ' την άλλη πλευρά του νομίσματος οι διαθέσεις και οι νόμοι της κυβέρνησης είναι προοδευτικοί και για την λατινική αμερική επαναστατικοί, όμως η εφαρμογή τους υστερεί.

Πάλι όμως ανάμεσα από τις τρύπες των ρούχων του Μίτσιελ φανερώνεται ένα τρυφερό δέρμα με σημάδια από εγκαύματα και μελανιάσματα.

Μίτσιελ: Εδώ κήκα.

Κ: Πως;

Μίτσιελ: Ακούμπησα πάνω στην εξάτμιση ενός αμαξιού.

Κ: Ποιος σε έχει κάψει;

Μίτσιελ: Εγώ με ένα σπύρτο.

Το έγκλημα όμως, πολύ μικρό για την εξάτμιση και πολύ μεγάλο για σπύρτο.

Μίτσιελ: Εδώ με κτύπησε (στο μελανιασμένο πόδι).

Κ: Ποιος;

Μίτσιελ: Η γιαγιά μου.

Κ: Γιατί;

Μίτσιελ: Γύριζα στους δρόμους.

Μίτσιελ: Να το σβήσουμε (το μαγνητόφωνο);

Κ: Εδώ που σε κτύπησε η γιαγιά σου σε πονά;

Μίτσιελ: Όμως όταν η γιαγιά κτυπάει τη μαμά;

Κ: Μπορούμε να κτυπήσουμε τη γιαγιά;

Μίτσιελ: Ο πατέρας μου όμως;

Κ: Την κτυπά;

Μίτσιελ:
Βγάλε μας φωτογραφία και μετά
πάμε να συναντήσεις τη γιαγιά μου.

Μίτσιελ: Ναι

Κ: Γιατί;

Μίτσιελ: Εσείς δεν κτυπάτε; Γιατί κτυπάς τη μάνα σου;

Κ: Δεν την κτυπάω.

Μίτσιελ: Γιατί όχι;

Κ: Γιατί είναι μάνα μου.

Μίτσιελ: Άμα δεν είναι η μάνα σου;

Κ: Δεν χρειάζεται να κτυπάς.

Μίτσιελ: Τώρα να το σβήσουμε αυτό (το μαγνητόφωνο);

Οι στατιστικές στη Μανάγουα αποκαλύπτουν μια αύξηση των αριθμών των κακομεταχειρισμένων παιδιών. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι αυτοργόι είναι οι μητέρες και οι γιαγιάδες αυτή η ομάδα της κοινωνίας που επωμίζεται τις οικονομικές και άλλες φροντίδες της οικογένειας. Μια ομάδα που αντιμετωπίζει τον «ματσίσιμο» σε μια κοινωνία πορωμένη με ανδρικές αξίες, μια πλειονότητα που καταπιέζεται οικονομικά, κοινωνικά και σωματικά. Η κυβέρνηση αδυνατεί να βοηθήσει αυτές τις οικογένειες με τα τόσα προβλήματα μια και οι οικονομικές και στρατιωτικές επιθέσεις της κυβέρνησης των ΗΠΑ την αναγκάζουν να ξοδεύει το 60% του προϋπολογισμού για την άμυνα και έχουν κάνει την οικονομία ένα ερείπιο.

Μίτσιελ: Σβήσε το (μαγνητόφωνο).

Κ: Γιατί;

Μίτσιελ: Διότι... θα πάω να κάνω κάτι. Θα δεις.

Κ: Πες μου, τι θα κάνεις;

Μίτσιελ: Θα σου κάνω ένα δώρο.

Κ: Τι δώρο;

Μίτσιελ: Ένα κουτί τοίχλες.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ

Η Κυπριακή πανίδα υποβαθμίζεται με γοργούς ρυθμούς. Οι λόγοι είναι πολλοί: Καταστροφή βιοτόπων, αποξηράνσεις, χρήση εντομοκτόνων και ζιζανιοκτόνων, εντατική βόσκηση, καταστροφή των δασών κλπ. Ασφαλώς επίσης μια πηγή καταστροφής είναι το κυνήγι...

ΑΝΤΙ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟ

η πανίδα εξαφανίζεται

Κάποτε η άγρια ζωή στο νησί μας ήταν πλούσια πολύ. Ένας περιηγητής(1) που πέρασε από δω το 1340 έγραψε ανάμεσα σ' άλλα και τ' ακόλουθα:

Στην Νικόσια (Λευκωσία) ο βασιλιάς της Κύπρου και όλοι οι Επίσκοποι και ιεράρχες του βασιλείου του, οι πρίγκιπες και οι ευγενείς, οι βαρώνοι και οι ιππότες, έχουν σα κύρια απασχόληση καθημερινές κονταρομαχίες και ιππικούς αγώνες και ιδίως το κυνήγι. Ζουν στην Κύπρο άγρια κριάρια που δεν υπάρχουν σ' άλλο μέρος του κόσμου, αλλά πάνονται μόνο με λεοπαρδάεις δεν πάνονται με κανένα άλλο τρόπο. Και στην Κύπρο, οι πρίγκιπες, οι ευγενείς, οι βαρώνοι και οι ιππότες είναι οι πλουσιότεροι του κόσμου. Ένας που έχει εισόδημα τρεις χιλιάδες φλορίνια εκεί, δεν κάνει εντύπωση περισσότερο από το αν είχε εισόδημα τρία μάρκα (εδώ). Αλλά τα ξοδεύουν όλα στο κυνήγι. Ήξερα κάποιον κόμη της Γιάφας — τον Ούγκο του Ιμπελίν, κόμητα της Γιάφας και τον Ασκαλόν — που είχε περισσότερα από πεντακόσια κυνηγετικά σκυλιά, και κάθε δύο απ' αυτά είχαν τον υπηρέτη τους για να τα φυλάει, να τους κάνει το μπάνιο τους και να περιποιείται το τρίχωμά τους, γιατί έτσι φροντίζουν τα σκυλιά εκεί. Ένας άλλος ευγενής έχει δέκα ή έντεκα εκπαιδευτές γερακιών με ειδική πληρωμή και επιδόματα.

Ήξερα αρκετούς ευγενείς και ιππότες στην Κύπρο που διατηρούσαν και

έτρεφαν διακόσιους οπλοφόρους με λιγότερα έξοδα απ' ότι έδιναν για τους κυνηγούς και τους γεράκηδες τους. Γιατί όταν πάνε στο κυνήγι, μένουν μερικές φορές ένα ολόκληρο μήνα στις σκηνές τους μέσα στα δάση και τα βουνά, περιπλανιούνται από μέρος σε μέρος, κυνηγώντας με τα σκυλιά και τα γεράκια τους, και κοιμούνται στις σκηνές τους μέσα στα χωράφια και τα δάση, μεταφέροντας όλα τα φαγητά τους και τα άλλα τους εφόδια με καμήλες και άλλα φορτηγά ζώα.

αγριοχοίροι στον ακάμα

Είναι επίσης γνωστό από τους παλαιότερους ότι μέχρι και πριν μερικές δεκάδες χρόνια η ποικιλία και η ποιότητα της άγριας ζωής ήταν πολύ μεγαλύτερη. Αναφέρεται ότι μέχρι τη δεκαετία του '40 υπήρχαν αγριοχοίροι στον Ακάμα ή ότι πριν την ανεξαρτησία κυνηγούσαν μπεκάτσες έξω από τα τείχη της Λευκωσίας(2).

Όμως ενώ η άγρια ζωή λιγοστεύει οι κυνηγοί συνεχώς πληθαίνουν και τα όπλα τους τελειοποιούνται όλο και περισσότερο, θα έπρεπε να συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Δυστυχώς όμως και στο τομέα αυτό επικρατεί το παράλογο. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά κανένας φορέας μέχρι τώρα στη Κύπρο δε προσπάθησε να ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΕΙ το κυνήγι. Αντίθετα οι κυνηγοί ανερυθρίαστα, έχουν και αιτήματα, και μάλιστα αγωνι-

στικά. Σας δίνουμε πιο κάτω ένα μαργαριτάρι κυνηγετικού λόγου που φέρει το τίτλο «ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΝ ΚΥΝΗΓΩΝ».

«Δυστυχώς παρά την αγανάκτηση και τη δικαιολογημένη κατακραυγή των χιλιάδων κυνηγών μας σχετικά με το φτωχό ενδημικό θήραμα οι αρμόδιοι τήρησαν και πάλι σιγή ιχθύος. Φαίνεται ότι προτιμούν τη λύση των τελευταίων χρόνων:

• Όσα μπορέσαμε και αναπαργάγουμε στο άγριο τους περιβάλλον αυτά είναι.

Λίγα περδίκια, λίγοι λαγοί και αφήστε τους κυνηγούς να τους τρέχουν ξοπίσω. Μερικοί ίσως κτυπήσουν κατορθώσουν να κτυπήσουν δηλαδή - αφού έγινε μεγάλο κάτ'όρθωμα το να πιάσεις περδίκι.

Όσο για λαγό αυτό είναι σπάνιο είδος.

Αυτά δεν είναι εκείνα που έπρεπε να γίνουν. Και ασφαλώς λύσεις υπάρχουν πολλές.

Εμείς μάλιστα λέμε: «Λύσεις που θα αυξήσουν το θήραμα».

Όχι να βρούμε λύσεις απλώς και μόνο για να βρεθούμε του χρόνου στην ίδια κατάσταση.

Το είπαμε και το ξαναλέμε ότι το κυνήγι στον τόπο μας χρειάζεται εξ'υπαρχής μια νέα πολιτική, μια νέα αντίκρουση, σύμφωνα πάντα με τον αριθμό των κυνηγών που έχουμε.

Δεν μπορείς π.χ. να δώσεις μια μικρή περιοχή γύρω από κάποιο

χωριό όπου μαζεύονται χίλιοι κυνηγοί και να έχει μέσα 30 περδίκια, στην πρώτη εξόρμηση.

Αν αυτό γίνεται σήμερα τότε έχουμε αποτύχει. Γι αυτό και όλοι οι κυνηγοί να αγωνισθούμε, να τρέξουμε και προλάβουμε μια τέλεια καταστροφή του ενδημικού μας θηράματος... Υποσ. αρ. 3.

Κανένας δε σκέφτεται ότι αφού υπάρχουν μόνο 30 περδίκια στη μικρή αυτή περιοχή γύρω από κάποιο χωριό, καλύτερα είναι να μη τα κυνηγήσουμε. Κι ούτε σκέφτεται γιατί να υπάρχουν στην περιοχή αυτή 1000 κυνηγοί.

γιατι υπάρχουν τόσοι κυνηγοί;

«... αλλ' όσοι έλαβαν το όπλο ανά χείρας όσοι είδον δια της επιδεξιότητος των πίπτον νεκρόν το θήραμα... ω!! Ουτοι γευθέντες της θεσπεσίου αυτής ηδονής μένουσι μέχρις εσχάτου γήρατος θερμοί κυνηγοί...(υποσ. αρ. 4).

Φαίνεται ότι μέσα από τους αιώνες επιζεί ακόμα το ένστικτο του κυνηγού, που συνταυτιζόταν κάποτε με το ένστικτο της επιβίωσης. Ασφαλώς σήμερα ο κυνηγός δεν σκοτώνει για να επιβιώσει. Φαίνεται όμως ότι σκοτώνει για να επιβιώσει τον ανδρισμό του και τη καπτασοσύνη του. Μπορείτε να δείτε τους κυνηγούς να καμαρώνουν και να κορδώνουν διότι κατάφεραν να σκοτώσουν... ένα λαγό. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι όλοι οι κυνηγοί είναι άνδρες. Οι μερικές γυναίκες επιβεβαιώνουν απλά τον κανόνα και φυσικά κακώς χρησιμοποιούνται σε μερικά φεμινιστικοφανή κείμενα σαν απόδειξη της γυναικείας ικανότητας. Φυσικά κι ο οποιοσδήποτε μπορεί να σκοτώσει ένα περδίκι...

Στη Κύπρο όμως όπου φαίνεται κατέχουμε το πανευρωπαϊκό, αν όχι το παγκόσμιο ρεκόρ σε αριθμό κυνηγών και στο χαμηλό αριθμό θηράματος ανά κυνηγό,

πρέπει να υπάρχουν κι άλλοι λόγοι. Τέτοιοι πρέπει νάναι:

• Αφού δε μπορούμε (ή δε βρίσκουμε τρόπο) να αντισταθούμε στους κατακτητές ή στο μάστρο μας, ξεδίνουμε σκοτώνοντας πουλιά.

• Η ταχύρρυθμη αστυφιλία μας έφερε μεν στις πόλεις αλλά στη ψυχή μας άφησε αγρότες. Κι όπως οι αποστάσεις είναι μικρές κάθε Κυριακή επιστρέφουμε στους αγρούς με την ίδια νοοτροπία πούχε ο πατέρας μας αλλά με καλύτερα όπλα.

• Η έλλειψη πολιτιστικής ζωής για το λαό αφήνει σαν διέξοδο στις ελεύθερες ώρες το τρίπτυχο - καφενείο, γήπεδο - κυνήγι.

• Η έλλειψη περιβαλλοντικής συνείδησης σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ότι αλλού, δεν αφήνει περιθώρια αγάπης για την άγρια ζωή. Γενικότερα η φύση αρέσει σε μας τους Κυπρίους αλλά περισσότερο σαν εικόνα, έξω από μας. Δεν αισθανόμαστε τον εαυτό μας σαν ένα κομμάτι της.

Ο ανθρωποκεντρισμός, το να θεωρούμε τον άνθρωπο σαν το κέντρο της φύσης κι όλα όσα υπάρχουν γύρω του σαν στοιχεία που απλά υπάρχουν για να τον εξυπηρετούν είναι χαρακτηριστικό όλων των σύγχρονων δυτικών πολιτισμών. Ειδικότερα στο καπιταλισμό όπου το ατομικό κέρδος επισκιάζει κάθε συλλογικό όφελος είναι πολύ δύσκολο να αντιληφθούμε τη φύση και φυσικά το θήραμα σαν ένα συλλογικό πλούτο που θα πρέπει να διατηρήσουμε.

γιατι δεν αντιδρούν

Υπάρχουν δύο λόγοι που ωθούν τη κυβέρνηση στην ανοχή ή μάλλον στη προώθηση του κυνηγίου. Φαίνονται κι οι δύο στο ακόλουθο απόσπασμα που πήραμε από τα «Κυνηγετικά Χρονικά» του Γενάρη.

«ΑΝΑΦΕΡΟΜΑΣΤΕ για πολλοστή φορά στο επείγον θέμα του εκτροφέιου.

Ο κυνηγετικός κόσμος ανησυχεί πραγματικά από τις φήμες που έχουν διαρρεύσει - μερικές έχουν μάλιστα δημοσιευτεί - ότι η ανέγερση και λειτουργία του κεντρικού εκτροφέιου παρά το Σταυροβούνι θα γίνει μετά από δύο τουλάχιστον χρόνια. Κύριος λόγος — όπως — πιθανολογείται — είναι η έλλειψη των αναγκαίων οικονομικών πόρων!

Οποιαδήποτε αδικαιολόγητη καθυστέρηση στην ανέγερση και λειτουργία του κεντρικού εκτροφέιου, όπως και άλλων στις επαρχίες, δεν βρίσκει συμφωνούς τους κυνηγούς οι οποίοι εισφέραν στα κυβερνητικά ταμεία, είτε υπό μορφή φόρων (όπλα, βενζίνη κλπ.) είτε υπό μορφή τελών για άδειες κατοχής όπλου και κυνηγίου.

Θέλουμε πραγματικά να ελπίζουμε ότι το εκτροφέιο θα ανεγερθεί το συντομότερο. Είναι η μόνη σωτηρία για ένα υποφερτό κυνήγι στο μέλλον».

Ο ένας λόγος δηλαδή είναι τα λεφτά. Ο άλλος η εκλογική δύναμη των κυνηγών. 35.000 τουλάχιστον άτομα συν τα κοντινά τους πρόσωπα που επηρεάζουν. Ποιος τολμά να τα βάλει μαζί τους.

Αυτό το δεύτερο ισχύει φυσικά και για τα κόμματα. Ένα αντικυνηγετικό κόμμα θα χάσει δυστυχώς αρκετούς ψηφοφόρους.

Είναι ορθό ν' αναφερθώ εδώ και στο ρόλο που διαδραματίζουν στη προώθηση του κυνηγίου οι κατασκευαστές και εισαγωγείς όπλων και φυσιγγίων.

η επανδρωση υπηρεσιων

Όλα αυτά οδηγούν στο τραγικό αποτέλεσμα να έχουμε μια υπηρεσία προστασίας του περιβάλλοντος επανδρωμένη με (4) τέσσερα άτομα όλα κι όλα και μια υπηρεσία θήρας αρκετών δεκάδων ατόμων (που είναι λίγα φυσικά για να ελέγχουν τη τήρηση των κανονισμών που υπάρχουν).

το κυνήγι μονο βλαφτει

Το κυνήγι είναι βλαβερό σ' όλους τους τομείς. Είναι καταστροφικό και για τα ζώα και για τα φυτά.

Είναι ακόμη επιζήμιο διότι ένα μεγάλο ποσό λεφτών επενδύεται σε όπλα και σκάγια.

Πως τολμούν πολλοί να ζητούν με περισσότερο σθένος τη δημιουργία ενός εκτροφέιου για σκοπούς θήρας παρά για σκοπούς εμπλουτισμού της φύσης.

Πιστεύω ότι το κυνήγι πρέπει ν' ανασταλεί για πολλά χρόνια μέχρι να διαπιστώσουμε ότι υπάρχουν άγρια ζώα που περισσεύουν... Προς το παρόν ας περιορίσουμε στα ήμερα.

κωστής αχνιωτής

(Υποσημειώσεις)

- 1) Ludolt Von Suchen — 1340 στο Cypria.
- 2) και 3) εφημερίδα «Το κυνήγι» Γενάρης.
- 4) Ν. Οικονομίδης στα «Κυνηγετικά Χρονικά» της Ελλάδας το 1984 (από το περιοδικό οικολογία και περιβάλλον Αρ. 4).

ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΟΠΙΟ

γραφει και επιμελείται ο Βαρναβας Κυριαδης

μια διαλεκτική με πολλά προωπεία που σαν προαιωνία μητέρα περιμένει να τρυχηθεί για να φέρει πίσω τον κόσμο που χάσαμε και ανεπανορθωτά συνέχεια κάνουμε

Αναφορά στον Χάρολντ Πίντερ

I. Η ανθρώπινη ενοχή

Οι αναγωγές του είναι καθαρά υποσυνειδησιακές αν θέλει κάτι να μας εξακοντίσει αυτό το κάτι είναι ακτίνες που κατευθύνονται στο υποσυνείδητο είναι ακτίνες που ο μοναδικός σκοπός τους είναι η αφύπνιση της γνώσης της ανθρώπινης ενοχής μιάς ενοχής αποκοιμισμένης κάπου μέσα στο υποσυνείδητο που πηγάζει από την απόσταση που υπάρχει ανάμεσα στο τι είμαστε και στο τι θά 'πρεπε να είμαστε. Ένα «είμαστε» που συναρμολογείται μόνο από εξωτερικά στοιχεία και αποτελεί το εξωτερικό περιβλημα της ανθρώπινης υπόστασης, την μυθιστορηματική μόνο καταγραφή της ανθρώπινης υπόστασης και ένα «θά 'πρεπε να είμαστε» που συναρμολογείται απ' όλα τα εσώτερα ερωτηματικά για την ανθρώπινη υπόσταση: ερωτηματικά που πια πάσαμε να θέτουμε στους εαυτούς μας ερωτηματικά για το ποιοί και τι πραγματικά είμαστε: ο άνθρωπος δηλαδή ξεγυμνωμένος απέναντι στον εαυτό του, τον έξω κόσμο αγωνιζόμενος για την γνώση την υπέρτατη αυτή γνώση που παραμένει μέχρι στιγμής σε κάποια θεωρητικά και άφραστα επίπεδα αλλά σαν στόχος μας κληροδοτεί έναν αγώνα και αυτό που έχει σημασία είναι αυτό που θα κατακτήσουμε σ' αυτόν τον «καθ' οδόν αγώνα».

Εμείς όλοι ικανοποιούμαστε να βλέπουμε τους εαυτούς μας ενταγμένους μέσα σ' αυτόν τον μυθιστορηματικό περιγυρο πιστέψαμε σ' αυτό τον μύθο που εμείς οι ίδιοι επινοήσαμε για να αποσιωπήσουμε τις φωνές που κραυγάζουν μέσα μας. Οι ήρωες του Πίντερ δεν είναι σαν όλους εμάς είναι ένοχες μοναδικότητες και είναι ένοχες γιατί όλοι είναι στιγματι-

σμένοι με το στίγμα της ενοχής του τι «είμαστε» και του τι «θά 'πρεπε να είμαστε» γνωρίζουν την απόσταση ανάμεσα σ' αυτό το σημείο όπου όλες οι αισθήσεις τους ακούνε τις φωνές που κραυγάζουν. Γι' αυτό και ο ίδιος - ο Πίντερ - αρνείται ολότελα τον μύθο από τα έργα του και από τους ήρωες του, τις μυθιστορηματικές πληροφορίες. Αρνείται θά 'λεγα όλους τους αριστοτελικούς κώδικες στη γραφή των έργων του και στην πρόταση της χαρακτηρισολογίας του. Αμφισβητεί τα κριτήρια επιλογής για την κατασκευή ενός έργου. Ποιός μας λέει ότι αυτά τα κριτήρια δεν είναι ξεπερασμένα; Δεν είναι άχρηστα; Δεν είναι εσκεμμένα; Δεν είναι πηλημένη ή μη απόκρυψη; Έτσι ο Πίντερ μας κάνει την δική του πρόταση: Ο θεατής πρέπει να λάβει μέρος σ' αυτή την επιλογή. Και το πετυχαίνει με το να μας παραδίδει έργα και ήρωες που βολοδέρνουν ανάμεσα σε όχι μυθιστορηματικές αξίες (καλός, κακός) ή φωτισμένες έννοιες ή τυποποιημένους τυφλοούρτες αλλά ανάμεσα στο υπάρχον και το μη υπάρχον: έτσι μ' αυτό τον τρόπο αναγκάζει τον θεατή να νοιώσει την ενοχή του, ν' ακούσει τις φωνές που κραυγάζουν, ν' απορρίψει τα πλαίσια μύθου που μόνο από κεκτημένη τεμπελιά ενστερνίστηκε και τέλος θ' αντιμετωπίσει την δική του ζωή, την δική του ύπαρξη με ποιο σωστό τρόπο.

II. Η τελετουργία της γλώσσας

Αρνείται να μεταδώσει μηνύματα στον κόσμο είναι ένας συγγραφέας χωρίς αρχές ένας επικοινωνιολόγος με την παράδοση θέση του «να μην έχει τίποτα να πει». Γι' αυτόν - όπως και για πολλούς άλλους «μοντέρνους» από θέση, συγγραφείς - η γλώσσα είναι που προμηθεύει το υπέρτατο εμπόδιο. Ο Πίντερ δεν αποτελεί μέρος της παράδοσης στην αγγλική λογοτεχνία που ξεκινά από τον Σάουθ και την «φιλολογία των αισθημάτων», που οικειοποίησαν την αρχή ότι «η γλώσσα είναι λέξεις γέφυρες που σε παίρνουν με ασφάλεια από το ένα μέρος στο άλλο». Μια άμετρη πίστη σε μία γλώσσα όπου οι λέξεις χρησιμοποιούνται «μυθικά» για να ριξουν φως στις πιο σκοτεινές πτυχές της ζωής.

Ο Πίντερ όμως ξέρει πως «όσο πιο αιχμηρή είναι η εμπειρία τόσο λιγότερο καθαρή είναι η έκφρασή της». Και στην ζωή οι «αιχμηρές εμπειρίες» είναι πιο ουσιαστικές από τις άλλες τις ξόφωτες. Ενδιαφέρεται λοιπόν να χειριστεί μια γλώσσα όχι της διαφώτισης αλλά της συσκώτισης, όχι μια γλώσσα καθολικής πίστης αλλά μια γλώσσα κομματιασμένης στρατηγικής, μια γλώσσα όχι κοινωνικής προόδου αλλά μια γλώσσα υπαρξιακής επιβίωσης. Οι λέξεις στα έργα του είναι αμετάβατες και δεν μεταβιβάζουν δεν μεταφέρονται σε άλλα επίπεδα εννόησης και να γίνουν φιλοσοφικές, ιδεολογικές ή αλληγορικές. Μαζί τους μπορείς να παίξεις όλων των ειδών τα κρίσιμα παιχνίδια του δραματικού τους περιγυρου. Στον Πίντερ οι λέξεις δεν είναι γέφυρες είναι αγκιστροειδείς αιχμές που προστατεύουν το συρματοπλεγμένο περιφραγμα της ίδιας της ου-

σίας τους.

Αν ήταν με το σταθερό χέρι ενός γεωμέτρη ή λογιστή να χαράζουμε το πιντερικό διάγραμμα προόδου ή οπισθοδρόμησης ή του δραματικού του δρομολογίου από τα πρώτα μέχρι και τα τελευταία του έργα, λίγα πράγματα θα μπορούσαμε να καταγράψουμε: όπως μια προσδευτική απογύμνωση του συμβολικού οικοδομήματος, νέες μεταμφιέσεις μιας βίας που μετατρέπεται σε καθαρά άμεση ή γίνεται υπόγεια, επικαλυμμένα, οι μονόλογοι ακολουθούν ίσως κάποιες μπεκκετιανές εισηγήσεις, έντονη επιμονή στις παύσεις και τις σιγές που γίνονται οι φυσικές αποθήκες του νοήματος. Αλλά το θεμελιώδες στοιχείο που είναι η γλώσσα δεν άλλαξε σχεδόν καθόλου.

Από το «Δωμάτιο» που γράφτηκε το 1957 μέχρι και το «Άλλα μέρα» που παρουσιάστηκε το 1982, ο Πίντερ συστηματικά υποκρέωνει τους χαρακτήρες του να χρησιμοποιούν μια γλώσσα διεστραμμένη με παρεκτροπές εξειδικευμένη στο να αποκρύπτει την πραγματικότητα. Μ' αυτή την έννοια παρέμεινε ένας «ειρωνιστής». Ό,τι κι αν λέει ο Πίντερ ποτέ δεν πρέπει να λαμβάνεται πολύ σοβαρά υπ' όψιν γιατί η ειρωνεία, αυτή η ριζική αμφιβολία για τις λέξεις που ο ίδιος χρησιμοποιεί για να επικοινωνήσει, κατά κανόνα συνοδεύει κάθε θήμα του. Το να χάσουμε την ειρωνεία του κειμένου θα σήμαινε πως κάναμε το ίδιο το κείμενο. Η ειρωνεία δημιουργεί την απόσταση μεταξύ του «δυσκολοσύνητου Πίντερ» και εμάς και προσθέτει μια ζώνη ανάμεσα στον συγγραφέα και στους χαρακτήρες του ή ανάμεσα σε κάθε ένα από τους αμοιβαία ακατανόητους χαρακτήρες του. Ο Πίντερ σαν τίμιος συγγραφέας το μόνο που κάνει είναι να μας προειδοποιεί ότι το υλικό που μας πουλά (δηλαδή οι λέξεις) έχουν τον ήχο κιβδηλου νομίσματος. Έτσι είναι ανέμπιστος και ευσυνείδητος στην διαφήμιση της ανεμπιστοσύνης του: τίμιος αποκαλύπτοντας την ατιμία του. Μέσα σε είκοσι χρόνια συγγραφής ποτέ και για ούτε μια στιγμή δεν λύγισε στον πειρασμό να χρησιμοποιήσει την εξευτελιστική, την έσκατη προδοτική γλώσσα της τιμιότητας, της ειλικρίνειας ή της αθωότητας η οποία -για τον Πίντερ συνειδητά μάλλον - μόλυβε την θρησκευτική δραματουργία.

Ο Πίντερ δεν χρειάζονταν να περιμένει για την τεχνική του ωριμότητα σαν δραματουργός πριν αποκτήσει την γλώσσα της απάτης και της επιπλαστότητας όπως πολύ συχνά συμβαίνει με άλλους συγγραφείς οι οποίοι για να φτάσουν σε κάποια ιδιωματική φόρμα προσωπική, πρέπει πρώτα να περάσουν από μια νεανική παραγωγή «ελευθεριάζουσας έκφρασης». Η γλώσσα του δεν ήταν ποτέ αγνή από την γέννησή της ήταν διεφθαρμένη. Ακόμα και η πιο «παρθένα» σελίδα του που προστατεύεται από την ειλικρίνεια, μολύνεται από τα κενά που μεταφέρουν ένα οικοδόμημα διαβολικό, προθέσεων και ακρειών εννοιών. Το κείμενο του Πίντερ ουσιαστικά είναι ανθρώπινο γιατί είναι ένα ιδίωμα ψευτιάς και στρατηγημάτων. Ποτέ δεν

έκανε συμβιβασμό με το κοινό που έρχεται στο θέατρο για να ξεκουραστεί, να διασκεδάσει, να παρηγορηθεί, να πατροναριστεί, να μορφωθεί, να διαφωτιστεί ή ν' ακούσει κηρύγματα. Το μόνο που κάνει είναι να ψιθυρίζει σκοτεινές λέξεις προειδοποίησης. Πάντα χρησιμοποιεί τις λέξεις σαν μαγικά άσματα χωρίς ποτέ να μας αφήνει να δούμε σε ποιά θρησκεία ανήκουν οι τελετουργίες του.

III. Το παράλογο

Δεν είναι παράλογος συγγραφέας αν και πολλοί μελετητές θέλουν να τον κατατάξουν σ' αυτό το είδος του «παράλογου θεάτρου» δεν νομίζω πως ο Πίντερ ανήκει σ' αυτό το είδος. Είναι «σκοτεινός» συγγραφέας «σκοτεινός» γιατί οι κώδικες και τα μονοπία του είναι σκοτεινά: πορείες αφώτιστες βγαλμένες μέσα από το υποσυνείδητο, που καταλήγουν μέσα στο υποσυνείδητο και που ο σκοπός τους είναι η αναταραχή και η

εγρήγορη του υποσυνείδητου για να αναπέμψει σπίθες γνώσης προς τα πάνω απαραίτητο στοιχείο η διαρκής σύγκρουση σύγκρουση ανάμεσα στους χαρακτήρες του για να μην αφήσει τον θεατή ούτε για μια στιγμή εφρουρασμένο. Ο θεατής που από την αρχή θα βρει την άκρη του νήματος θα παρακολούθησε μια πολύ λογική πορεία εξέλιξης από τα έξω προς τα μέσα που θα τον ικανοποιήσει τόσο όσο και μια ιστορία κατασκοπευτική που τα νήματα της είναι φανερά. Το ζητούμενο νήμα δεν είναι άλλο παρά η κατανόηση των πραγμάτων που γίνονται επί σκηνής που στην περίπτωση του Πίντερ ίσως θά 'ταν πιο σωστό αντί να την ονομάζαμε «σκηνή» να την λέγαμε «σκακιέρα». Πάνω σ' αυτή την «σκακιέρα» παίζονται παιχνίδια σκοτεινά στη σύλληψή τους και την εκτέλεση τους μα που κινούνται όμως από την λογική: μια παράλογη λογική: μια λογική που δουλεύει υπόγεια και με μια τεράστια μαθηματική ακρίβεια. Αν υπήρχε τρόπος να μεταφράσουμε τις Πιντερικές λέξεις σε αριθμούς, μπροστά μας θα ξετυλιγόταν το μεγαλύτερο μαθηματικό πρόβλημα όχι μόνο του αιώνα μας αλλά όλων των αιώνων από καταβολής κόσμου χωρίς τη λύση του. Είναι όμως από κατασκευής του ένα πρόβλημα που ουσιαστικά δεν μας προβληματίζει εξοντωτικά στο βαθμό της αναζήτησης της λύσης είναι τέτοιας υφής το πρόβλημα που εκ των προτέρων γνωρίζουμε την μη λύση του αλλά μας προβληματίζει εξοντωτικά στο περπάτημά του: το κέρδος μας αν το «περπατήσουμε» είναι η αντιμετώπιση των πραγμάτων «αφ' εαυτής» και «εν τη γέννηση» τους. Δεν θά 'ταν ίσως υπερβολή εδώ αν έκανα μια συσχέτιση με τους αρχαίους τραγικούς όχι στην ολόκληρή τους μα σε κάποια επί μέρους στοιχεία σύνθεσης στοιχεία όπως η ισορροπία βασισμένη σε μια μαθηματική ακρίβεια και στα ερωτηματικά που θέτουν και που οίγουρα δεν έχουν καμιά λογική απάντηση: μόνο υποσυνείδητα αναλύονται και απαντούνται. Σ' αυτό το επίπεδο μπορούμε να κάνουμε αυτό τον συσχετισμό. Η διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι αυτά τα στοιχεία (ισορροπία - μαθηματικά - ερωτηματικά) στους μεν τραγικούς τα συναντούμε μέσα στην γραφή πάνω στις λέξεις ενώ στον Πίντερ τα συναντούμε πίσω από τη γραφή, πίσω από τις λέξεις τα νοήματα και οι προεκτάσεις στους μεν τραγικούς ανάγονται σε σφαίρες πάνω από μας ενώ στον Πίντερ ανάγονται μέσα σε μας: στόχος και στις δύο περιπτώσεις το ανθρώπινο υποσυνείδητο: η εγρήγορη του υποσυνείδητου για την σύλληψη αυτών των νοημάτων και σφαιρών.

Η συγκοπτόμενη και κομματιαστή τοποθέτηση των λέξεων και κατ' επέκταση των νοημάτων δεν μας παρέχει στοιχεία παράλογου θεάτρου: θα ήταν τέτοιο αν αυτή η τοποθέτηση μας παρείχε στοιχεία παράλογου θεάτρου: εκείνο που μας παραδίδεται είναι μια λογική πίσω από τις λέξεις. Η πορεία είναι λογική πίσω από τις λέξεις. Αυτή η πορεία είναι που κατατάσσει τον Πίντερ εκτός «παράλογου θεάτρου».

ΝΥΧΤΑ.

Μετάφραση: Βαρνάβας Κυριαζής

Πρώτοι διδάξαντες τους ρόλους ο Nigel Stock στο ρόλο του άντρα και η Vivien Merchant στον ρόλο της γυναίκας σε σκηνοθεσία alexander Doré τον Απρίλιο του 1969.

Μια γυναίκα και ένας άντρας στα σαράντα τους. Κάθονται πίνουν καφέ.

ΑΝΤΡΑΣ: Μιλώ για κείνη τη φορά στο ποτάμι.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Ποιά φορά;

ΑΝΤΡΑΣ: Τη πρώτη φορά. Στη γέφυρα. Κάνοντας αρχή πάνω στη γέφυρα.

Παύση

ΓΥΝΑΙΚΑ: Δεν μπορώ να θυμηθώ.

ΑΝΤΡΑΣ: Στη γέφυρα. Σταματήσαμε και κοιτάξαμε κάτω το ποτάμι. Ήταν νύκτα. Λάμπες φώτιζαν την όχθη του. Ήμασταν μόνοι. Κοιτάζαμε το ποτάμι. Έβαλα το χέρι μου γύρω απ' τη μικρή σου μέση. Δεν θυμάσαι; Έβαλα το χέρι μου κάτω απ' το παλτό σου.

Παύση

ΓΥΝΑΙΚΑ: Ήταν χειμώνας;

ΑΝΤΡΑΣ: Και βέβαια ήταν χειμώνας. Ήταν μόλις γνωριστήκαμε. Ήταν ο πρώτος μας περίπατος. Αυτό πρέπει να το θυμάσαι.

Παύση

ΓΥΝΑΙΚΑ: Θυμάμαι ότι περπατούσα.

Θυμάμαι ότι περπατούσα μαζί σου.

ΑΝΤΡΑΣ: Τη πρώτη φορά; Τον πρώτο μας περίπατο;

ΓΥΝΑΙΚΑ: Ναι, βέβαια το θυμάμαι.

Παύση

Περάσαμε απ' το δρόμο μέσ' από κάτι κάγκελα, σ' ένα χωράφι. Πήγαμε σε μια γωνιά του χωραφιού και σταθήκαμε δίπλα στα κάγκελα.

ΑΝΤΡΑΣ: Όχι. Στη γέφυρα σταματήσαμε.

Παύση

ΓΥΝΑΙΚΑ: Αυτό θάταν με κάποιον άλλο.

ΑΝΤΡΑΣ: Ανοήσιες.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Με κάποια άλλη γυναίκα.

ΑΝΤΡΑΣ: Πέρασαν χρόνια. Τόχεις ξεχάσει.

Παύση

Θυμάμαι τα φώτα πάνω στο νερό.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Στεκόμασταν δίπλα στα κάγκελα και πήρες στα χέρια σου το πρόσωπό μου. Ήσουν πολύ απαλός; πολύ προσεκτικός. Νοιαζόσουν. Τα μάτια σου έμαζαν το πρόσωπό μου. Αναρωτήθηκα ποιός ήσουν. Αναρωτήθηκα τι σκεφτόσουν. Αναρωτήθηκα τι θάκαινες.

ΑΝΤΡΑΣ: Συμφωνείς ότι συναντηθήκαμε σ' ένα πάρτυ. Συμφωνείς;

ΓΥΝΑΙΚΑ: Τι ήταν αυτό;

ΑΝΤΡΑΣ: Τι;

ΓΥΝΑΙΚΑ: Νόμισα πως άκουσα κλάμα μωρού.

ΑΝΤΡΑΣ: Δεν ακούστηκε τίποτα.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Νόμισα πως ήταν ένα μωρό που ξύπνησε κλαίγοντας.

ΑΝΤΡΑΣ: Στο σπίτι υπάρχει ησυχία.

Παύση

Είναι πολύ αργά. Καθόμαστε εδώ, ενώ θάπρεπε νάμασταν στο κρεβάτι. Πρέπει να σηκωθώ νωρίς. Έχω πολλά να κάνω. Γιατί κάνεις αυτή τη συζήτηση;

ΓΥΝΑΙΚΑ: Δεν κάνω καμιά συζήτηση. Όχι. Θέλω να πάω για ύπνο. Έχω δουλειές. Πρέπει να σηκωθώ νωρίς το πρωί.

Παύση

ΑΝΤΡΑΣ: Κάποιος που λεγόταν Ντάρτυ είχε το πάρτυ. Τον ήξερες. Τον γνώρισα. Ήξερα τη γυναίκα του. Εκεί σε συνάντησα. Στεκόσουν δίπλα στο παράθυρο. Σου χαμογέλασα και παραξενεύτηκα που μου χαμογέλασες και σου άρεσα. Μούκανε εντύπωση. Με βρήκες ελκυστικό. Αργότερα μου τόπες. Σου άρεσαν τα μάτια μου.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Και σένα τα δικά μου.

Παύση

Μου άγγιξες το χέρι. Με ρώτησες ποια ήμουν, τι ήμουν και εάν ένοιωθα πως μου κρατούσες το χέρι, πως τα δάκτυλά σου άγγιζαν τα δικά μου, πως μπαινόβγαίναν ανάμεσα τους.

ΑΝΤΡΑΣ: Όχι. Σταματήσαμε σε μια γέφυρα. Στάθηκα πίσω σου. Έβαλα το χέρι μου κάτω απ' το παλτό σου γύρω στη μέση σου. Ένοιωθες το χέρι μου να σ' αγγίζει.

Παύση

ΓΥΝΑΙΚΑ: Ήμασταν σ' ένα πάρτυ. Δόθηκε από τους Ντάρτυς. Ήξερες τη γυναίκα του. Σε κοίταξε τρυφερά σαν νάλεγε πως ήσουν ο εραστής της. Φαινόταν να σ' αγαπούσε. Εγώ όχι. Δεν σε ήξερα. Είχαν ένα ωραίο σπίτι. Κοντά στο ποτάμι. Πήγα να πάρω το παλτό μου αφήνοντάς σε να με περιμένεις. Προσφέρθηκες να με συνοδέψεις. Σκέφτηκα ότι ήσουν ευγενικός, περιποιητικός μ' ευχάριστους τρόπους, αρκετά προσεκτικός. Έβαλα το παλτό πάνω στους ώμους μου και κοίταξα έξω απ' το παράθυρο ξέροντας ότι με περιμένεις. Κοίταξα πέρα από τον κήπο στο ποτάμι και είδα τα φώτα πάνω στο νερό. Μετά σε συνάντησα και περάσαμε από τον δρόμο μέσα από κάτι κάγκελα σ' ένα χωράφι. Πρέπει να ήταν κάτι σαν πάρκο. Αργότερα βρήκαμε το αυτοκίνητο σου. Με πήγες σπίτι.

Παύση

ΑΝΤΡΑΣ: Άρπαξα τα στήθια σου.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Πού;

ΑΝΤΡΑΣ: Πάνω στη γέφυρα. Τα ασθάνθηκα.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Αλήθεια;

ΑΝΤΡΑΣ: Ενώ στεκόμουν πίσω σου.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Αναρωτιόμουν αν θα τόκανες, αν το ήθελες, αν θα τόκανες.

ΑΝΤΡΑΣ: Ναι.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Αναρωτιόμουν πώς θα τόκανες αν τόθελες πολύ.

ΑΝΤΡΑΣ: Έβαλα τα χέρια μου κάτω απ' το πουλόβερ σου, ξεκούμπωσα το σουτιέν άρπαξα τα στήθια σου.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Ίσως κάποια άλλη νύχτα με άλλη γυναίκα.

ΑΝΤΡΑΣ: Δεν θυμάσαι τα δάκτυλά μου πάνω στη σάρκα σου.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Ήταν μέσα στα χέρια σου;

ΑΝΤΡΑΣ: Ήταν μέσα στα χέρια σου;

ΑΝΤΡΑΣ: Δεν θυμάσαι τα χέρια μου πάνω στη σάρκα σου;

Παύση

ΓΥΝΑΙΚΑ: Ενώ στεκόσουν πίσω μου.

ΑΝΤΡΑΣ: Ναι.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Μα η πλάτη μου ακουμπούσε στα κάγκελα. Ένοιωσα τα κάγκελα...

πίσω μου. Εσύ με κοιτάζεις φάτσα. Κοιτούσα μέσα στα μάτια σου. Το παλτό μου ήταν κλειστό. Έκανε κρύο.

ΑΝΤΡΑΣ: Ξεκούμπωσα το παλτό σου.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Ήταν πολύ αργά. Έκανε ψύχρα.

ΑΝΤΡΑΣ: Και μετά φύγαμε απ' τη γέφυρα, περπατήσαμε στην όχθη και φτάσαμε σ' ένα σκουπιδότοπο.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Μ' έκανες δική σου και μούπες ότι μ' ερωτεύτηκες, ότι θα με προσέχεις πάντα, ότι η φωνή μου και τα μάτια μου, οι γάμπες μου, τα στήθια μου ήταν ασύγκριτα και ότι θα με λάτρευες πάντα.

ΑΝΤΡΑΣ: Ναι.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Και με λατρεύεις πάντα.

ΑΝΤΡΑΣ: Ναι.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Και μετά κάναμε παιδιά; καθήσαμε και μιλήσαμε και συ θυμήθηκες γυναίκες πάνω σε γέφυρες και όχθες και σκουπιδότοπους.

ΑΝΤΡΑΣ: Και συ θυμήθηκες τα πιανά σου πάνω σε κάγκελα και άντρες να σου κρατούν τα χέρια και να κοιτούν μέσα στα μάτια σου.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Και να μου μιλούν απαλά.

ΑΝΤΡΑΣ: Και την απαλή σου φωνή να τους μιλά απαλά μέσα στη νύκτα.

ΓΥΝΑΙΚΑ: Και μούπαν, θα σε λατρεύω πάντα.

ΑΝΤΡΑΣ: Λέγοντας ότι θα σε λατρεύω πάντα.

Αγαπητή Σύνταξη του περιοδικού «Εντός των Τειχών»

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ

ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Ε. ΚΑ. ΤΕ.

Στο 13ο τεύχος του περιοδικού σας δημοσιεύτηκε άρθρο που υπογράφεται από τον κ. Κυριάκο Φιάκα και αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στο Επιμελητήριο Καλών Τεχνών Κύπρου (ΕΚΑΤΕ) με τέτοιο τρόπο που δημιουργεί λανθασμένες εντυπώσεις για το ΕΚΑΤΕ.

Ο αρθρογράφος σας ισχυρίζεται ότι οι στόχοι του ΕΚΑΤΕ σχετίζονται κυρίως με την εξουσία αντί με την προώθηση μιάς πιο αυθεντικής καλλιτεχνικής ατμόσφαιρας ή την ποιοτική άνοδο της τέχνης. Δυστυχώς για τον αρθρογράφο σας, οι δραστηριότητες που ανέπτυξε στους τέσσερις μήνες δουλειάς του το νέο Διοικητικό Συμβούλιο του Επιμελητηρίου - το οποίο είναι κατηγορούμενο από τον κ. Φιάκα - καταρρίπτουν σαν χάρτινο πύργο τον ισχυρισμό του. Αφού παρακολουθεί τα ενημερωτικά μας δελτία θα πρέπει να το έχει ήδη αντιληφθεί.

Αναφέρεται στην επιδίωξη μας για νομική κατοχύρωση του ΕΚΑΤΕ και αναρωτιέται ο κ. Φιάκας ποιά είναι η θέση των καλλιτεχνών που δεν ανήκουν και ίσως δεν θέλουν να ανήκουν στο ΕΚΑΤΕ και παραθέτει τρία ονόματα. Θα πάρουμε το πιο κοντινό παράδειγμα και θα πληροφορήσουμε τον αρθρογράφο σας ότι και το Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών της Ελλάδας είναι ήδη κατοχυρωμένο με νόμο (έχουμε τον νόμο και μπορούμε να τον θέσουμε υπόψη του) και δεν πιστεύουμε ότι αυτό είναι εναντίον των καλλιτεχνών ούτε επιδρά αρνητικά στην ελληνική τέχνη. Όσο για τους καλλιτέχνες που δεν θέλουν να είναι μέλη μας, το δικαίωμα αυτό μπορεί να το έχει ο καθένας. Τον διαβεβαιώνουμε όμως ότι η προσέγγιση μας προς αυτούς θα καθορίζεται από το επίπεδο της τέχνης τους και όχι από πνεύμα αντιπαράθεσης επειδή δεν θέλουν να είναι μέλη μας. Είναι αυτονόητο όμως ότι οι δικές μας ενέργειες στοχεύουν πρώτ' απ' όλα να προσφέρουν καλύτερες ευκαιρίες καλλιτεχνικής έκφρασης στα μέλη μας. Μερικοί μπορεί να μην έχουν ανάγκη από αυτό που επιδιώκουμε να προσφέρουμε στα μέλη μας και άλλοι να μην ενδιαφέρονται καθόλου ούτε για την ίδια την Κύπρο. Σ' αυτή την περίπτωση θα μείνουν μακριά από το ΕΚΑΤΕ, αφού το Επιμελητήριο ενδιαφέρεται πάνω απ' όλα για την Κύπρο και την τέχνη της.

Τι εισηγείται ο κ. Φιάκας; Να διαλυθούμε και να τρέχει ο καθένας μόνος του για να λύσει τα προβλήματα που αντιμετωπίζει στην κυπριακή κοινωνία; Αυτό θα είναι πρόοδος της Τέχνης; Ο καθένας να προωθείται ανάλογα με τα μέσα που έχει; Και ποιος θα αντιπροσωπεύει όλους αυτούς οι οποίοι δεν θα έχουν αυτά τα μέσα και πιθανό να εκφράζονται καλύτερα; Ο κ. Φιάκας και οι υπόλοιποι που αναφέρει στο άρθρο του, έχουν φτάσει (αν έχουν φτάσει) σε ψηλά επίπεδα δημιουργίας επειδή δεν ανήκουν στο ΕΚΑΤΕ;

Όσον αφορά τον ισχυρισμό του κ. Φιάκα ότι οι αυτοδίδακτοι δεν επιτρέπεται να γίνουν μέλη του ΕΚΑΤΕ, δεν ευσταθεί καθόλου, υπάρχει μάλιστα και σχετική πρόνοια στο Καταστατικό μας από την οποία επωφελήθηκαν ήδη αρκετοί αυτοδίδακτοι.

Η μόνιμη και πλήρης επικοινωνία και εκατέρωθεν πλήρης ενημέρωση ΕΚΑΤΕ - Μορφωτικής Υπηρεσίας είμαστε βέβαιοι ότι μόνο καλό μπορεί να προσφέρει και δεν μπορούμε να αντιληφθούμε το σκεπτικό του αρθρογράφου σας ο οποίος μας προσάπτει κατηγορία για την επιδίωξη μας αυτή.

Ο αρθρογράφος σας τονίζει ότι το ΕΚΑΤΕ ζητάει αποκλειστική εξουσία όσο αφορά τα εικαστικά καλλιτεχνικά θέματα και σημειώνει ότι μόνο μέλη του ΕΚΑΤΕ θα στέλλει στο εξωτερικό και θα διαλέγει να τοποθετούνται τα δικά τους έργα σε δημόσιους χώρους. Το δικό μας Καταστατικό προνοεί την ομαδική προώθηση και προώθηση των δικαιωμάτων και συμφερόντων των μελών και δεν πρόκειται να παρεκκλίνουμε ούτε κατά το ελάχιστο από την δέσμευση μας αυτή.

Ο κ. Φιάκας αναφέρεται στα αιτήματά μας για Κοινωνικές Ασφαλίσεις στους ελεύθερους καλλιτέχνες-μέλη μας και για μειωμένο ωράριο για καλλιτέχνες-μέλη του ΕΚΑΤΕ που εργάζονται στην εκπαίδευση και ισχυρίζεται ότι αυτά δεν έχουν άμεση σχέση με την δημιουργία. Μήπως το μειωμένο ωράριο που ζητούμε και το οποίο θα συνεπάγεται μείωση οικονομικών αποδοχών, είναι για να μένει χρόνος για... περιπάτους; Η εξασφάλιση των Κοινωνικών Ασφαλίσεων στα μέλη μας που αντιμετωπίζουν οξυτάτο πρόβλημα κάλυψης τους, δεν θα τους αφήσει μήπως απεριόπιστους στο καθαρά δημιουργικό τους έργο;

Καταλήγοντας ο κ. Φιάκας αναφέρεται σε καλλιτεχνικές ομάδες που οργανώθηκαν στις αρχές του αιώνα μας, γράφει ότι κύριο τους ενδιαφέρον ήταν η σχέση τους με την τέχνη, ο αγώνας να κατανοήσουν την γλώσσα της τέχνης, η ανακάλυψη του εαυτού τους δια μέσου της τέχνης, το μυστήριο της τέχνης και πώς σχετίζεται με την μεταφυσική και πολλά άλλα θέματα που σχετίζονται άμεσα με την τέχνη. Τέτοιες διαθέσεις προς την τέχνη-υπογραμμίζει-λείπουν εντελώς από το ΕΚΑΤΕ.

Ο κ. Φιάκας πρέπει να γνωρίζει ότι εμείς σαν ΕΚΑΤΕ που ζούμε στο τέλος του αιώνα μας έχουμε σκοπό μας την συνένωση των καλλιτεχνών για διάδοση της καλλιτεχνικής ιδέας, την προαγωγή της Τέχνης στην Κύπρο, την πνευματική επαφή και την ανάπτυξη αλληλεγγύης και συνεργασίας μεταξύ των μελών, καθώς και την ομαδική προώθηση και προώθηση των δικαιωμάτων και συμφερόντων των μελών.

Φαίνεται ότι ο κ. Φιάκας παρερμηνεύει τον ρόλο του ΕΚΑΤΕ και τον συγχίζει με καλλιτεχνικές ομάδες και ρεύματα τέχνης. Αν κοιτάξει πιο προσεκτικά θα διαπιστώσει ότι το καθένα μέλος μας ξεχωριστά ενδιαφέρεται για διάφορα ρεύματα, πιστεύει σε ορισμένα και τα ακολουθεί και το ΕΚΑΤΕ ουδέποτε στέκεται φραγμός σ' αυτές τις επιδιώξεις. Απεναντίας κάνει ό,τι μπορεί για να βοηθήσει πρακτικά όλα τα μέλη του και να τους προσφέρει ευκαιρίες τέτοιες που θα τους φανούν χρήσιμες στην καλλιτεχνική τους έκφραση και στην προώθηση της Τέχνης τους.

Σ' αυτό τον δρόμο και θα συνεχίσουμε.

Για το Δ.Σ. ΕΚΑΤΕ
ο Γενικός Γραμματέας
Χαμπίς Τσαγγάρης

Στη γειτονιά μας ζούσε η οικογένεια του Τούρκου Μουζαφέρ Ιζέτ του παπλωματά. Καλός παπλωματάς ο καλύτερος στην περιοχή όλα μας τα παπλωματά αυτός τα είχε ράψει, αλλά τι τα θές; Τούρκος! Τι σήμαινε για μένα η φοβερή τούτη λέξη θα το πω παρακάτω.

Ο πεντάχρονος γιός του ο Μεμμέτης ήτανε συνομήλικος με τον μικρό μου αδερφό και κάνανε πολλή παρέα. Βάζανε χάρμα σε μια γωνιά κάτι παλιοκαρέκλες πλαγιαστές, κάτι τσουβάλια, κάτι παλιολάστιχα αυτοκινήτου, ένα τιμόνι, ότι τάχα ήταν ένα πραγματικό αυτοκίνητο. Μέσα σ' αυτό το κατά φαντασίαν όχημα μπαίνανε οι δυό τους και κάνανε φανταστικά ταξίδια.

Πάντως εγώ δεν έβλεπα με καλό μάτι αυτά τα πράγματα. Φίλος ο αδερφός μου εμένα μ' έναν Τούρκο! Αυτό δεν μπορούσα να το χωρέσω. Οι Τούρκοι ήταν οι προαιώνιοι εχθροί της φυλής μας, της Ελληνικής. Έτσι δεν έλεγαν οι δασκαλοί μας; Και έτσι ήταν! Αυτοί κυριέψανε την Κωνσταντινούπολη, σκοτώσανε τον θρυλικό Αυτοκράτορά της Κωνσταντίνο τον Παλαιολόγο και τουρκέψανε τον ξακουστό ναό της Αγιά-Σοφιάς, τον κάνανε τζαμί με μιναρέδες. Αυτοί κρεμάσανε τους Δεσποτάδες μαζί με τον Αρχιεπίσκοπο Κυπριανό από μια ουκαμιά της παλιάς Λευκωσίας. Αυτοί σουβλίσανε ζωντανό τον Αθανάσιο Διάκο γιατί δεν δέχτηκε ν' αλλάξει την πίστη του και να γίνει Οθωμανός.

Πάτε κι εσείς κι η πίστη σας Μουρτάτες να χαθείτε εγώ Γραικός γεννήθηκα Γραικός θε να πεθάνω.

Τους έλεγε καθώς τον ψήνανε πάνω στ' αναμμένα κάρβουνα.

Βρωμότουρκοι, σκυλλότουρκοι, βρωμόσκυλλοι, έτσι τους ονομάζαμε. Κι αυτοί για μας θα λέγαν τα ίδια και χειρότερα. Έτσι τους ονόμαζε κι ο παππούς μου που τους είχε πολεμήσει στην Μικρά Ασία σαν εθελοντής. Έτσι του μάθαν κι αυτοινού οι δασκαλοί του όταν ήταν μικρός... Να! Όλοι οι Τούρκοι ήταν κακοί! Παλιοί και τωρινοί, μάχιμοι και άμαχοι, άντρες και γυναίκες, γέροι, παιδιά... Όλοι οι Τούρκοι ήταν εχθροί μας! Κι ο Μουζαφέρ Ιζέτ ο παπλωματάς ήταν Τούρκος! Κι ο μικρός Μεμμέτης, Τούρκος κι αυτός δηλαδή βρωμόσκυλλος.

Ερχότανε να παίξει μαζί με εμάς, τα άλλα παιδιά της γειτονιάς κι εμείς τον διώχναμε.

- Φύγε, δεν σε θέλουμε να παίζεις μαζί μας.

- Γιατί; Τι σας έκαμα;

- Είσαι Τούρκος!.. Φύγε...

Στην καλύτερη γι' αυτόν περίπτωση μπορούσε να τον αφήσουμε να πλησιάσει λίγο, αλλά όχι και να είναι κολλητός μαζί μας. Να μείνει κάπως απόμακρος κάπως παράμερα. Κι ενώ εμείς του γυρίζαμε τις πλάτες αυτός μας παρακολουθούσε με προσοχή και μας ακολουθούσε σαν αφοσιωμένο αλλά δαρμένο, ψωριαρικό σκυλλί. Αν κάποτε πηδούσε μέσα στην κουβέντα μας να πει κι αυτός κάτι δεν του δίναμε σημασία ή τον αποδοκιμάζαμε με περιφρόνηση. Αλλιώς θα είμασταν υποχρεωμένοι σιγά-σιγά να τον δεχτούμε σαν ισότιμο μέλος της παρέας. Μα ποιός του φταίει; Ποιός του είπε να γεννηθεί Τούρκος;

Παίζαμε μια μέρα σε μιαν αυλή. Ένα παιδί ακούμπησε να ξεκουραστεί στον κορμό μιας λεμονιάς και λέρωσε το χέρι του σε κάτι μύξες που κάποιος τις είχε κολλήσει εκεί.

- Ρε ποιός εκόλλησε τη μύξα του πάνω στο δέντρο;

- Ο Μεμμέτης... Ο Μεμμέτης... φώναξαμε μ' ένα στόμα.

- Δεν είμαι εγώ.

- Εσύ είσαι ρε σκυλλότουρκε.

Και τον έσπασε στο ξύλο.

Μια μέρα ο Μεμμέτης θύμωσε.

- Θα το πω του μπαμπά μου πόχει πιστόλι δικό του, να σας σκοτώσει.

- Και πού το πήρε το πιστόλι ο μπαμπάς σου;

- Του το έδωσε η ΒΟΛΚΑΝ... Θα του πω ότι με δέρνετε να σας σκοτώσει.

Η ΒΟΛΚΑΝ ήταν η παράνομη οργάνωση των Τούρκων εθνικιστών. Εμείς βέβαια δεν καταλάβαμε αν ο Μεμμέτης έλεγε ψέματα ή την αλήθεια, ότι ο μπαμπάς του είχε πιστόλι που του το έδωσε η ΒΟΛΚΑΝ. Αλλά πάλι έφαγε ξύλο της χρονιάς του.

Μοναδική εξαίρεση σ' όλα ήταν όπως είπα ο μικρός αδερφός μου, ο Φοίβος. Όσο εμείς αποδιώχναμε τον Μεμμέτη τόσο αυτός τον έκανε παρέα. Κι όσο εχθρικά του φερόμασταν εμείς τόσο φιλικά του φερόταν αυτός. Αυτό δεν το ανεχόμουν. Και κάθε φορά που τους έβλεπα να παίζουν, τους τα χάλαγα.

- Μην τους πειράζεις γιέ μου... Αφησ' τα μωρά να παίζουν, φώναζε η μάνα μου.

- Δεν θέλω ο αδερφός μου να παίζει με τον Τούρκο.

- Κι αν είναι Τούρκος τι μ' αυτό; Δεν μας επείραξε σε τίποτε. Είναι κι αυτός ένα αθώο παιδί. Είναι κρίμα!.. Με την μάνα του την κυρία Μουκατές είμαστε φιλενάδες. Είναι καλή γυναίκα. Και κάθε φορά που καθόμαστε και κουβεντιάζουμε, παραπονιέται ότι τα παιδιά της γειτονιάς βασανίζουν τον γιό της... Δεν είναι σωστά πράγματα αυτά.

Της μάνας μου οι κουβέντες μ' επηρέασαν. Και στο γενικό μου μίσος για τους Τούρκους, αποφάσισα να κάνω μια εξαίρεση για τον Μεμμέτη που πραγματικά δεν μας είχε πειράξει σε τίποτε.

Ήρθανε χρόνοι σκληροί για τις δυό κοινότητες της Κύπρου, τους Έλληνες και τους Τούρκους. Το αίμα άρχισε να τρέχει ανάμεσά τους. Τούρκοι σκότωναν Έλληνες και Έλληνες, Τούρκους. Στα σπίτια, στα χωράφια, στους δρόμους, στα καφενεία... Τις περισσότερες φορές τα θύματα ήταν αθώοι, που δεν είχαν πιάσει φονικό όπλο στο χέρι. Συχνά γυναίκες, γέροι, παιδιά...

Αυτό γινότανε σε άλλες περιοχές, δεν πιστεύαμε ότι μπορεί να φτάσει στην κωμόπολή μας.

Κάποτε η κυρία Μουκατές ρωτούσε ανήσυχη τη μάνα μου.

- Κυρία Λυδία ποιός περπατούσε ψες την νύχτα στην αυλή σας;

- Κανένας κυρία Μουκατές, κανένας δεν περπατούσε στην αυλή μας.

- Μα ακούσαμε πατήματα...

- Μπορεί να ήταν κανένας γάτος κυρία Μουκατές.

Ο Φοίβος κι ο Μεμμέτης είχανε μεγαλώσει και πήγαινε ο καθένας στο δικό του σχολείο. Όμως εξακολούθησαν να κάνουνε στενή παρέα. Ένα Ελληνόπουλο κι ένα Τουρκόπουλο φίλοι. Ποιός τους το έμαθε αυτό; Πάντως όχι οι δασκαλοί, ούτε τα σχολεία... Ίσως η ανθρώπινη φύση.

Είχα ένα φίλο, Ιάκωβο τον λέγανε και είχε μεγάλη φήμη ότι ήτανε άφοβος και τολμηρός. Έρχεται μια μέρα και μου λέει.

- Πρέπει να πάω κρυφά και να βάλω μια Ελληνική σημαία πάνω στο σχολείο μας. Έρχεσαι μαζί μου;

Ντράπηκα να αρνηθώ. Θα με νόμιζε για δειλό. Θα έχανα τη φιλία του.

- Έρχομαι.

- Πρέπει όμως να προσέχουμε να μη μας δουν οι Εγγλέζοι.

Ζούσαμε τα τελευταία χρόνια της Αγγλικής αποικιοκρατίας στην Κύπρο.

Πήγαμε απ' την μεριά του ποταμού, ανεβήκαμε μια μικρή πλαγιά που φύτρωνε μόνο η κάππαρη και μπήκαμε στην αυλή του σχολείου. Εκείνη την ώρα ένας δάσκαλος περπατούσε στην αυλή του σχολείου. Λεγότανε Γιάννης Μικρομμάτης και είχε κι ένα γιό στο φρενοκομείο. Αρκετά χρόνια αργότερα πέθανε κι ο ίδιος στο φρενοκομείο της Αθαλάσσης. Ήταν ένας από τους δασκάλους που μας έλεγε για τον Αθανάσιο Διάκο. Ωστόσο εμείς κρυφτήκαμε πίσω από κάτι δέντρα που τα λέγαν αρτυματιές. Πού ξέρεις; Αν μας έβλεπε μπορούσε να μας μαρτυρήσει στους Εγγλέζους. Μπορεί να τον απειλούσαν οι Εγγλέζοι και να αναγκαζόταν να τους πει ποιος έβαλε την σημαία.

Περιμέναμε λίγη ώρα κι ο κύριος Γιάννης έφυγε. Βρήκαμε μια ξύλινη σκάλα κι ενώ εγώ φύλαγα σκοπός ο Ιάκωβος ανεβαίνει στη στέγη του σχολείου και υψώνει μια πρόχειρα καμωμένη Ελληνική σημαία.

Νόμισα πως εδω τέλειωσε η αποστολή μας. Μα έπεσα έξω.

- Πάμε τώρα στο Τούρκικο σχολείο, μου λέει.

Υποχρεωτικά τον ακολούθησα.

Το Τούρκικο σχολείο ήτανε δίπλα στο τζαμί. Τα περιτοιχίζε και τα δύο ένα πλινθόχτιστο χαμηλό τοιχάρι με λίγες ακακίες για φράχτη εδω κι εκεί. Πηδάμε το χαμηλό τοιχάρι, πέρνουμε πέτρες και σπάζουμε ένα - ένα όλα τα τζάμια του σχολείου και του τζαμιού. Τσακ-τσακ άκουγες τις πέτρες να κτυπάνε τα γυαλιά και να τα κάνουν θρύψαλα. Το ένα μετά το άλλο, το ένα μετά το άλλο, δεν αφήσαμε κανένα γερό. Και θα κάναμε κι άλλες μεγαλύτερες καταστροφές όταν είδαμε από μακριά μια παρέα από Τούρκους έφηβους να πλησιάζουν. Καθώς μας είδανε να βγαίνουμε από το περιτοιχισμα κινηθήκανε απειλητικά προς το μέρος μας. Το βάλουμε στα πόδια και τελικά καταφέραμε να ξεφύγουμε.

Αυτή την ημέρα απόδειξα στον εαυτό μου και σε όσους το μάθανε αργότερα ότι δεν φοβόμουν. Όμως μου έμεινε ένα βάρος στην καρδιά, μια ενοχή ότι έκανα κάτι πολύ άσχημο.

Εκείνες τις μέρες ένα φορτηγό αυτοκίνητο σταμάτησε μπροστά στο σπίτι του Μουζαφέρ Ιζέτ του παπλωματά. Μέσα σε λίγη ώρα φορτώσανε τα έπιπλα του σπιτιού τα στρώματα, τα κουζινικά, τις βαλίτσες, τα κασόνια με τα μικροπράγματα τους και μπήκανε κι οι ίδιοι μέσα στο φορτηγό. Ο κύριος Μουζαφέρης η κυρία Μουκατές κι ο μικρός Μεμμέτης.

- Κυρία Μουκατές πού πάτε;

- Φεύγουμε κυρία Λυδία.

- Μα γιατί τόσο ξαφνικά;

- Θάντρας μου αποφάσισε να φύγουμε. Πάμε στη Λεύκα που είναι και οι άλλοι συγγενείς μας.

Και φύγανε.

Μετά από τόσα χρόνια τώρα που το καλοσκέφτομαι συσχετίζω την πράξη την δική μας, δηλαδή την καταστροφή του τζαμιού και του σχολείου, με την αναχώρηση της οικογένειας Μουζαφέρης. Κι άλλοι Τούρκοι φύγανε κείνες τις μέρες από την κωμόπολή μας. Το χάλασμα του τζαμιού το πήρανε σαν μια απειλητική προειδοποίηση. Και πραγματικά, πριν λίγο καιρό ρώτησα τον Ιάκωβο ποιός

του ειπε να κάνουμε αυτό που κάναμε και μου απάντησε πως ήτανε μια διαταγή της ΕΟΚΑ, της παράνομης ένοπλης οργάνωσης των Ελλήνων Εθνικιστών. Ο αδερφός του ήταν ένας απ' τους αρχηγούς της ΕΟΚΑ στην περιοχή μας κι αυτός έδωσε την διαταγή.

Μερικοί Τούρκοι μείνανε στου Μόρφου. Ήταν κι ένας γέρος που τον λέγανε Αχμέτη. Του λέγανε τα παιδιά του:

- Έλα μαζί μας πατέρα στην Λεύκα. Πού θα μείνεις μόνος σου;

- Εγώ τα πηγαίνω καλά με τους Έλληνες, έλεγε. Εδούλεψα πολλές φορές μαζί τους, με ξέρουν και τους ξέρω. Έχω πολλούς φίλους εδώ. Γιατί να με πειράζουν; Θα μείνω να περιποιούμαι τα περβόλια μας.

Μια νύχτα ο Αχμέτης τηγάνισε αυγά μάτια κι έκατσε στο τραπέζι να φάει. Την ώρα που πηρούνιασε την πρώτη μπουκιά, πριν ακόμα φέρει το πηρούνι του στο στόμα, ήλθαν οπλοφόροι και τον πήρανε. Τον έβαλαν με το ζόρι σ' ένα αυτοκίνητο, τον πήγαν στους άμμους και τον σκότωσαν.

Την άλλη μέρα οι γείτονες είδαν τις πόρτες του σπιτιού του ανοιχτές και τα φώτα αναμένα... Ανησύχησαν... Μπήκαν μέσα και βλέπουν την καρέκλα που καθόταν ο Αχμέτης πεσμένη στο πάτωμα. Πάνω στο τραπέζι ένα πιάτο με τηγανισμένα αυγά αφάγωτα. Χρόνια αργότερα μαθεύτηκε και τούτη η λεπτομέρεια: Το συρτάρι όπου ο Αχμέτης φύλαγε τα χρήματά του βρέθηκε σπασμένο κι ανοιχτό. Τα χρήματα έλειπαν...

Τη χρονιά που οι σφαγές ανάμεσα στις δύο κοινότητες είχαν φτάσει στο αποκορύφωμα, ένα ταξί σταμάτησε μπροστά στο σπίτι μας κι από μέσα βγήκε η κυρία Μουκατές. Ο πατέρας της ήταν ταξιτζής και μπήκε να πάει μαζί του από την Λεύκα στη Λευκωσία για δουλειές. Περνόν-

τας όμως από του Μόρφου σταμάτησε να δει την πρώην γειτονιά της.

- Καλά έκανες, της είπε η μάνα μου και την κάλεσε μέσα να καθήσει.

Έλειπα εκείνη την ώρα στο σχολείο. Ήρθα αργότερα. Κι όταν το έμαθα αναρωτήθηκα: Για ποιό λόγο ήρθε η κυρία Μουκατές στο σπίτι μας; Τι ήθελε αυτή, μια Τουρκάλα, ανάμεσα σε μας που είμαστε Έλληνες;

Η κυρία Μουκατές ειπε στην μάνα μου ότι δεν περνούσανε καλά στη Λεύκα κι ότι θέλαν να γυρίσουνε στη γειτονιά μας. Της ειπε ακόμα πως ο Μεμμέτης ήταν άρρωστος με την καρδιά του κι ότι είχε πεθυμήσει τον αδερφό μου τον Φοίβο και του έστελνε πολλούς χαιρετισμούς.

Γιατρέυεται εύκολα όποιος είναι άρρωστος με την καρδιά του; ρώτησα την μάνα μου.

- Όχι δεν γιατρέυεται, μου ειπε.

- Και τι μπορεί να πάθει;

- Μπορεί και να πεθάνει...

Δεν ειπα τίποτε αλλά από μέσα μου ευχήθηκα να μην πεθάνει ο Μεμμέτης κι ας είτανε Τούρκος. Αφού είτανε φίλος του αδερφού μου...

Μια μέρα σταμάτησε πάλι το ίδιο ταξί μπροστά στο σπίτι μας. Και πάλι έλειπα. Από μέσα βγήκε η κυρία Μουκατές και ο Μεμμέτης.

- Κυρία Λυδία, ειπε παίρνοντας τη μάνα μου ιδιαιτέρως. Οι γιατροί λένε πως ο Μεμμέτης δεν θα ζήσει ακόμα πολύ. Κι αυτός θέλει να δει τον φίλο του τον Φοίβο. Είναι καιρός τώρα που με παρακαλεί να τον φέρω να τον δει. Δεν μπορούσα να του αρνηθώ άλλο και τον έφερα.

Ο αδερφός μου είτανε στο σχολείο. Πήγε το ταξί και τον έφερε. Καθήσανε με τον Μεμμέτη, τα είπανε κάμποση ώρα... Μετά η κυρία Μουκατές πήρε τον Μεμμέτη, μπήκανε στο ταξί και φύγανε. Μετά από λίγο καιρό μάθαμε πως ο

Μεμμέτης πέθανε στη Λεύκα.

Αρκετά χρόνια προσπαθούσα να φανταστώ τι είπαν ανάμεσά τους οι δύο φίλοι εκείνη την ώρα. Αλλά δεν τολμούσα να ρωτήσω τον αδερφό μου, μου φαινότανε πως θα 'ταν μια ασυγχώρητη αγένεια, μια αδιακρισία που θα τον στενοχωρούσε και θα του έφερνε αμηχανία. Κάποτε παραμέρισα τους ενδοιασμούς μου και τον ρώτησα. Όμως εκείνος απέφυγε να μου απαντήσει.

Έχουν περάσει καμιά κοσπενταριά χρονιά... Και κάποτε σκέφτομαι ένα μικρό Τουρκάκι με ραγισμένη καρδιά που ήθελε σαν μια τελευταία επιθυμία της ζωής του να συναντήσει ένα άλλο παιδί, τον φίλο του, τον μοναδικό Έλληνα που δεν τον περιφρόνησε... Κι όταν το βλέπω στη φαντασία μου, μέσα στο ταξί να κάνει μια διαδρομή σε τόπους που τους χωρίζει το μίσος και το αίμα για να πάει στην παλιά του γειτονιά εκεί που γνώρισε την φιλία αλλά και την άδικη έχθρα, οι εικόνες του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου και του Αθανασίου Διάκου, των Δεσποτάδων και της Αγιά-Σοφιάς, της ΕΟΚΑ και της ΒΟΛΚΑΝ, ξεθωριάζουν και σβύνουν. Εκμηδενίζονται.

Και σκέφτομαι ότι αν υπάρχει πραγματικά ένας παράδεισος για τους αθώους και τους ταπεινούς, δεν ξέρω ποιοι από όλους αυτούς που ανάφερα θα πηγαίνουνε εκεί και ποιοι όχι. Αλλά είμαι σίγουρος ότι ο Μεμμέτης θα πήγαινε... Κι εκεί σίγουρα θα εύρισκε πολλά παιδιά για να παίζει μαζί τους. Και κανείς δεν θα τον έδιωχνε. Κανείς... Κι αν ακόμα μπορούσε ν' ακούσει την φωνή μου θα του έλεγα να μας συγχωρέσει γιατί δεν τον θέλαμε στην παρέα μας, για το ξύλο που του δώσαμε, για το σχολείο του που το χαλάσαμε... Και ίσως να έφευγε επιτέλους αυτή η ενοχή απ' την καρδιά μου που με ακολουθεί εδώ και τόσα χρόνια.

MINI-MATA

Θέλεις να μάθεις πόσο σ' αγαπώ; Άνοιξε το

βιβλιάρκι

που σου χάρισα στην πέμπτη σελίδα από το τέλος και θα το βρεις!

Εγώ

Μόνο κάποιες ώρες που είμαι πολύ λυπημένη προσπαθώ να σ' αγαπώ λιγότερο. Όμως ακόμα και τότε το «λιγότερο» είναι «πολύ».

Η Ρήγαινα

Κλείνω τα μάτια, σ' αγγίζω και μέσα απ' τα δάκτυλά μου προσπαθώ να νιώσω όλη τη δύναμη της παρουσίας σου. Το ξέρω θα ξαναφύγεις όμως αυτό δεν έχει σημασία, σημασία έχει πως τώρα είσαι εδώ κι αυτές οι στιγμές πρέπει να κρατήσουν μια αιωνιότητα — μέχρι να ξαναβρεις.

Ελένη

Τώρα το σπίτι δεν είναι σιωπηλό και άδειο, δεν με τρομάζει πια, τόχεις γεμίσει με το χαμόγελό σου. Καλώς ήρθες αγαπημένε.

Το Ποντίκι.

Σε επιστολή του ο κ. Χρίστος Ροδούλης εκφράζει τη δυσαρέσκεια του για τη κακή ποιότητα της συζήτησης «σχέσεις Ελληνοκυπρίων Τουρκοκυπρίων» που είχαμε δημοσιεύσει στα δύο προηγούμενα τεύχη. Επρόκειτο για «πλίνθους και κέραμους ριγμένους ανάκατα» μας έγγραψε συγκεκριμένα.

Παρ' όλον ότι η εικόνα της συζήτησης αυτής, ήταν ως γεγονός κακή, έστω και ανάκατα, έθεσε σε αντιδιαστολή κάποιους πλίνθους και κάποιους κέραμους. Ασφαλώς όμως χρειάζεται βελτίωση.

Θα καβαλλήσω τ' άλογό μου και θα φύγω. Ωσάν απελπισμένος.

Ουχί όμως ανήμπορος.

Σ' ανείδωτα τ' ουρανού εισεχώρησα σώματα. Τις εποχές που το φεγγάρι επωλείτο φθηνά. Μα δεν ηδυνήθην να τ' αγοράσω.

Καθώς ρέουσιν αι ημέραι ανελλιπώς. Βαθμιαία επιφορτιζόμεναι αδιόρατον σκότος. Άσημος θα οδεύσω καβαλλάρης εγώ στην σκληροτάτην μνήμη των οραμάτων.

Τα οράματα. Δεν σιωπώ.

Ουαί στα σκοτάδια.

Θα συνετρίψω όλες τις θύρες σας.

Τις πρότερες ν' αναμοχλεύσω και μέλλουσες αμαρτίες.

Ημών.

Όχι ρομφαία ανεμίζοντας

μα ένα ειδικό εργαλείο. Που δεν κυκλοφόρησε.

Ψίθυροι δελεαστικοί, παρηκμασμένα ημίφωτα καταφθάνει η σιωπή των βουνών

με υπόγεια ρεύματα. Ακούω τον μελλοντικό οδυρμό.

Δεν έχω μάτια να κοιτάξω τα χρώματα.

Η όραση μου εμπίπτει στην επομένη στιγμή.

Το σύνολον των επίγειων κυματισμών.

Η διακριτική των αστερισμών ακρίβεια

του φεγγαριού τ' ανεπαίσθητο γέμισμα

το δένδρο. Που έσκυψε οικιοθελώς ασκώντας σιωπή. Ενίσταμαι.

Φθίνουσα των λογισμών μου αναπνοή

προσπάθεια υστάτη αντέταξε.

Επικαλούμαι την ευλογία αορίστων δυνάμεων.

Δεν ημπορώ.

Το μέγεθος της Παλαιάς Ανατολής

βυθίζεται στο δέρμα μου

τραγουδώντας.

Μικρή, μικρή ατίθασση ανατροπή

Η υπακοή στους θορύβους των πραγμάτων

Διαρκή αναμέτρηση αναζητεί

Πώς να ομιλήσω περί ελέους.

Κυριάκος Ευθυμίου

Ανανεώστε τη συνδρομή σας.

ΓΡΑΦΤΕΙΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

ονομα

Διευθυνση

τηλ:

€10 για 12 τεύχη

**είμαστε
στα
μέτρα σας**

Αν προτιμάτε σύντομες οικονομικές διακοπές, κοντά μας θα βρείτε ακριβώς αυτό που ζητάτε.

Αν πάλι είστε αποφασισμένοι για μεγάλα ταξίδια, σας προσφέρουμε ό,τι καλύτερο υπάρχει στις μεγάλες εξερευνήσεις.

Αν τέλος, αυτό που χρειάζεσθε είναι μόνο αεροπορικά ή αεροπορικά εισιτήρια ή ξενοδοχεία ή οποιαδήποτε συγκεκριμένη τουριστική διευκόλυνση, η εικοσάχρονη πείρα μας σας εγγυάται άριστη εξυπηρέτηση και οικονομικές λύσεις.

Για οποιαδήποτε ταξιδιωτική υπηρεσία απευθύνεσθε, λοιπόν, στα Γραφεία ΓΡΟΥΤΑΣ

Groutas

σ' όλην την Κύπρο.

είμαστε στα μέτρα σας

Λευκωσία:	Αγία Νάπα:
02-473172	037-21833
Λάρνακα:	Πάφος:
041-21727	061-35569
Λεμεσός:	
051-77313	

«ΗΛΙΟΣ»

**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
για παιδιά 6—12 χρόνων.**

- Για όσα παιδιά τον γνωρίζουν και για όσα θέλουν να τον γνωρίσουν ο ΗΛΙΟΣ ανατέλλει την 1η Οκτωβρίου
- Θα γίνεται ορατός στη Ζήνωνος Κιτιέως κοντά στην Αρχιεπισκοπή.

Για πληροφορίες επικοινωνείτε με τη ΡΕΑ ΜΗΛΛΙΔΩΝΗ από τις 10 μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου στα τηλ. 431602 - 431822

**εστιατόριο - ταβέρνα
το αρχοντικό**

Λαϊκή γειτονιά - τηλ. 450080

- Τα μεσημέρια προσφέρουμε πρότυπη παραδοσιακή κουζίνα σε τιμές μαγειριού.
- Το βράδυ μπορείτε ν' απολαύσετε όλη τη σειρά κυπριακών μεζεδών (ΜΕ ΦΡΕΣΚΟ κρέας) σ' ένα ήσυχο περιβάλλον. Τιμή £3.00 το άτομο.

Μπυραρία το «καπηλειό»

Λαϊκή γειτονιά - τηλ. 450080

- Ζεστό περιβάλλον κοντά στη παραδοσιακή τσιμινιά.
- Ζωντανή μουσική με το Ττόμη στο μπουζούκι και τον Άντρο στη κιθάρα.
- Διαλεγμένοι μεζέδες καπηλειού.
- Οι πιο χαμηλές τιμές μπυραρίας χωρίς καμιά υπερτίμηση για τη μουσική

ΚΟΙΦΕΘΕΟΙΤΡΟ ΕΠΑΛΛΑΞ

Λεωφόρος Αθηνas 16 - 17, Τηλ. 30121 Λευκωσία 103

**LAMARQUE
COLLEGE**

Καρπενησιού 7B (Πάροδος Λεωφ. Μακαρίου),
ΤΗΛ: 451658 — Λευκωσία

**ΚΡΑΤΑ ΣΤΑΘΕΡΑ ΤΗ ΜΟΡΦΩΣΗ
ΣΕ ΣΟΒΑΡΑ ΕΠΙΠΕΔΑ**

Προσωπικό ενδιαφέρον — υπευθυνότητα και προπάντων μοναδική οργάνωση με διεθνή πρότυπα, συνθέτουν σήμερα την εικόνα του **LAMARQUE COLLEGE**.

Μια εικόνα που παρουσιάζει ολοφάνερα μια χαρούμενη οικογένεια γεμάτη ανθρωπιά και κατανόηση, για ένα καλύτερο μέλλον για τους νέους, με σοβαρή και υπεύθυνη μόρφωση.

LAMARQUE COLLEGE

Οι νέες εγγραφές για τις Γραμματειακές Σπουδές, τις ξένες γλώσσες (Αγγλικά — Γαλλικά — Γερμανικά — Ιταλικά — Ισπανικά — Αραβικά — Ελληνικά: για ξένους), τις εξετάσεις G.C.E., LCCI, PITMAN και τα τμήματα ειδικής προετοιμασίας άρχισαν.

* **ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΤΑΞΗ ΟΚΤΩ.**

ΠΩΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΤΕ ΤΗ ΣΩΣΤΗ ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ

Μια πρόσφατη έρευνα δείχνει ότι 9 στους 10 Κυπρίους πιστεύουν ότι όλα τα Κυπριακά Κολλέγια είναι περίπου τα ίδια. Και όμως υπάρχουν βασικές διαφορές. Πιο κάτω επιχειρείται μια ανάλυση του τι ακριβώς προσφέρει κάθε Κολλέγιο για να κατατοπιστούν ορθότερα όσος έχουν να κάνουν τη δύσκολη αυτή επιλογή.

Το πρόβλημα της αναγνώρισης

Είναι γεγονός ότι μέχρι τη στιγμή αυτή η Κυβέρνηση μας δεν αναγνωρίζει κανένα Κυπριακό Κολλέγιο και συνακόλουθα κανένα πτυχίο που εκδίδεται από Κυπριακό Κολλέγιο. Αυτό το γεγονός της μη αναγνώρισης δεν σχετίζεται με το αν τα Κολλέγια είναι καλά ή όχι - σχετίζεται απλώς με την έλλειψη νομοθεσίας για την ανώτερη εκπαίδευση: αφού δεν υπάρχει νομοθεσία δεν υπάρχει αναγνώριση... Για το λόγο αυτό το Υπουργείο Παιδείας Κύπρου αναγνωρίζει μόνο τα πτυχία που είναι επίσημα αναγνωρισμένα στη χώρα στην οποία εκδίδονται.

Οι «λύσεις» των Κολλεγίων

Το κάθε Κολλέγιο προσπάθησε να λύσει το πρόβλημα της έλλειψης αναγνώρισης με διαφορετικό τρόπο. Οι «λύσεις» που δοθηκαν μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες:

1. Μερικά Κολλέγια εκδίδουν δικά τους πτυχία που, παρά την έλλειψη επίσημης κυβερνητικής αναγνώρισης, μπορεί να γίνουν δεκτά από ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα του εξωτερικού για σκοπούς συνέχισης των σπουδών των φοιτητών στο αντίστοιχο επίπεδο.

2. Άλλα Κολλέγια εκδίδουν δικά τους πτυχία που προσυπογράφονται από ξένα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα σαν **ισότιμα ή ισοδύναμα** παρόμοιων πτυχίων του εξωτερικού. Και πάλι τα πτυχία αυτά **δεν**

Πτυχία	Επίσημη Αναγνώριση	Πιθανότητες Μετεγγραφής	Επίπεδα Διδασκαλίας
1. Κυπριακά	Όχι	Περιορισμένες	Ποικίλων
2. «Ισότητα»	Όχι	Περισσότερες	Ποικίλων
3. Ξένα	Ναι	Απεριόριστες	Ψηλά

έχουν επίσημη αναγνώριση - έχουν όμως αυξημένον κύρος και πιθανότητες αναγνώρισης από ξένα εκπαιδευτικά ιδρύματα για σκοπούς μετεγγραφής.

3. Τέλος, υπάρχουν Κολλέγια που προετοιμάζουν φοιτητές για να αποκτήσουν τα πτυχία ξένων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων/ πανεπιστημίων που είναι ήδη αναγνωρισμένα από τα αρμόδια ξένα Σώματα Αναγνώρισης Πτυχίων, επομένως και από το Υπουργείο Παιδείας Κύπρου.

Επιπτώσεις των λύσεων

Τα πιο πάνω είναι σημαντικά για πολλούς λόγους. Για παράδειγμα υπάρχουν επιπτώσεις στις πιθανότητες εργοδοσίας: είναι πιθανόν ένας υποψήφιος για διορισμό να αποκλειστεί, έστω και αν κατέχει μεταπτυχιακό ξένου πανεπιστημίου, επειδή το πρώτο του πτυχίο είναι Κυπριακό Κολλέγιο.

Επιπτώσεις υπάρχουν και στα επίπεδα διδασκαλίας: σε ένα Κολλέγιο που προετοιμάζει φοιτητές για εξωτερικές εξετάσεις θα περιμέναμε τα επίπεδα να ήταν πιο ψηλά από ένα άλλο όπου δεν υπάρχει τέτοιος εξωτερικός έλεγχος.

Ο πίνακας πιο πάνω συνοψίζει και επεκτείνει την ανάλυση μας.

Η περίπτωση του Intercollege

Το Intercollege ανήκει βασικά στην τρίτη κατηγορία. Δηλαδή, προετοιμάζει φοιτητές για πτυχία Βρετανικών/Αμερικανικών ιδρυμάτων με παγκόσμιο κύρος, όπως το

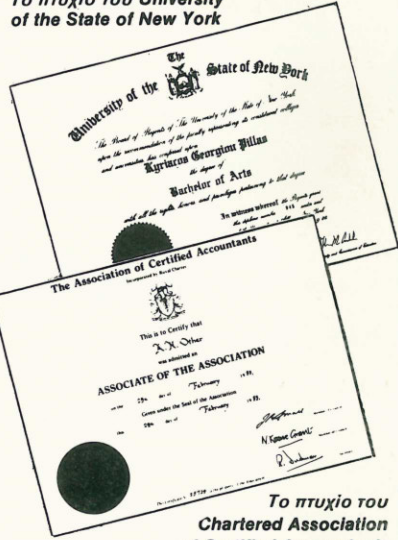
Chartered Association of Certified Accountants, το University of the State of New York και άλλα (στους κλάδους **Business, Accounting, Marketing, Computer Studies, Psychology, Hotel Management, Reception Studies, Travel & Tourism, Secretarial, Graphic & Interior Design, Δημοσιογραφία, Δημ. Σχέσεις**).

Τα πτυχία απονεμονται κατευθειαν από τα ιδρύματα αυτά και είναι πλήρως αναγνωρισμένα από τα αρμόδια ξένα Σώματα Αναγνώρισης Πτυχίων και από το Υπουργείο Παιδείας Κύπρου.

Τα πιο πάνω είναι μερικά βασικά στοιχεία

που μπορούν να σας βοηθήσουν για μια σωστή επιλογή. Για περισσότερες λεπτομέρειες θα χαιρόμαστε να σας βλέπαμε για μια προσωπική συνέντευξη.

Το πτυχίο του University of the State of New York

Το πτυχίο του Chartered Association of Certified Accountants

INTERCOLLEGE
OF MANAGEMENT AND COMMUNICATION STUDIES
17, Heroes Ave., Tel. 456892 - 456813, P.O. Box 4005, NICOSIA CYPRUS